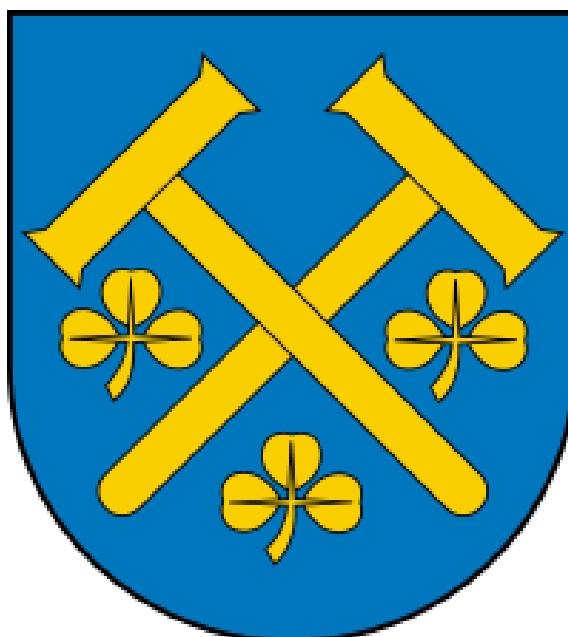

Załącznik nr 1
do uchwały nr XXXVII/220/17
Rady Gminy Jaśliska
z dnia 12 kwietnia 2017 r.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI

GMINY JAŚLISKA

NA LATA 2016–2023

Jaśliska, lipiec 2017

Opracowanie:

Future Green Innovations S.A.

ul. Podole 60

30 - 394 Kraków

Opracował zespół w składzie:

mgr inż. Agnieszka Misiąg

mgr inż. Katarzyna Lechończak

mgr Jarosław Dąbrowski

mgr inż. Paulina Zadora

Koordinacja:

mgr Piotr Urban – Sekretarz Gminy Jaślicka

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	6
1.1 Dokumenty i uchwały	7
1. Charakterystyka Gminy Jaślicka	10
1.1. Położenie Gminy	10
2.2. Podział na sołectwa	11
2.3. Historia Gminy	13
2.4. Sfera społeczna.....	16
2.4.1. Struktura demograficzna	16
2.4.2. Oświata i wychowanie kulturalne	20
2.4.3. Rynek pracy i bezrobocie	21
2.4.4. Pomoc społeczna	23
2.4.5. Ochrona zdrowia	24
2.4.6. Bezpieczeństwo w Gminie	24
2.4.7. Turystyka i rekreacja.....	25
2.5. Sfera gospodarcza.....	26
2.5.1. Struktura działalności gospodarczej	26
2.5.2. Analiza możliwości budżetowych dotyczących realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych.....	27
2.6. Sfera środowiskowa	29
2.6.1. Stan środowiska.....	29
2.6.2. Diagnoza przyrodnicza.....	32
2.7. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	33
2.7.1. Struktura przestrzenna.....	33
2.7.2. Komunikacja i łączność.....	34
2.8. Sfera techniczna	35
2.8.1. Infrastruktura techniczna	35
3. Mechanizmy włączenia mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji na etapie diagnozowania.....	37
3.1. Diagnoza problemów w Gminie na podstawie spotkań otwartych z mieszkańcami.....	38
3.2. Diagnoza problemów w Gminie na podstawie badań ankietowych mieszkańców	41
3.3. Konsultacje społeczne na etapie tworzenia projektu GPR	52
3.4. Mechanizmy włączania mieszkańców i innych podmiotów w proces rewitalizacji na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji.....	53
3.5. Partycypacja społeczna na etapie monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji.....	55
4. Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego	56

4.1.	Metoda delimitacji obszarów zdegradowanych	56
4.2.	Obszar zdegradowany	60
4.3.	Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych.....	67
5.	Obszar rewitalizacji	68
5.1.	Metoda wyboru obszaru rewitalizacji	68
5.2.	Koncentracja zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji	71
5.3.	Pogłębiona analiza obszaru rewitalizacji.....	77
5.4.	Wewnętrzny potencjał rozwojowy obszaru rewitalizacji	82
6.	Wizja obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji	83
7.	Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań	85
8.	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	88
8.1.	Przedsięwzięcia podstawowe	90
8.2.	Przedsięwzięcia uzupełniające	105
9.	System wdrażania i zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji	113
9.1.	Koszty zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji Programu.....	114
10.	Harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	115
11.	Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji.....	116
12.	Powiązania programu z dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi Gminy	120
13.	Komplementarność działań rewitalizacyjnych.....	123
13.1.	Komplementarność przestrzenna.....	123
13.2.	Komplementarność problemowa.....	124
13.3.	Komplementarność proceduralno - instytucjonalna	125
13.4.	Komplementarność międzyokresowa.....	126
13.5.	Komplementarność źródeł finansowania.....	127
14.	System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji	127
15.	Ocena Oddziaływania na Środowisko	133
16.	Zmiany w uchwałach.....	133
16.1.	Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21. ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym i o zmianie Kodeksu Cywilnego	134
16.2.	Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3	134
16.3.	Specjalna Strefa Rewitalizacji	135
16.4.	Niezbędne zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.....	135
16.5.	Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	136
	Spis rycin.....	137

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Spis tabel	137
Spis wykresów	138

1. Wprowadzenie

Zagadnienie rewitalizacji w ostatnich latach nabrało nowego znaczenia również dla obszarów wiejskich, zostało uwzględnione w dokumentach rządowych wyznaczających kierunki rozwoju kraju, a mianowicie w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 czy Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020. Narodowy Plan Rewitalizacji wymaga podejścia kompleksowego do wyprowadzania danego obszaru ze stanu kryzysowego poprzez działania w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i kulturowej.

9 października 2015 r. została uchwalona ustawa o rewitalizacji która wprowadziła pojęcie Gminnego Programu Rewitalizacji. Program jest opracowywany i uchwalany przez Radę Gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.) oraz na podstawie Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777). Gminy które go uchwalą mają możliwość ubiegania się o wsparcie działań związanych z rewitalizacją. Środki można pozyskać z programów operacyjnych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020. Wsparcie uzyskują projekty terenów zdegradowanych, które wynikają ze zintegrowanych programów rewitalizacji społeczno-gospodarczej, przestrzennej i funkcjonalnej.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. *rewitalizacja* „stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”.

Z *stanem kryzysowym* mamy do czynienia w wyniku „koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym”.

Obszar zdegradowany to obszar na którym stwierdzono stan kryzysowy, oraz występuje w nim co najmniej jedno z negatywnych zjawisk takich jak:

- Gospodarcze;
- Środowiskowe;
- Funkcjonalno-przestrzenne;
- Techniczne.

Obszar ten może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające wspólnych granic pod warunkiem, że występuje sytuacja kryzysowa na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar ten można podzielić na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy, a także zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców. W skład tych obszarów mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takie jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i powydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Program rewitalizacji jest inicjowany, opracowywany i uchwalany przez Radę Gminy. Zakłada on wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej czy środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

1.1 Dokumenty i uchwały

Niniejszy dokument został opracowany zgodnie z ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Dz. U. 2015 poz. 1777. Kolejne etapy opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji wynikające z tej ustawy były następujące:

- 1) zgodnie z art. 8, ust. 1, ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz 1777, z późn. zm.) rada gminy wyznaczyła w drodze uchwały obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji
- 2) zgodnie z art. 11, ust. 1, wniosek o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawierał wskazanie granic tych obszarów wykonane na mapie w skali co najmniej 1:5000 oraz zgodnie z ust. 2, do wniosku załączono diagnozę potwierdzającą spełnienie przez obszar przesłanek wyznaczenia
- 3) zgodnie z art. 11, ust. 3, przed złożeniem wniosku wójt przeprowadził konsultacje społeczne projektu uchwały, a następnie wprowadził zmiany wynikające z przeprowadzonych konsultacji

- 4) zgodnie z art. 11, ust. 4, uchwała wraz z załącznikiem w postaci mapy w skali 1:5000 została podjęta Uchwałą nr XXXIV/204/17 Rady Gminy Jaślicka z dnia 17 lutego 2017 r.
- 5) zgodnie z art. 13, uchwała w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, stanowi akt prawa miejscowego. Dziennik Urzędowy Województwa Podkarpackiego opublikował uchwałę dnia 23 lutego 2017 r., poz. 722.
- 1) zgodnie z art. 17, ust. 2, pkt 1 informacja o podjęciu uchwały nr XXXV/210/2017 Rady Gminy Jaślicka z dnia 10 marca 2017 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaślicka na lata 2016-2023 została umieszczona na stronie internetowej Urzędu Gminy w Biuletynie Informacji Publicznej, a także została ogłoszona poprzez obwieszczenie na stronie internetowej Gminy Jaślicka oraz w sposób zwyczajowo przyjęty na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Jaślicka
- 2) zgodnie z art. 17, ust. 2, pkt 2 sporządzono projekt gminnego programu rewitalizacji
- 3) zgodnie z art. 17, ust. 2, pkt 3 w/w projekt został poddany konsultacjom społecznym,
- 4) zgodnie z art. 17, ust. 2, pkt 4 w/w projekt został przekazany do zaopiniowania przez:
  - Zarząd Powiatu Krośnieńskiego
  - Zarząd Województwa Podkarpackiego
  - Wojewodę Podkarpackiego
  - Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego Delegatura w Rzeszowie, Wojewódzki Sztab Wojskowy w Rzeszowie, Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej
  - Komendę Miejską Policji w Krośnie, Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Krośnie
  - Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego
  - Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie
  - Zarząd Dróg Powiatowych w Stalowej Woli
  - Komitet Rewitalizacji
  - Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie
  - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków z siedzibą w Przemyślu
  - Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną
- 5) zgodnie z art. 18, ust. 2 wyznaczono termin przedstawienia opinii nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni, nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie wiązało się z pozytywnym zaopiniowaniem gminnego programu rewitalizacji

- 6) zgodnie z art. 17, ust. 2, pkt 5 wprowadzono zmiany wynikające z przeprowadzonych konsultacji i uzyskanych opinii oraz przedstawiono Radzie Gminy Jaślicka do uchwalenia projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaślicka na lata 2016-2023
- 7) zgodnie z art. 14, ust. 1 gminny program rewitalizacji został przyjęty uchwałą nr XXXVII/220/2017 Rady Gminy Jaślicka z dnia 12 kwietnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaślicka na lata 2016-2023

Wykaz opinii uzyskanych na podstawie art. 17, ust. 2, pkt 4 i art. 18, ust. 2 i 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015, poz. 1777, z późn. zm.)

do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaślicka na lata 2016-2023

Tabela 1. Wykaz opinii uzyskanych do projektu GPR Gminy Jaślicka

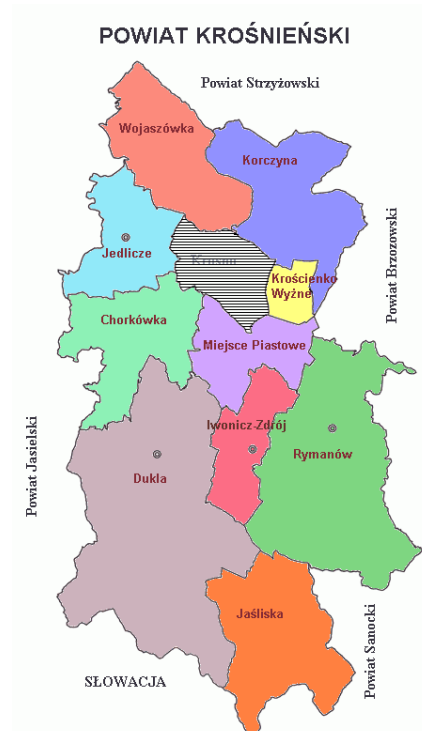
Lp.	Organ opiniujący	Adres organu opiniującego	Streszczenie opinii	Uwzględnienie uwag
1.	Starostwo Powiatowe w Krośnie Zarząd Powiatu	ul. Bieszczadzka 1 38-400 Krosno	Opinia pozytywna Uchwała Nr 400/2017 Zarządu Powiatu Krośnieńskiego z dnia 30 marca 2017 r.	-
2.	Zarząd Województwa Podkarpackiego	al. Ł. Cieplińskiego 4 35-010 Rzeszów	Opinia pozytywna Uchwała Nr 290/5803/17 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 4 kwietnia 2017 r.	-
3.	Wojewoda Podkarpacki	ul. Grunwaldzka 15 35-959 Rzeszów	Opinia pozytywna	-
4.	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego Delegatura w Rzeszowie	ul. Dąbrowskiego 30 35-036 Rzeszów	Opinia pozytywna (art. 18, ust.3 Ustawy o rewitalizacji)	-
5.	Wojewódzki Sztab Wojskowy w Rzeszowie	ul. Lwowska 4 35-301 Rzeszów	Opinia pozytywna (art. 18, ust.3 Ustawy o rewitalizacji)	-
6.	Komenda Miejska Policji w Krośnie	ul. Lwowska 28 38-400 Krosno	Opinia pozytywna (art. 18, ust.3 Ustawy o rewitalizacji)	-
7.	Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej	ul. Mickiewicza 34 37-700 Przemyśl	Opinia pozytywna (art. 18, ust.3 Ustawy o rewitalizacji)	-

8.	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Krośnie	ul. Niepodległości 6 38-402 Krosno	Opinia pozytywna (art. 18, ust.3 Ustawy o rewitalizacji)	-
9.	Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny	ul. Wierzbowa 16 35-959 Rzeszów	Opinia pozytywna - odstąpienie od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	-
10.	Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie	ul. Hetmańska 9 35-959 Rzeszów	Opinia pozytywna (art. 18, ust.3 Ustawy o rewitalizacji)	-
11.	Powiatowy Zarząd Dróg w Krośnie	ul. Bieszczadzka 1 38-400 Krosno	Opinia pozytywna (art. 18, ust.3 Ustawy o rewitalizacji)	-
12.	Komitet Rewitalizacji	-	Opinia pozytywna	-
13.	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie	al. Józefa Piłsudskiego 38 35-001 Rzeszów	Opinia pozytywna – odstąpienie od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	-
14.	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków z siedzibą w Przemyślu Delegatura Tarnobrzeg	ul. Jagiellońska 29 37 - 700 Przemyśl	Opinia pozytywna	Zarządzenie nr 49/2017 Wójta Gminy Jaślika z dnia 10 kwietnia 2017 r.
15.	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna Rzeszów	ul. Wierzbowa 16 35-959 Rzeszów	Opinia pozytywna	-

1. Charakterystyka Gminy Jaślika

1.1. Położenie Gminy

Gmina Jaślika jest gminą wiejską znajdującą się w południowo-wschodniej części województwa podkarpackiego oraz w południowej części powiatu krośnieńskiego (rycina 1). Od południa Gmina graniczy z Republiką Słowacką, od wschodu z gminami Komańcza i Rymanów, natomiast od zachodu z gminą Dukla. Siedzibą władz gminnych jest miejscowość Jaślika. Gmina obejmuje obszar o powierzchni 165,93 km².

Rycina 1. Powiat krośnieński na tle województwa podkarpackiego i Gmina Jaśliska na tle powiatu
Źródło: <https://www.osp.org.pl/> i <http://bip.powiat.krosno.pl/>

2.2. Podział na sołectwa

Pod względem administracyjnym Gmina dzieli się na sołectwa:

- Jaśliska, w tym Lipowiec i Czeremcha;
- Posada Jaśliska;
- Wola Niżna, w tym Wola Wyżna;
- Daliowa;
- Szklary;
- Moszczaniec, w tym Darów, Surowica, Polany Surowiczne, Rudawka Jaśliska, Jasiel.

W skład Gminy wchodzi miejscowości: Czeremcha, Daliowa, Darów, Jasiel, Jaśliska, Lipowiec, Moszczaniec, Polany Surowiczne, Posada Jaśliska, Rudawka Jaśliska, Surowica, Szklary, Wola Niżna, Wola Wyżna. Sołectwo Moszczaniec do 31.12.2016 r. należało do Gminy Komańcza w powiecie sanockim. Podział Gminy na poszczególne miejscowości przedstawia rycina 2.

Rycina 2. Podział Gminy Jaśliska na miejscowości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie map geoportal.gov.pl

Gmina Jaśliska jest terenem wiejskim o łącznej powierzchni 165,93 km² i liczbie ludności 2306 osób (2014 r.). Średnia gęstość zaludnienia dla całej Gminy wynosi 90 os./km². Największy obszar zajmuje miejscowość Daliowa (11,38% powierzchni Gminy), a najmniejszy Rudawka Jaśliska (2,59%) i Jaśliska (3,69%). Najwięcej osób mieszka w Posadzie Jaśliskiej, co stanowi 36,17% wszystkich mieszkańców Gminy, a najmniej w miejscowościach Czeremcha, Lipowiec i Darów, gdzie mieszka zaledwie po kilka osób. W tych miejscowościach występuje najniższa gęstość zaludnienia, najwyższa gęstość wyróżnia Jaśliska 75 os./km² oraz Posadę Jaśliską 57 os./km². Miejscowości Surowica, Polany Surowiczne, Rudawka Jaśliska i Jasiel należą do obszarów niezamieszkałych. Poniższa tabela 2 ilustruje przedstawioną sytuację.

Tabela 2. Miejscowości Gminy Jaśliska wraz z powierzchnią, liczbą ludności i gęstością zaludnienia

L.p.	Jednostka terytorialna	Powierzchnia (km ²)	Udział w powierzchni ogólnej gminy (%)	Liczba ludności (osoba)	Udział w liczbie mieszkańców gminy ogółem (%)	Gęstość zaludnienia (os./km ²)
Jednostki terytorialne Gminy						
1	Daliowa	18,88	11,38	278	12,06	14,72
2	Jaśliska	6,13	3,69	460	19,95	75,06
3	Lipowiec	13,37	8,06	5	0,22	0,37
4	Posada Jaśliska	14,58	8,78	834	36,17	57,21
5	Szklary	8,67	5,22	207	8,98	23,89
6	Wola Niżna	14,19	8,55	276	11,97	19,45
7	Wola Wyżna	11,71	7,06	18	0,78	1,54
8	Czeremcha	11,00	6,63	2	0,09	0,18
9	Moszczaniec	15,04	9,06	216	9,37	14,36
10	Darów	9,60	5,79	10	0,43	1,04
11	Surowica	10,02	6,04	0	0,00	0,00
12	Polany Surowiczne	15,1	9,10	0	0,00	0,00
13	Rudawka Jaśliska	4,3	2,59	0	0,00	0,00
14	Jasiel	13,35	8,05	0	0,00	0,00
Razem		165,93	100,00	2306	100,00	13,90

Źródło: Dane z Urzędu Gminy. Stan 2014 r.

2.3. Historia Gminy

Gmina Jaśliska posiadała prawa miejskie do roku 1934. Gmina zbiorowa Jaśliska została utworzona w 1934 r. w powiecie sanockim w województwie lwowskim z istniejących jednostkowych gmin wiejskich. Jako Gmina zbiorowa funkcjonowała w latach 1934-1954 i 1973-1976 z siedzibą w Jaśliskach. W roku 1954 Gmina została zniesiona wraz z reformą wprowadzającą gromady zamiast gmin. Jaśliska stały się siedzibą gromady Jaśliska w powiecie sanockim, a w 1972 r., gdy zniesiono tenże powiat, gromada znalazła się w powiecie krośnieńskim. W 1973 r. podział na gromady został zniesiony na rzecz gmin, trzy lata później zdecydowano o zniesieniu Gminy Jaśliska, a tereny włączono do gmin Dukła i Komańcza. Od 2006 r. rozpoczęto starania o reaktywowanie Gminy Jaśliska, co początkowo spotkało się z negatywną opinią Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, trzecia próba przyniosła pozytywny dla Gminy skutek zgodnie z którym 1 stycznia 2010 gmina Jaśliska została reaktywowana. Na obszar Gminy złożyły się następujące wsie z Gminy Dukła: Czeremcha,

Daliowa, Jaśliska, Lipowiec, Posada Jaśliska, Szklary, Wola Niżna, Wola Wyżna. W 2017 r. włączono Moszczaniec w tym Darów, Surowica, Polany Surowiczne, Rudawka Jaśliska, Jasiel z Gminy Komańcza.

Bogata historia i kultura obszaru gminy Jaśliska potwierdza Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Jaśliska założona Zarządzeniem nr 71/2017 Wójta Gminy Jaśliska z dnia 27 czerwca 2017 r. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa podkarpackiego również zawiera obiekty z terenu gminy Jaśliska.

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2014-2017 zwraca uwagę na wyjątkowe walory kulturowe i historyczne oraz zabytkach na terenie gminy. Założenia tego Programu odnoszą się do potrzeby ochrony i świadomego kształtowania krajobrazu kulturowego ujęte w priorytecie I, kierunku działania skupionym na rewaloryzacji i rewitalizacji układów urbanistycznych i ochronie układów ruralistycznych. Działanie 2 bezpośrednio odnosi się do historycznego układu urbanistycznego proponowanego, m.in. w miejscowości Jaśliska. Dokument Programu Opieki nad Zabytkami w woj. podkarpackim, zwraca uwagę na cenne założenia urbanistyczne i potrzebę porządkowania przestrzeni rynkowych, będących często najtrwalszym w przestrzeni śladem początków danej miejscowości, a w przypadku miejscowości, które w ciągu dziejów utraciły prawa miejskie – dobitnym znakiem ich niegdysiejszego znaczenia. Na terenie województwa podkarpackiego znajduje się bardzo duża liczba miast i miasteczek, których powstanie wiązać można z lokacją średniowieczną, najczęściej z zakładaniem miast na prawie magdeburskim począwszy od poł. XIV w. Spośród miejscowości o układach o średniowiecznej proveniencji na szczególną uwagę – z racji wciąż dobrze czytelnego średniowiecznego rozplanowania – zasługują m.in. Jaśliska. Nieliczne miejscowości zachowały swój dawny charakter małomiasteczkowy, którego wyznacznikiem była głównie niska, na ogół drewniana, stypizowana zabudowa skoncentrowana głównie wokół prostokątnego placu rynkowego. W gronie tego typu miejscowości wymienić można m.in. Jaśliska. Z zasobu drewnianego budownictwa małomiasteczkowego koniecznie trzeba wymienić jego wyjątkowo interesujące zespoły lub enklawy występujące w Jaśliskach. Ponadto miejscowość ze względu na zabytki w postaci kościołów leży na polsko-słowackim szlaku świątyń karpaccich Stropkov-Krosno, który został pomyślany jako nowy transgraniczny produkt turystyczny.

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa podkarpackiego na swej liście zawiera obiekty:

Jaśliska

- zespół kościelny, kościół par. p.w. św. Katarzyny, 1732-56, nr rej.: A-1171 z 27.11.1952
- plebania „stara”, 1890, nr rej.: A-93 z 13.07.2004
- piwnice ratusza, Rynek 59, 2 poł. XVI/XVII, nr rej.: A-291 z 11.03.1972
- dom nr 24, drewn., 2 poł. XIX w., nr rej.: A-165 z 10.03.1972
- dom nr 26, drewn., 2 poł. XIX w., nr rej.: A-166 z 11.03.1972
- dom nr 28, drewn., 2 poł. XIX w., nr rej.: A-167 z 11.11.1971
- dom nr 30, drewn., 2 poł. XIX w., nr rej.: A-168 z 11.11.1971
- dom ze stajnią, nr 126, drewn., XVIII/XIX w., 1930, nr rej.: A-169 z 13.03.1972
- kamienne piwnice przyrynkowe w Jaśliskach, XV-XVI w., nr rej. A-1473 z 13.07.2017r.,
- kurhan szwedzki z 1669r., C-90 z 31.03.2016r. oraz kapliczka słupowa na kurhanie szwedzkim z 1669r, B-764 z 31.03.2016r.

Daliowa

- cerkiew greko-kat. p.w. św. Paraskewii, drewn., 1928, nr rej.: A-1293 z 28.09.1989.

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Jaśliska zawiera wykaz zabytków ruchomych i nieruchomości oraz wykaz stanowisk archeologicznych z podziałem na poszczególne miejscowości. Obszar gminy Jaśliska charakteryzuje się mnogością zabytków w postaci: przydrożnych krzyży, kapliczek przydrożnych, cmentarzy greckokatolickich, rzymskokatolickich, żydowskich, ale także drewniane budynki czy kamienne piwnice.

Najwięcej obiektów, które zostały wpisane do gminnej ewidencji zabytków posiada sołectwo Jaśliska. Do najstarszych należy kamienna kapliczka słupowa na kurhanie szwedzkim z 1669 roku. Godnymi uwagi są również inne murowane kapliczki – Kapliczka na łamańcach z 1800-1850 roku, Kapliczka Boga Ojca z 1892 roku oraz Kapliczka Boża Męka z 1775-1825 roku. Zabytkiem jest również drewniana kostnica przy cmentarzu parafialnym z lat 1900-1930. W Jaśliskach znajduje się Zespół kościelny: kościół parafialny pw. Św. Katarzyny Aleksandryjskiej wokół murowane ogrodzenie oraz lipy na cmentarzu kościelnym z lat 1724-1732. Na terenie sołectwa znajdują się liczne zabytkowe domy drewniane z XIX oraz początku XX wieku. Wiele jest również zabytkowych kamiennych piwnic z XVI wieku. Obok plebanii znajduje się zabytkowa stara studnia z 1850-1899 roku. Obydwa te obiekty są zabytkami.

Znajdują się m.in. dwa cmentarze, jeden Cmentarz rzymskokatolicki - parafialny z kwaterą wojskową z I Wojny Światowej, a drugi żydowski. Na terenie gminy oznaczono 34 stanowiska archeologiczne z czego 23 znajduje się w granicach sołectw objętych procesem rewitalizacji. Najważniejsze z nich to Zespół staromiejski w granicach murów obronnych w miejscowości Jaśliska.

Podjęcie działań na obszarze objętym ścisłą ochroną konserwatorską wymaga uzyskanie pozwoleń konserwatorskich zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Dz. U. 2003 Nr 162 poz. 1568. Ustawa ta reguluje zagospodarowanie zabytków, prowadzenie badań, prac i robót oraz podejmowanie innych działań przy zabytkach. Zagospodarowanie na cele użytkowe zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru wymaga posiadania przez jego właściciela lub posiadacza: dokumentacji konserwatorskiej określającej stan zachowania zabytku nieruchomego i możliwości jego adaptacji, z uwzględnieniem historycznej funkcji i wartości tego zabytku, uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu prac konserwatorskich przy zabytku nieruchomym, określającego zakres i sposób ich prowadzenia oraz wskazującego niezbędne do zastosowania materiały i technologie, a także uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu zagospodarowania zabytku nieruchomego wraz z otoczeniem oraz dalszego korzystania z tego zabytku, z uwzględnieniem wyeksponowania jego wartości (art. 25). Ponadto zgodnie z art. 36, pkt. 1, pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymagają działania prowadzone przy zabytku lub w jego bezpośrednim otoczeniu.

2.4. Sfera społeczna

2.4.1. Struktura demograficzna

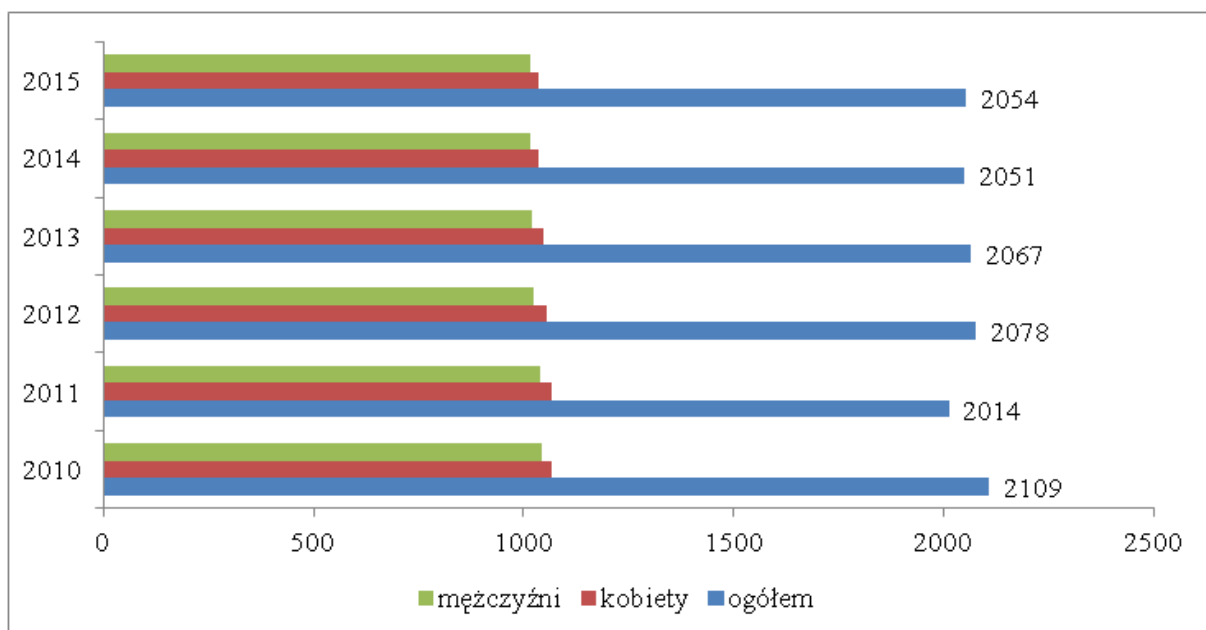
Według danych na dzień 31 grudnia 2015 r. liczba mieszkańców Gminy Jaśliska (bez wsi Moszczaniec i Darów) wynosiła 2072 (tabela 3). Średnia gęstość zaludnienia wyniosła zatem około 21 osób na 1 km², przy średniej województwa i powiatu wynoszącej 118 osoby na 1 km². Gminę można uznać za słabo zaludnioną. Najwięcej ludzi skupia się w centralnej części Gminy, w Jaśliskach i Posadzie Jaśliskiej (około połowa mieszkańców).

Tabela 3. Liczba ludności w Gminie

Miejscowość	Liczba mieszkańców
Daliowa	276
Jaśliska	467
Lipowiec	6
Posada Jaśliska	825
Szklary	202
Wola Niżna	277
Wola Wyżna	18
Czeremcha	1

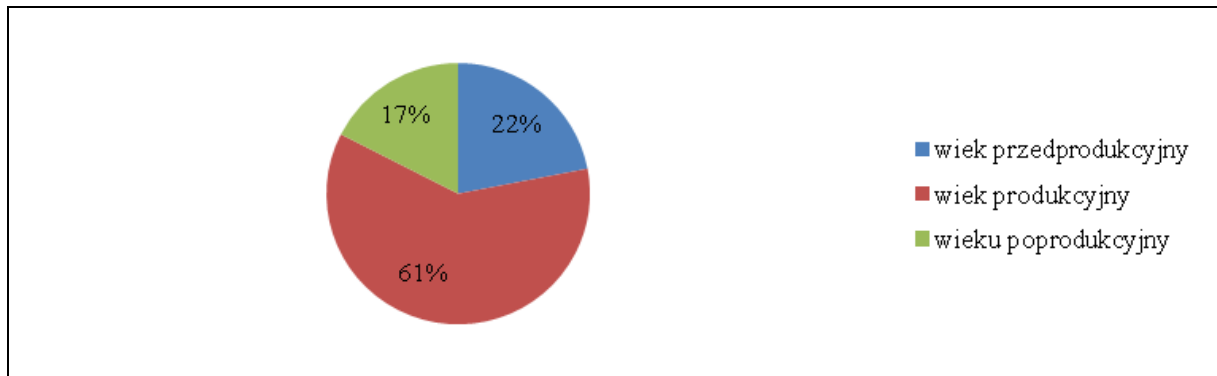
Źródło: Dane z Urzędu Gminy Jaśliska. Stan 31.12.2015 r.

Liczba ludności w Gminie Jaśliska wykazuje tendencję malejącą w latach 2010-2015 (wykres 1). Stosunek kobiet do mężczyzn jest wyrównany, 51% kobiet i 49% mężczyzn w związku z tym współczynnik feminizacji nie jest wysoki. Wskaźnik obciążenia demograficznego dla województwa podkarpackiego w 2014 r. wynosił 27,9%, w Gminie Jaśliska w tym samym czasie wyniósł 30,3%, co oznacza, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 30 osób w wieku nieprodukcyjnym. Przyrost naturalny w Gminie charakteryzuje się nieznacznie ujemną wartością, według danych UG Jaśliska, w 2015 r. miało miejsce 18 urodzeń i 19 zgonów. W całej Gminie odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym jest wyższy od odsetka osób w wieku poprodukcyjnym, co daje szansę na rozwój Gminy. W wieku produkcyjnym jest 61% mieszkańców, przedprodukcyjnym 22%, a poprodukcyjnym 17%. Proporcje te nie są zachowane w każdej z miejscowości Gminy (wykres 2).

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Jaśliska w latach 2010-2015

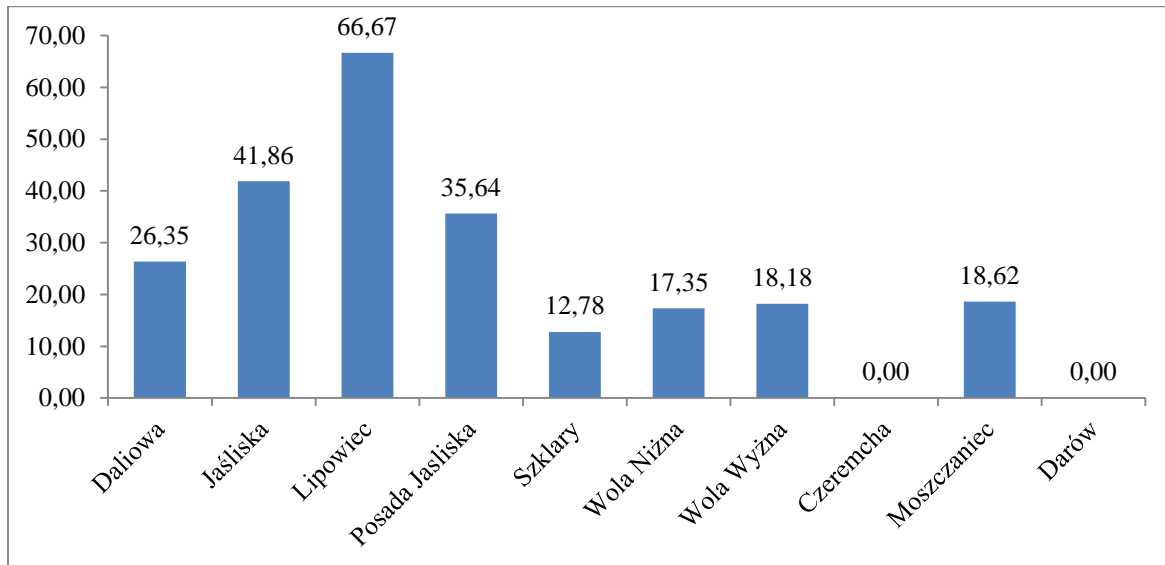
Źródło: Dane GUS

Wykres 2. Ludność Gminy Jaśliska w poszczególnych przedziałach wiekowych

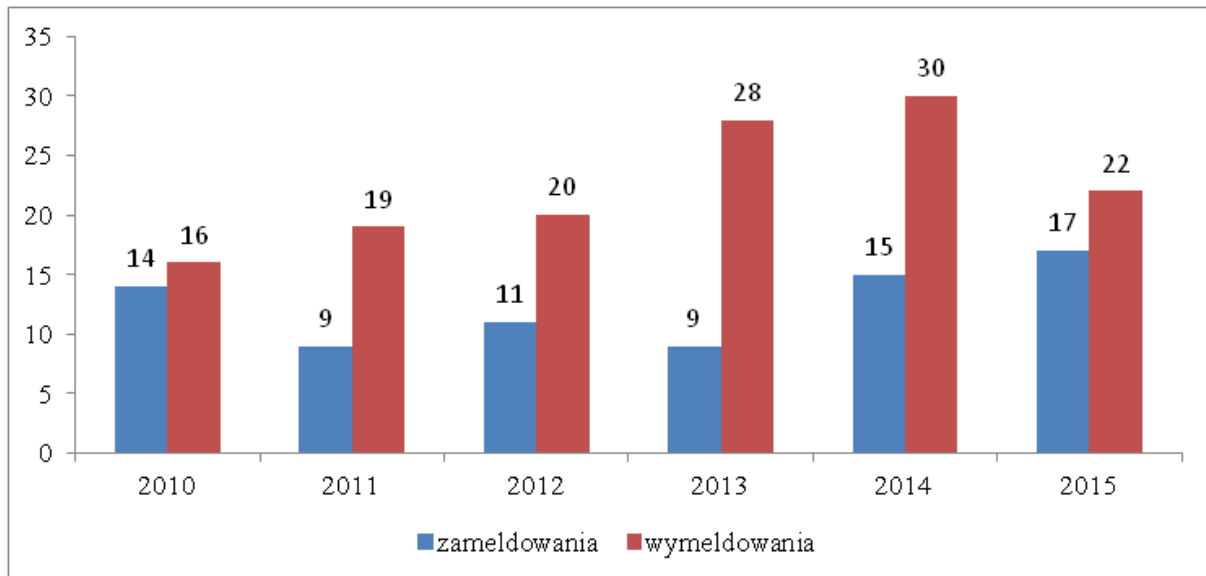
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Jaśliska (2014 r.)

Wskaźnik ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym pokazuje negatywne zjawisko demograficzne jakim jest starzenie się społeczeństwa. Im wyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym tym większe obciążenie demograficzne na danym terenie. Poniższy wykres obrazuje wskaźnik ten w przeliczeniu dla poszczególnych jednostek gminy Jaśliska. W miejscowościach słabo zaludnionych jak Czeremcha i Darów nie zanotowano ludności w wieku poprodukcyjnym stąd wskaźnik ten wynosi zero. Miejscowość Lipowiec również należy do bardzo słabo zaludnionych, gdzie przeważająca część ludności należy do grupy osób w wieku poprodukcyjnym. Najbardziej zaludnione miejscowości gminy Jaśliska charakteryzują się wysokim udziałem osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym. Miejscowość Jaśliska będąca siedzibą gminy i skupiająca niemal 20% mieszkańców charakteryzuje się wysokim obciążeniem demograficznym, co świadczy o postępujących negatywnych zjawiskach demograficznych. Podobnie sytuacja wygląda w Posadzie Jaśliska, gdzie udział osób w wieku produkcyjnym w stosunku do osób w wieku poprodukcyjnym jest wysoki. Sytuację obrazuje poniższy wykres.

Wykres 3. Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Jaśłiska (2014 r.)

Na strukturę demograficzną danego obszaru ogromny wpływ ma migracja jego mieszkańców. Przewaga wymeldowań nad zameldowaniami w Gminie Jaśłiska sygnalizuje niepokojące zjawiska w sferze społecznej związane z ubytkiem ludności. Wykres 3 ilustruje sytuację w latach 2010-2015, gdzie w każdym roku ubytek ludności zaznaczał się coraz mocniej. W 2013 r. z Gminy wymeldowało się trzy razy więcej osób niż napłynęło, a rok później dwa razy więcej. W ostatnim roku podanego przedziału różnica między napływem, a odpływem uległa nieznacznemu wyrównaniu. Emigracja może wiązać się z powodami ekonomicznymi lub edukacyjnymi, co dotyczy przede wszystkim ludzi młodych w wieku produkcyjnym. Migracja jest przyczyną zwiększania się obciążenia demograficznego w Gminie, a także ujemnego przyrostu naturalnego. Działania strategiczne mają za zadanie ograniczyć odpływ mieszkańców.

Wykres 4. Saldo migracji w Gminie Jaśliska w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jaśliska

2.4.2. Oświata i wychowanie kulturalne

W Gminie Jaśliska funkcjonuje Szkoła Podstawowa do której w 2014 r. uczęszczało 125 uczniów oraz Gimnazjum z 70 uczniami. Ponadto jedno przedszkole do którego uczęszczało 39 dzieci w 2014 r. (Dane GUS). W szkole podstawowej wszystkie dzieci objęte są nauką języka angielskiego, a w gimnazjum angielskiego i niemieckiego. W szkołach poza obowiązkowym programem nauczania prowadzone są zajęcia dodatkowe, na których uczniowie mogą rozwijać swoje zainteresowania, organizowane są również wyjazdy do powszechnie dostępnych instytucji kulturalnych i oświatowych. Uczniowie i wychowankowie uczestniczą nie tylko w życiu swoich szkół, ale również integrują się z życiem społeczeństwa. Placówki posiadają odpowiednie i wystarczające zaplecze dydaktyczne i socjalne w stosunku do liczby uczniów. Lokalizacja Gminy pozwala również w dogodny sposób realizować naukę w wybranych placówkach oświatowych powiatu. Placówki posiadają odpowiednie i wystarczające zaplecza dydaktyczne i socjalne w stosunku do liczby uczniów poszczególnych szkół. Przy szkole znajduje się pełnowymiarowa hala sportowa oraz boisko ORLIK. Na terenie Gminy Jaśliska działa Gminny Ośrodek Kultury i Czytelnictwa w Jaśliskach. W ramach szkolnej działalności uczniów i nauczycieli działają koła: Szkolne Koło Ligi Ochrony Przyrody oraz szkolne Koło Polskiego Czerwonego Krzyża. Na terenie całej Gminy działają stowarzyszenia, towarzystwa, kluby i koła:

- Stowarzyszenie Rozwoju Jaślisk i Okolic;

- Stowarzyszenie Na Styku Kultur;
- Stowarzyszenie Na Trakcie Węgierskim;
- Towarzystwo Ratowania i Opieki nad Zabytkami Beskidu Niskiego;
- Ludowy Klub Sportowy "Jasiołka" Jaśliska;
- Uczniowski Klub Sportowy "Żarniak";
- Koło Gospodyń Wiejskich w Jaśliskach.

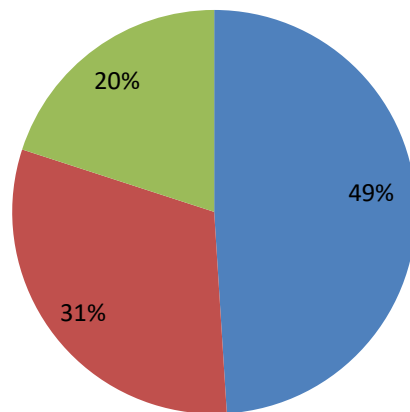
Aktywność społeczna lokalnej ludności danego obszaru może zostać przedstawiona za pomocą frekwencji w wyborach samorządowych czy parlamentarnych, ale także za pomocą liczby organizacji pozarządowych czy liczba ich członków. Wskaźniki te świadczą o zaangażowaniu społeczności w sprawy lokalne. W analizie sytuacji w gminie Jaśliska posłużono się wskaźnikiem odnoszącym do liczby organizacji pozarządowych przypadających na 100 mieszkańców. Uzyskane dane wskazują na skupienie działających organizacji na obszarze miejscowości Jaśliska oraz Daliowa i Posada Jaśliska. W pozostałych miejscowościach nie zarejestrowano działania organizacji pozarządowych.

Miejscowości Gminy położone są w znacznych odległościach od centrów kulturalnych, które zlokalizowane są przede wszystkim przy miastach. Mimo tego mieszkańcy wykazują bardzo dużą aktywność i chęć do rozwoju kulturalnego swojego regionu, wiedząc jak bogata jest historia Gminy. W Gminie istnieje kilka świetlic pełniących rolę domów kultury, jednak nie ma jednego większego ośrodka kultury, który wpłynąłby na polepszenie bazy zajęciowej, a także pozwolił na zgromadzenie większej liczby chętnych. Gmina nie posiada także stałej sceny lub hali widowiskowej, który służyłaby pokazywaniu efektów i postępów w pracy aktywnych mieszkańców.

W Gminie funkcjonuje jedna biblioteka publiczna pod nazwą Gminny Ośrodek Kultury i Czytelnictwa w Jaśliskach, która mieści się obecnie w budynku Domu Ludowego w Jaśliskach.

2.4.3. Rynek pracy i bezrobocie

Według danych Gminy Jaśliska w 2014 r. połowa podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w sektorze usług pozostałych, około 31% w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie, a pozostałe 20% działa w ramach przemysłu i budownictwa (wykres 5).

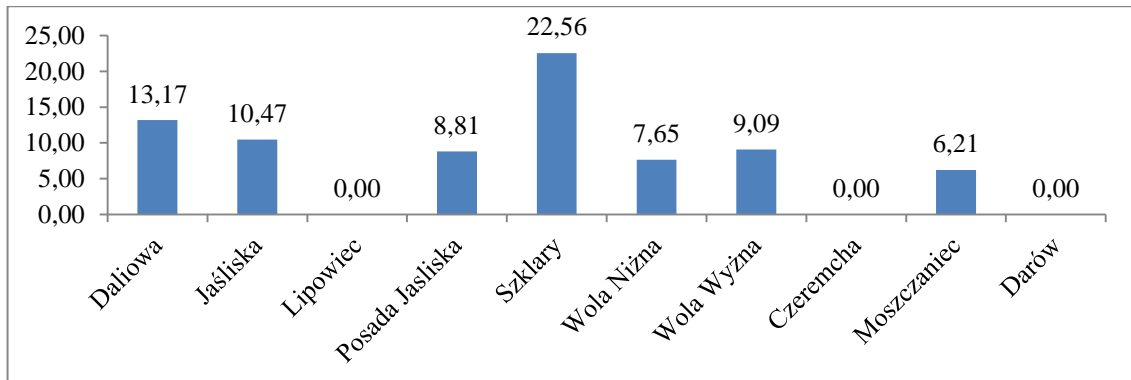

■ pozostała działalność ■ rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ■ przemysł i budownictwo

Wykres 5. Przedsiębiorstwa w Gminie Jaśliska w 2014 r. w podziale na sektory

Źródło: Według danych GUS

W Gminie Jaśliska na 100 mieszkańców pracuje 47 osób, a bezrobocie w 2014 roku wyniosło 21,1%, co daje wartość wyższą od wartości 14,6% dla województwa podkarpackiego. W Gminie 57,1% aktywnych zawodowo mieszkańców pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 15,8% w przemyśle i budownictwie, 7,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja), a 0,6% w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości). Bezrobocie jest poważnym problemem Gminy. W ciągu ostatnich lat (2012-2014) widoczny jest stały wzrost liczby rodzin pobierających świadczenia z tego tytułu. Liczba bezrobotnych (stan na 2014 r.) w Gminie wyniosła 137 osób, z czego nieznaczną większość (53%) stanowiły kobiety. Udział osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym pokazuje zróżnicowanie między poszczególnymi miejscowościami Gminy Jaśliska, gdzie w Szklarach odsetek ten wynosi 22,6, co stanowi dwukrotność średniej województwa podkarpackiego. Wykres 6 przedstawia powyższą sytuację, gdzie negatywnie zaznacza się również miejscowość Daliowa (13,17) i Jaśliska (10,47). Miejscowości najslabiej zaludnione jak Lipowiec, Czeremcha i Darów odznaczają się zerowym udziałem osób bezrobotnych w grupie ludności w wieku produkcyjnym również ze względu na brak lub niski udział osób w tej grupie wiekowej.

Wykres 6. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na 100 osób

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie

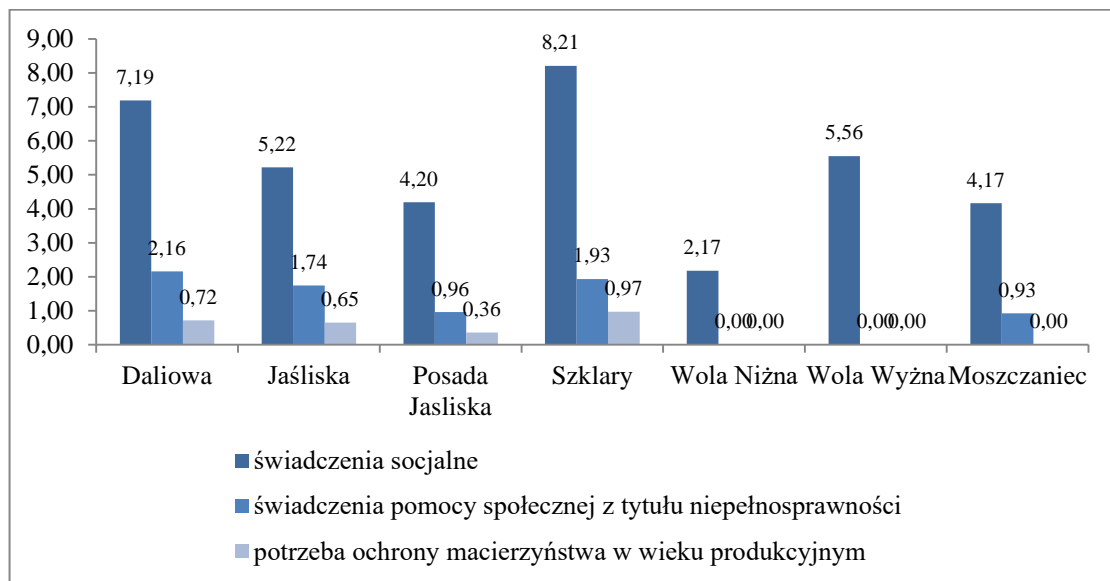
2.4.4. Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaśliskach jest jedyną tego typu instytucją w Gminie. Celem jego działania jest wspieranie mieszkańców Gminy w dążeniu do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ze względu na małą liczbę mieszkańców teren Gminy nie jest podzielony na rejony. GOPS udziela mieszkańcom pomocy zarówno pieniężnej, jak i niefinansowej czy w formie pracy socjalnej. Instytucja ta współpracuje z Policją, Sądem, Szkołą, Organizacjami pozarządowymi, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Krośnie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym oraz innymi (Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2024).

Na przestrzeni lat 2012-2015 liczba osób korzystających z pomocy społecznej stale wzrastała. Wśród osób, którym przyznano świadczenie ok. 95% stanowiły osoby długotrwale korzystające z pomocy. Najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc finansową było bezrobocie, wielodzietność, niepełnosprawność czy długotrwała lub ciężka choroba.

Według danych uzyskanych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaśliskach, najwyższa liczba udzielonych świadczeń socjalnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców miała miejsce w miejscowości Szklary, Daliowa i Jaśliska, analogicznie sytuacja wyglądała w przypadku świadczeń z tytułu niepełnosprawności oraz potrzeby ochrony macierzyństwa w wieku produkcyjnym. W miejscowości Wola Wyżna i Moszczaniec należy zwrócić uwagę na wysoki odsetek udzielanych świadczeń socjalnych (wykres 7). W przypadku wsi Czeremcha,

Darów i Lipowiec, dane wskazują na brak odbiorców takich świadczeń, co może być spowodowane niewielką liczbą mieszkańców.

Wykres 7. Odsetek osób korzystających z poszczególnych form pomocy społecznej

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaśliskach

2.4.5. Ochrona zdrowia

W Gminie opiekę zdrowotną świadczy NZOZ VIVA Sp. z o.o. Prowadzona jest profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży zgodnie z kalendarzem medycznym (szczepienia ochronne obowiązkowe i zalecane, badania bilansowe, fluoryzacja zębów). Główne problemy zdrowotne mieszkańców to choroby układu krążenia (m.in. nadciśnienie) oraz zwyrodnienia i choroby kręgosłupa.

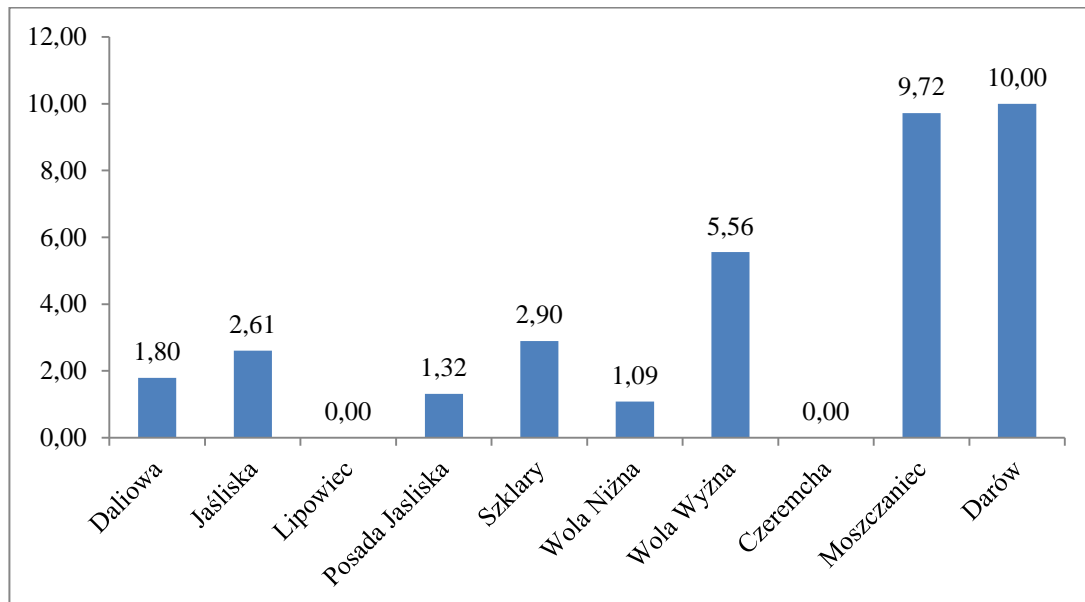
Na terenie Gminy Jaśliska działa jeden punkt apteczny.

2.4.6. Bezpieczeństwo w Gminie

Za bezpieczeństwo na terenie Gminy odpowiada przede wszystkim Komisariat Policji w Dukli oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Jaśliskach i Ochotnicza Straż Pożarna w Posadzie Jaśliskiej. Z zagrożeń bezpieczeństwa, które miały miejsce w Gminie w latach 2010-2015, można wymienić przede wszystkim drobne kradzieże, bójki, awantury domowe czy prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu.

W 2014 roku odnotowano 60 czynów zabronionych i interwencji policji, natomiast jeśli chodzi o zagrożenie pożarowe – 25 interwencji. Poniższy wykres przedstawia liczbę czynów zabronionych i interwencji policyjnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w poszczególnych

miejsowościach. W przypadku tego wskaźnika negatywnie odznaczają się miejscowości słabo zaludnione, gdzie liczba zanotowanych czynów była stosunkowo wysoka: Darów (10), Moszczaniec (9,72) czy Wola Wyzna (5,56).

Wykres 8. Liczba czynów zabronionych i interwencji policyjnych na 100 mieszkańców

Źródło: Dane Komendy powiatowej Policji w Krośnie

2.4.7. Turystyka i rekreacja

Gmina Jaśliska należy do atrakcyjnych turystycznie ze względów historycznych, kulturowych i przyrodniczych. Najcenniejsze wartości przyrodnicze zostały objęte różnymi formami ochrony przyrody, przede wszystkim Natura 2000 i Jaśliski Park Krajobrazowy. Obszar Gminy w ok. 65% pokrywa las, co stanowi główny atut tego terenu, ponadto ponad 425 ha zajmują obszary chronione, a deniwelacje terenu dochodzą do 480 m. Według danych na stronie turystyka w gminie, długość szlaków pieszych i rowerowych na terenie Gminy wynosi 331 km. Strategia Rozwoju Gminy Jaśliska zwraca uwagę na to iż szlaków turystycznych jest wciąż za mało w stosunku do możliwości jakie stwarza ten teren. Jako największe atrakcje kulturowe uznaje się kościół parafialny w Jaśliskach pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej, cerkiew pw. św. Mikołaja w Woli Niżnej (obecnie funkcjonująca jako kościół filialny) i cerkiew św. Paraskewy w Daliowej. Brak jest jednak atrakcji, które przyciągałyby turystów na szerszą skalę. Jako potencjał można uznać piwnice z XVI w. w Jaśliskach, zniszczone budynki przy rynku jak i sam rynek. Gmina nie posiada produktu charakterystycznego dla regionu, a

promocja jest niewielka. Ogromnym atutem gminy jest dzika, nieskażona przyroda, stwarzająca wyjątkowy potencjał do ekoturystyki. Występują tutaj liczne, rzadkie gatunki flory i fauny, tworząc bogaty, karpacki ekosystem, co stanowi unikatową atrakcję dla fotografów i obserwatorów przyrody. Baza noclegowa Gminy opiera się głównie na usługach agroturystycznych.

2.5.Sfera gospodarcza

2.5.1. Struktura działalności gospodarczej

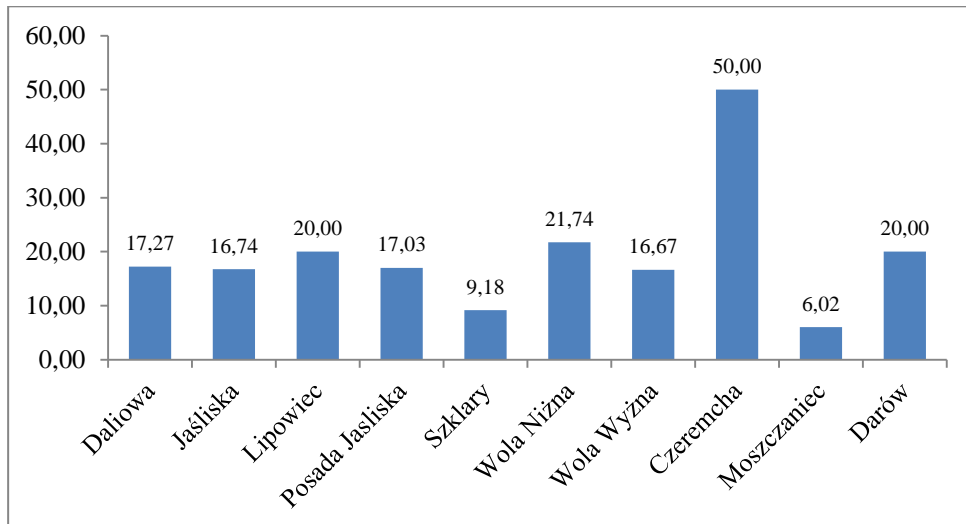
Gmina Jaślicka ma charakter rolniczo-turystyczny. Do podstawowych gałęzi należy rolnictwo, turystyka, usługi - prowadzenie działalności gospodarczej, a także działalność związana z leśnictwem i pozyskiwaniem drewna.

W 2014 roku według danych GUS na terenie Gminy zarejestrowanych było 111 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. Spośród nich 7 należało do sektora publicznego, a 104 do sektora prywatnego. Zestawiając wszystkie przedsiębiorstwa 31% to rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, 20% działają w ramach przemysłu i budownictwa, a 49% wykonuje pozostałą działalność gospodarczą. Spośród 7 podmiotów sektora publicznego 5 należy do państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego. Sektor publiczny to przede wszystkim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz spółki handlowe, a także stowarzyszenia i organizacje. Dane te jednak nie uwzględniają podmiotów zarejestrowanych na terenie przyłączonych miejscowości sołectwa Moszczaniec.

W Gminie Jaślicka średnio przypada średnio 16 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 osób. Wartość ta jest dużo wyższa od średniej wartości referencyjnej dla województwa podkarpackiego na terenie wiejskim. Nieproporcjonalnie wysoka wartość charakteryzuje miejscowość Czeremcha, gdzie wprowadzie funkcjonuje jeden podmiot gospodarczy, ale na niską liczbę ogólną mieszkańców. Pozostałe miejscowości, również te najęściej zaludnione charakteryzuje wskaźnik na poziomie 16 - 20 podmiotów gospodarczych przypadających na 100 mieszkańców. Relatywnie niską wartość zanotowano dla miejscowości Moszczaniec i Darów (wykres 9).

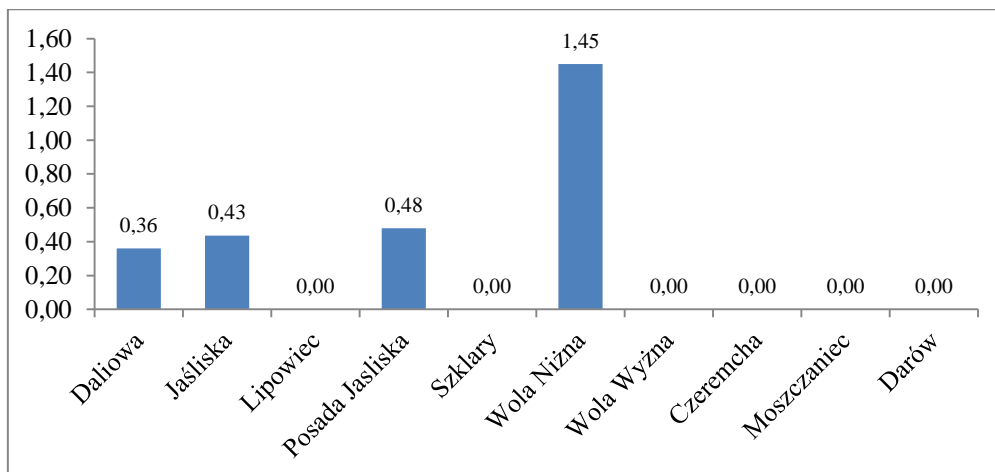
Poziom rozwoju gospodarczego danej gminy charakteryzuje dynamika zmian oraz jej kierunek, co można zobrazować liczbą nowo zarejestrowanych oraz liczbą wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych. W analizie wskaźnikowe wzięto pod uwagę wskaźnik liczby nowo

zarejestrowanych podmiotów gospodarczych według rejestru REGON w roku 2014 w przeliczeniu na 100 mieszkańców danego obszaru. Wynik przedstawia wykres 10, gdzie widać iż w 2014 r. zarejestrowano nowe podmioty gospodarcze w czterech miejscowościach: Wola Niżna (1,45/100 os.), Posada Jaśliska (0,48/100 os.), Jaśliska (0,43/100 os.) i Daliowa (0,36/100 os.).

Wykres 9. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy REGON

Wykres 10. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy REGON

2.5.2. Analiza możliwości budżetowych dotyczących realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych

Według danych zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Jaślika na lata 2016-2022 w latach 2010-2013 notowano nadwyżki budżetowe, natomiast w roku 2014 wynik finansowy był ujemny. Powstały deficyt został pokryty nadwyżką z lat ubiegłych.

Podstawowymi źródłami dochodów budżetu Gminy są dochody z subwencji ogólnej, dochody z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące oraz dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych. W latach 2010-2014 najwięcej środków budżetowych przeznaczono na oświatę i wychowanie, niewiele mniej na pomoc społeczną, a około 15% budżetu Gminy na administrację publiczną. Zauważa się także relatywnie duży udział środków wydawanych przez Gminę na cele inwestycyjne, co dowodzi zabiegania Gminy o własny rozwój.

Dochody w Gminie Jaślika w 2014 r. wynosiły łącznie 8 597 867,28 zł, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosło 4 169,67 zł. W latach 2011-2015 dochody Gminy sukcesywnie rosły, w 2013 r. były mniejsze niż w roku poprzednim (tabela 4). Dochody własne Gminy również rosną, w 2014 r. wyniosły 2 511 768,10 zł, a rok później niemal o dwa miliony więcej. Zestawienie dochodów wykazuje dużą aktywność w kwestii pozyskiwania środków w ramach programów i projektów unijnych, w 2013 r. kwota ta wynosiła 15 686,00 zł, a rok później była to kwota ponad milion złotych większa. W 2014 r. wydatki z budżetu Gminy wynosiły 8 832 937,86 zł, co dało 4 283,68 zł na jednego mieszkańca.

Tabela 4. Finanse publiczne w Gminie Jaślika w latach 2011-2014

Finanse publiczne w Gminie Jaślika w latach 2010 - 2014					
	2011	2012	2013	2014	2015
Dochody ogółem	5 974 443,84	8 067 443,15	7 253 996,33	8 597 867,28	10 161 546,50
Dochody na 1 mieszkańca	2 836,87	3 852,65	3 490,85	4 169,67	4 959,27
Dochody własne	1 629 961,92	1 888 573,44	1 523 973,19	2 511 768,10	4 417 950,48
Dotacje	1 526 816,92	2 633 224,71	2 160 810,14	2 502 974,18	2 096 354,02
Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych	12 931,87	32 114,30	15 686,00	1 246 915,31	2 938 442,86
Wydatki z budżetu ogółem	5 765 162,22	7 365 249,92	6 504 981,36	8 832 937,86	9 868 044,35
Wydatki na 1 mieszkańca	2 737,49	3 517,31	3 130,40	4 283,68	4 816,03
Subwencja ogólna	2 817 665,00	3 545 645,00	3 569 213,00	3 583 125,00	3 647 242,00

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 5 przedstawia strukturę wydatków budżetu Gminy Jaślika w 2014 r. z podziałem na działy budżetowe. Największą ilość środków pochłania oświata i wychowanie, co stanowi 25% budżetu Gminy. Kolejnym działem, na który wydano 17,44% środków była pomoc społeczna. Kolejne trzy działy rolnictwo i łowiectwo, administracja publiczna oraz transport i łączność zajmują około 10% budżetu Gminy.

Tabela 5. Wydatki budżetu Gminy Jaślika w 2014 r.

Wydatki budżetu Gminy w 2014 r.		
Dział	[zł]	[%]
Oświata i wychowanie	2170952,52	24,58
Pomoc społeczna	1540592,54	17,44
Rolnictwo i łowiectwo	1179769,92	13,36
Administracja publiczna	986267,87	11,17
Transport i łączność	923086,4	10,45
Gospodarka mieszkaniowa	493901,96	5,59
Informatyka	359323,72	4,07
Kultura fizyczna	321538,35	3,64
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	312529,04	3,54
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	239924	2,72
Edukacyjna opieka wychowawcza	115433,75	1,31
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	75162,21	0,85
Działalność usługowa	59700	0,68
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	20559,67	0,23
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	14222,8	0,16
Ochrona zdrowia	13318,09	0,15
Leśnictwo	6655,02	0,08
Suma	8832937,86	100,00

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

2.6.Sfera środowiskowa

2.6.1. Stan środowiska

Gmina położona jest w Obszarze Dorzecza Wisły, w regionie wodnym Górnej Wisły. Przez obszar Gminy przepływa rzeka Jasiołka wraz z dopływami, której długość wynosi 76 km,

a powierzchnia dorzecza: 513,2 km². W górnym biegu, jako rzeka górską, silnie eroduje, natomiast w dolnym posiada koryto mocno meandrujące. Wyniki oceny stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych ocenianych w województwie podkarpackim w 2015 r. pokazują, że stan chemiczny wód na terenie całej Gminy jest dobry. Biorąc natomiast pod uwagę wyniki klasyfikacji stanu i potencjału ekologicznego w JCWP ocenianych w województwie podkarpackim w 2015 r., można zauważyć, że potencjał ekologiczny jest również dobry.

Na podstawie pomiarów ze stacji monitoringu powietrza, wyników modelowania wojewódzkiego oraz wyników modelowania krajowego dokonano oceny jakości powietrza w regionie oraz klasyfikacji stref. Klasa A została przyznana tym strefom, dla których zostały dotrzymane poziomy odniesienia, natomiast przyznanie klasy C oznacza przekroczenie poziomów i potrzebę prowadzenia działań naprawczych (tabela 6).

Tabela 6. Ocena jakości powietrza w strefie podkarpackiej

Ocena/strefa	Klasyfikacja stref według kryteriów ochrony zdrowia								
	SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	PM10	PM2.5	Metale ciężkie	B(a)P	O ₃
Strefa podkarpacka	A	A	A	A	C	C	A	C	A

Ocena/strefa	Klasyfikacja stref według kryteriów ochrony roślin		
	SO ₂	NO _x	O ₃
Strefa podkarpacka	A	A	A

Ogólny stan jakości powietrza w województwie, a tym samym w Gminie Jaśliska, można uznać jako dobry. Jedynym przekroczeniem jest niezmiennie ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza pyłami drobnymi i zawartym w nich benzo(a)pirenem. Źródłem zanieczyszczenia pyłami jest emisja niska. Dlatego tak ważne jest rozwijanie sieci ciepłowniczej oraz stopniowe zastępowanie paliw stałych paliwami alternatywnymi.

W latach 2010-2015 stężenia średnioroczne dwutlenku siarki w województwie podkarpackim utrzymywały się na niskim poziomie. Na żadnej stacji pomiarowej nie zanotowano przekroczeń ustalonych dla ditlenku siarki norm dobowej i 1-godzinnej. W okresie zimowym notowano wartości podwyższone, jednak nieprzekraczające 20% wartości dopuszczalnej.

Podobnie jak w przypadku dwutlenki siarki najwyższe stężenia dla NO₂ notowano w styczniu i lutym, jednak stężenie nie przekroczyło 15%.

Średnioroczne stężenia pyłu PM₁₀ na stacjach pomiarowych zawierały się w przedziale 30-44 ug/m³. Dobowe przekroczenia zanotowano jedynie w sezonie grzewczym, a maksymalne przekroczenie tego wskaźnika nastąpiło w październiku (312% normy). Analizując wyniki pomiarów w kontekście czasu, w którym wystąpiło narażenie ludzi na ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza pyłem można zauważyć, że zjawisko to utrzymywało się przez około 20% roku. Pomiary pyłu zawieszonego PM_{2.5} wykazały przekroczenia obowiązującego poziomu dopuszczalnego na obszarach miejskich. Wartości stężeń dla całego województwa zawierały się w przedziale 3,7-42,9 ug/m³.

Badania benzo(a)pirenu wykazały przekroczenie wartości docelowej we wszystkich punktach pomiarowych. Wyniki modelowania wykazały przekroczenia obowiązującego poziomu docelowego na znacznych obszarach województwa, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Obszar Gminy nie został objęty pomiarami poziomu hałasu komunikacyjnego na terenie województwa podkarpackiego przeprowadzonymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Biorąc jednak pod uwagę stopień rozwinięcia systemu komunikacyjnego na terenie Gminy, liczbę mieszkańców uprawnionych do kierowania pojazdami, a także liczbę tych pojazdów, można ocenić, że wpływ hałasu komunikacyjnego na środowisko jest niewielki. Przez Gminę nie przebiega żadna linia kolejowa, co eliminuje także hałas kolejowy jako zanieczyszczenie. Zagrożenie wynikające z komunikacji może wystąpić przede wszystkim wzdłuż dróg wojewódzkich nr 887 i nr 897 oraz wzdłuż pozostałych dróg powiatowych.

Odpady komunalne na terenie Gminy Jaślicka powstają głównie w gospodarstwach domowych, jednak część z nich ma swoje źródło na terenach nieruchomości niezamieszkałych takich jak obiekty użyteczności publicznej (ośrodki zdrowia, szkoły) oraz infrastruktury (handel, obiekty turystyczne, usługi). Są to także odpady z terenów otwartych, takie jak odpady z koszy ulicznych.

Miejscem zagospodarowania odpadów komunalnych odbieranych z nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych z terenu Gminy jest Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Krośnie. Trafiają tam zmieszane odpady komunalne, odpady zielone, odpady ulegające biodegradacji, a także nieulegające biodegradacji (cementarne) oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania.

Na terenie Gminy Jaśliska znajdują się punkty odbioru zużytych baterii (Urząd Gminy Jaśliska, FHU „Latka”, ZSP w Jaśliskach, „Handel” Kuśnierz Tomasz), przeterminowanych leków (Punkt Apteczny w Jaśliskach), przepracowanych olejów (Urząd Gminy Jaśliska) oraz Gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Jaśliskach. Ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie Gminy przedstawia tabela 7.

Tabela 7. Ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie Gminy Jaśliska w 2015 r.

Lp.	Kod odpadu	Nazwa	Masa [Mg]
1.	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	120,37
2.	15 01 07	Opakowania ze szkła	25,52
3.	15 01 01	Odpady z papieru i tektury	1,8
4.	15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	22,03
5.	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	3,73
6.	20 03 03	Inne odpady nie ulegające biodegradacji	7,6
7.	20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	0,69
	20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż 20 01 21 i 20 01 23, zawierające niebezpieczne składniki	0,5
	20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	0,1
8.	15 01 05	Opakowania wielomateriałowe	0,24
9.	16 01 03	Zużyte opony	3,44
Razem			186,02

Zródło: Strategia Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2022

2.6.2. Diagnoza przyrodnicza

Wysokość pasm górskich tworzących obszar na którym położona jest Gmina Jaśliska, nie przekracza 1000 metrów n.p.m. Jaśliska leżą w paśmie Gór Dukielskich (średnia wysokość to około 680 m n.p.m.). Góry te przecina dolina Jasiołki i jej dopływów. Najwyższe szczyty w Gminie to: masyw Kamienia (857 m n.p.m.), pasmo Kamarka (695 m n.p.m.), pasmo Piotrusia (731 m n.p.m.) oraz gniazdo Jawornika (761 m n.p.m.). Najniższym punktem tego obszaru jest koryto Jasiołki.

Ponad połowę obszaru Gminy zajmują lasy i zadrzewienia objęte dwoma Nadleśnictwami: Dukla i Rymanów. Na obszarze tym dominują drzewostany bukowe, jodłowe i sosnowe. Najliczniej występującymi rodzajami są: buk, jodła, sosna, dąb, brzoza, klon, olsza i grab.

Formy ochrony przyrody:

1. Obszar Specjalnej Ochrony Beskid Niski (Natura 2000)

Data wyznaczenia: 2007-10-13

Kod obszaru: PLB180002

Rodzaj ochrony: Dyrektywa ptasia

Powierzchnia [ha]: 151966,61

2. Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego

Data wyznaczenia: 1998-01-01

Powierzchnia [ha]: 82946,00

Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego leży w południowo-zachodniej części województwa podkarpackiego. Łączy się z Magurskim Parkiem Narodowym, Jaśliskim Parkiem Krajobrazowym i Wschodniobeskidzkim Obszarem Chronionego Krajobrazu.

3. Jaśliski Park Krajobrazowy

Data utworzenia: 1992-03-27

Powierzchnia [ha]: 25878,00

4. Rezerwat Przełom Jasiołki

Data uznania: 1976-12-15

Powierzchnia [ha]: 123,41

5. Rezerwat Kamień nad Jaśliskami

Data uznania: 2000-05-27

Powierzchnia [ha]: 302,32

6. Specjalny Obszar Ochrony Ostoja Jaśliska (Natura 2000)

Data wyznaczenia: 2009-03-06

Kod obszaru: PLH180014

Rodzaj ochrony: Dyrektywa siedliskowa

Powierzchnia [ha]: 29252,10

7. Rezerwat Źródlika Jasiołki

Data uznania: 1994-02-15

Powierzchnia [ha]: 1585,01

2.7.Sfera przestrzenno-funkcjonalna

2.7.1. Struktura przestrzenna

Struktura przestrzenna Gminy uwarunkowana jest ukształtowaniem terenu oraz odsetkiem powierzchni zalesionej. Lasy ogółem w 2015 r. według danych GUS zajmowały

niedługo ponad 5% powierzchni Gminy, od 2017 r. po przyłączeniu kolejnych miejscowości, proporcje te mogły ulec nieznacznym zmianom. Kompleksy leśne skupiają się głównie przy granicy polsko-słowackiej w południowej części Gminy.

Gmina składa się z dziesięciu miejscowości, w centralnej części położona jest wieś Jaśliska, która pełni funkcję siedziby lokalnych władz. Miejscowość ta charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem gęstości zaludnienia 75 os./km². Sprawia to, że wieś jest centrum administracyjnym oraz publicznym Gminy.

Na obszarze Gminy przeważa zabudowa jednorodzinna i zagrodowa, uzupełniona jednak o mieszkania znajdujące się w obiektach wielorodzinnych (na terenach dawnych osiedli PGR). Zasoby mieszkaniowe gminy znajdują się w 4 budynkach o łącznej powierzchni około 500 m². W Gminie dominują gospodarstwa o powierzchni 1-5 ha, które stanowią prawie 90% wszystkich gospodarstw. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 3,61 ha.

Niewielka ilość obiektów użyteczności publicznej, których stan techniczny i wizualny określono jako zdegradowany i które nie spełniają warunków funkcjonalnych wpływa na niezadowolenie mieszkańców, a także na złe odbieranie przestrzeni Gminy przez turystów i przyjezdnych. Najbardziej zniszczone są obiekty znajdujące się w rynku Jaślisk, w tym: płyta rynku, budynek Domu Ludowego, budynek starej szkoły wraz z zabytkowymi piwnicami, budynek po byłym GS, budynek zabytkowej zagrody, czyli obiekty, które powinny stanowić o promocji Gminy.

2.7.2. Komunikacja i łączność

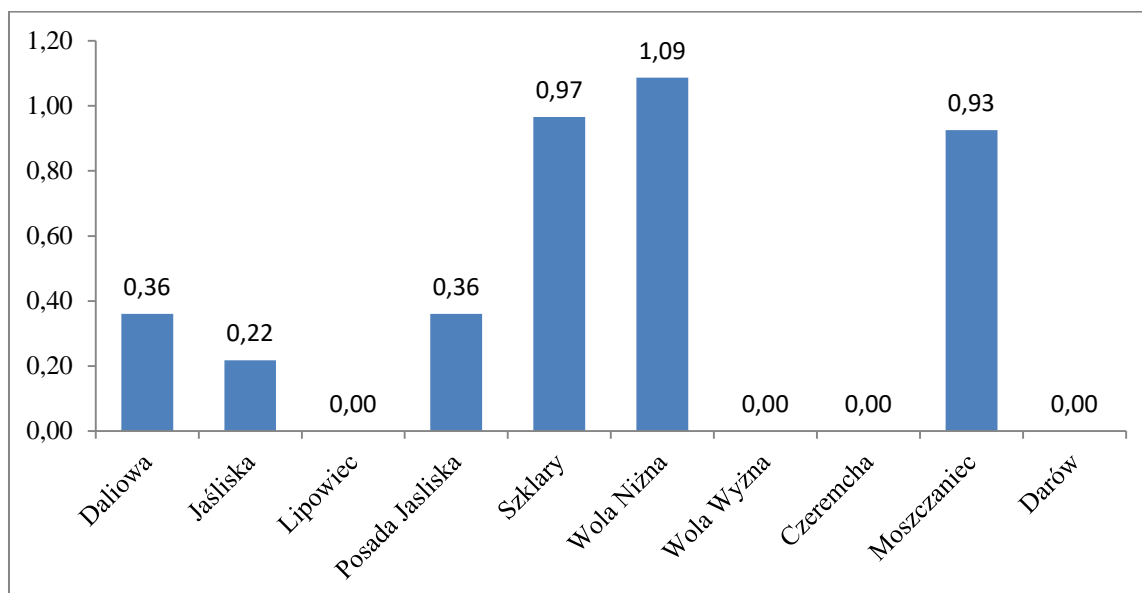
Przez teren Gminy Jaśliska przebiegają dwie drogi wojewódzkie:

- nr 887 (Brzozów - Rymanów - Daliowa)
- nr 897 (Tylawa - Komańcza - Cisna - Ustrzyki Górne - Wołosate - Granica Państwa). Sieć drogową nie jest równomiernie rozmieszczona ze względu na ukształtowanie terenu. Północna część Gminy, gdzie gęstość zaludnienia jest wyższa, sieć drogową również jest gęsta, natomiast południową część terenu stanowią lasy o mniejszej gęstości zaludnienia, a co za tym idzie słabszej infrastrukturze drogowej. Nowe połączenia drogowe nie są konieczne, ale obecne wymagają modernizacji i podniesienia standardu utrzymania. Drogi powiatowe są w znacznej mierze drogami utwardzonymi bitumicznymi, ale wymagającymi zmiany bądź ulepszenia nawierzchni.

Na terenie Gminy poziom dostępności komunikacyjnej jest bardzo różnorodnie rozłożony i opiera się tylko na komunikacji autobusowej, w miejscowości Lipowiec, Wola

Wyżna i Darów nie posiadają żadnych przystanków komunikacji publicznej, w przeliczeniu na 100 mieszkańców poszczególnych wsi, w Szklarach, Woli Niżnej i Moszczańcu przypada po niemal jednym przystanku (wykres 11). Ze względu na brak opłacalności kursów zbiorowej komunikacji oraz rozrzuconą zabudowę z niewielką ilością mieszkańców, niektóre obszary Gminy charakteryzują się utrudnionym dojazdem do większych miejscowości.

Gmina znajduje się w zasięgu nadajników radiowych, które stanowią źródło dostawy Internetu. W miejscowościach o dużych deniwelacjach terenu nadal istnieją problemy z łączem internetowym. W miejscowości Jaśliska można korzystać z sieci światłowodowej lecz ze względu na infrastrukturę o niskiej prędkości przesyłu. Gmina posiada maszt w którym umieszczono anteny umożliwiające korzystanie z Internetu oraz korzystanie z telefonii komórkowej.

Wykres 11. Liczba przystanków komunikacji publicznej na 100 mieszkańców

Źródło: Dane UG Jaśliska

2.8.Sfera techniczna

2.8.1. Infrastruktura techniczna

Infrastrukturę techniczną stanowią urządzenia, sieci przesyłowe i związane z nimi obiekty świadczące usługi dla danej jednostki przestrzenno-gospodarczej, a także zasoby mieszkaniowe. Dostępność tej sfery jest podstawą dla wzrostu poziomu życia mieszkańców, równocześnie mając wpływ na atrakcyjność gminy w zakresie inwestycyjnym.

Mieszkańcy Gminy zaopatrują się w wodę przede wszystkim z indywidualnych ujęć. Sieć wodociągową posiadają jedynie: Szklary, Moszczaniec, Jaśliska oraz niewielka część Posady Jaśliskiej. Sieć wodociągowa pokrywa zapotrzebowanie 26% wszystkich mieszkańców Gminy. Woda do sieci wodociągowej dostarczana jest z ujęć powierzchniowych i poddawana podstawowym procesom technologicznym, mającym na celu dezynfekcję i uzdatnienie. Na terenie Gminy Jaśliska, funkcjonuje sieć kanalizacyjna jedynie w miejscowościach po PGR-owskich (małe osiedla) czyli Szklary oraz Moszczaniec które posiadają własne oczyszczalnie ścieków. W pozostałych miejscowościach ścieki bytowe odprowadzane są do przydomowych zbiorników odpływowych i bezodpływowych.

Poniższa tabela przedstawia odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej w gminie.

Tabela 8. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej w gminie Jaśliska

Obszar	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej
Daliowa	0,00	0,00
Jaśliska	75,00	0,00
Lipowiec	0,00	0,00
Posada Jaśliska	66,00	0,00
Szklary	67,00	61,00
Wola Niżna	0,00	0,00
Wola Wyżna	0,00	0,00
Czeremcha	0,00	0,00
Moszczaniec	65,00	0,00
Darów	0,00	0,00

Źródło: Dane UG Jaśliska

Gmina Jaśliska nie posiada systemu zaopatrzenia w ciepło sieciowe na potrzeby ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej, jak również brak jest systemu rozprowadzającego gaz sieciowy. Głównymi paliwami do wytwarzania energii cieplnej są węgiel, drewno i olej opałowy. W niektórych budynkach zainstalowano kolektory słoneczne, których zadaniem jest podgrzewanie wody.

Energia elektryczna dostarczana jest napowietrznie przez Polską Grupę Energetyczną S.A. W Gminie nie funkcjonuje sieć gazownicza.

Na obszarze Gminy znacząco przeważa budownictwo jednorodzinne i zagrodowe. Zabudowę stanowią także mieszkania w obiektach wielorodzinnych pochodzących z lat 60-

tych i 70-tych, a ich powierzchnia użytkowa wynosi 498.70 m². Wszystkie mieszkania na terenie Gminy przeznaczone są na użytek własny, nie występują mieszkania wynajmowane.

3. Mechanizmy włączenia mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji na etapie diagnozowania

W procesie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaślicka na lata 2016-2023 przeprowadzono konsultacje z mieszkańcami oraz innymi interesariuszami. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji odbyły się w dniach 12.01 - 10.02.2017 r. o czym poinformowano 05.01.2017 r. za pomocą obwieszczenia na stronie internetowej gminy Jaślicka, Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Jaślicka oraz w sposób zwyczajowo przyjęty na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Jaślicka. Spotkanie otwarte w ramach konsultacji odbyło się 03.02.2017 r. o czym powiadomiono 7 dni wcześniej wyżej określoną ścieżką.

Podczas konsultacji społecznych posłużono się następującymi formami:

1. zbieranie uwag, propozycji i opinii w formie papierowej i elektronicznej, z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego
  - a. drogą elektroniczną
  - b. drogą korespondencyjną
  - c. bezpośrednio do Urzędu Gminy Jaślicka
2. spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji,
3. zbieranie uwag ustnych przez Sekretarza Gminy
4. badanie ankietowe mieszkańców gminy Jaślicka

Na etapie diagnozy sytuacji Gminy oraz wyznaczania obszaru zdegradowanego, konsultacje społeczne odbyły się w formie spotkania 14.12.2016 r. w Urzędzie Gminy w Jaślickach w ramach roboczej komisji ds. opracowania programu rewitalizacji. W czasie tego spotkania zostały przedstawione zagadnienia związane z diagnozą sytuacji Gminy oraz początkowymi etapami opracowania Programu. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele Urzędu Gminy, Rady Gminy, mieszkańcy oraz członkowie organizacji pozarządowych. Uczestnicy spotkania zaproponowali obszary rewitalizacji - propozycje obejmowały obszary miejscowości Jaślicka z naciskiem na obszar w obrębie dawnych murów obronnych. Wskazano potrzebę uporządkowania przestrzeni publicznej oraz zachowanie ładu przestrzennego w centralnej części miejscowości Jaślicka. Uczestnicy zaproponowali głównie działania mające

na celu poprawę stanu budynków, tak aby możliwa była ich adaptacja na cele kulturalno-publiczne, a w efekcie powstałe zaplecze mogło przyczynić się do niwelacji negatywnych problemów społecznych. W kolejnym etapie po przeprowadzeniu delimitacji obszaru Gminy i zdiagnozowaniu problemów oraz obszarów, których dotyczą, wybrano jednostki zdegradowane. Zakres konsultacji społecznych obejmował wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Jaśliska. Wspólnie ustalono problemy jakie dotyczą gminy oraz jej poszczególnych części. Skupiono się przede wszystkim na potrzebach dotyczących uporządkowania przestrzeni publicznej oraz poprawie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej. Działania inwestycyjne mają docelowo stanowić bazę do rozwoju gospodarczego oraz pobudzenia aktywności lokalnej społeczności. Spotkanie miało na celu zebranie od interesariuszy rewitalizacji uwag, opinii i propozycji dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Przeprowadzono ankietyzację, która obejmowała mieszkańców Gminy, przedsiębiorców oraz organizacje.

3.1. Diagnoza problemów w Gminie na podstawie spotkań otwartych z mieszkańcami

Spotkanie otwarte z mieszkańcami Gminy Jaśliska odbyło się 3 lutego 2017 r. o godzinie 17:00 w sali Domu Ludowego w Jaśliskach, o czym mieszkańcy i interesariusze zostali powiadomieni 24 stycznia 2017 r. przez Biuletyn Informacji Publicznej. Na spotkanie otwarte z mieszkańcami Gminy Jaśliska, przybyło 9 osób będących przedstawicielami lokalnej społeczności: sołtys, sekretarz gminy, radny oraz mieszkańcy. W trakcie spotkania omówiono projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Jaśliska oraz najważniejsze tematy związane z Gminnym Programem Rewitalizacji. Na spotkaniu przedstawiono wyznaczone obszary rewitalizacji oraz omówiono proponowane działania rewitalizacyjne. W ramach spotkania odbyła się również otwarta dyskusja na temat działań rewitalizacyjnych. Prowadzono także otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych w formie „fiszek projektowych”. Nabór ten był prowadzony poprzez formularze udostępnione na stronie internetowej Gminy i Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Jaśliska oraz przekazywane na spotkaniach z interesariuszami. Zgłoszono projekty z Urzędu Gminy, organizacji pozarządowych oraz prywatnych przedsiębiorców. W wyniku dyskusji w projekcie uchwały zostały wprowadzone zmiany zgodnie z sugestiami zgromadzonych osób. W projekcie w miejscowościach w których zdiagnozowano negatywne problemy, wyznaczono obszar

zdegradowany w obrębie działek zabudowanych. Mieszkańcy zwrócili uwagę na fakt, iż działki obecnie niezabudowane, a znajdujące się bezpośrednio w pobliżu skupisk ludzkich również należy uznać za zdegradowane w celu uzyskania jednolitych obszarów. Określając teren zdegradowany nie można pomijać terenów obecnie niezabudowanych ponieważ mają one bezpośredni wpływ na degradację całego terenu. Uwaga ta była zasadna stąd wprowadzono odpowiednie poprawki na mapach będących załącznikami do projektu uchwały. Proponowano aby zwrócić uwagę na objęcie terenem zdegradowanym również parking wraz z infrastrukturą rekreacyjną w Daliowej ponieważ obecnie jest to miejsce w stanie ruiny, a dawniej było ważnym miejscem rekreacyjno – postojowym w gminie – jedyne tego typu, z którego korzystało wiele osób i służyło ono integracji społecznej mieszkańcom oraz turystom. Po dyskusji uznano to za zasadne i włączono ten obszar do rewitalizacji.

Kolejną omawianą i dyskutowaną kwestią było wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Sekretarz Gminy Jaśliska przedstawił pomysły Gminy Jaśliska na rewitalizację Jaślisk wskazując m.in. jakie inwestycje są w tym zakresie konieczne. Wskazał m.in. konieczność adaptacji Domu Ludowego w Jaśliskach, budynku starej szkoły oraz zabytkowej chałupy zlokalizowanych przy rynku w Jaśliskach na potrzeby Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa w Jaśliskach oraz centrum muzealno-promocyjnego nawiązującego do tradycji handlu winem na szlaku węgierskim oraz dawnego rzemiosła jaśliskiego. Ponadto wskazał konieczność przeniesienia Urzędu Gminy Jaśliska i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z położenia peryferyjnego do budynku dawnego GS zlokalizowanego na środku rynku w Jaśliskach – jako centrum życia społecznego gminy. Dopelnieniem tych zabiegów infrastrukturalnych musi być rewitalizacja płyty rynku oraz ciągów komunikacyjnych prowadzących do rynku wraz z infrastrukturą techniczną. Obecni na zebraniu nie zgłaszali uwag do takich propozycji rewitalizacji Jaślisk ze strony gminy – potrzeba takich inwestycji jest kwestią znaną i wielokrotnie poruszaną przez mieszkańców.

W projekcie uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Jaśliska wskazano jako obszar rewitalizacji miejscowość Jaśliska. Jednak w trakcie spotkania otwartego ze strony zebranych osób wypłynęło kilka propozycji mających na celu zmianę obszaru rewitalizacji. Dyskusja nawiązała się w zakresie wskazania konkretnych projektów służących rewitalizacji gminy realizowanych przez osoby prywatne. Pojawiła się propozycja włączenia terenu od skrzyżowania w Posadzie Jaśliskiej z drogą powiatową w pasie obecnych zabudowań biegnących przy drodze wojewódzkiej ze względu na plany inwestycji prywatnego przedsiębiorcy, wyrażającego chęć pozyskania wsparcia w jej

realizacji. Ponadto teren ten przylega do obszaru rewitalizacji Jaśliska i tworzy z nim spójną całość, co stwarza możliwość budowania pozytywnego wizerunku i działań kompleksowych w ramach projektów rewitalizacyjnych.

Kolejną propozycję włączenia do obszaru rewitalizacji przedstawili mieszkańcy miejscowości Daliowa, którzy obecnie realizują inwestycje pro-społeczne na tym obszarze. Padła propozycja aby obszar rewitalizacji obejmował całą miejscowość Daliowa w obrębie zabudowań. Miejscowość Jaśliska, niewielki obszar Posady Jaśliskiej oraz miejscowość Daliowa jako obszar rewitalizacji przekraczają łącznie ograniczenia ustawowe w zakresie liczby ludności zamieszkującej na tym obszarze. W związku z tym rozwinęła się dyskusja nad obszarami w Daliowej mającymi szczególne znaczenie dla rewitalizacji, posiadające największy potencjał oraz wskazania ze strony interesariuszy. Ze strony Gminy zaproponowano włączenie okolic tartaku i stacji paliw w Daliowej jako obszary o kluczowym znaczeniu dla rewitalizacji. Wzięto pod uwagę włączenie parkingu wraz z infrastrukturą w Daliowej oraz teren na którym położona jest oczyszczalnia ścieków.

Końcowym efektem po przeprowadzeniu dyskusji i wprowadzeniu uwag było wprowadzenie poprawek do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Jaśliska i ustalenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zgodnie z propozycjami mieszkańców i interesariuszy. Zgodnie z sugestiami i opiniami zebranych osób, po dyskusji, wprowadzono zmiany odnoszące się do granic obszaru rewitalizacji. Miejscowość Jaśliska została ujęta w granicach obszaru zabudowanego włączając działki przylegające o dużym znaczeniu z punktu widzenia możliwości rozwoju oraz przeprowadzenia ewentualnych działań rewitalizacyjnych. Ponadto zgodnie z uwagami włączono obszary przylegające do obszaru zabudowanego, dążąc do ujednoczenia i wyeliminowania pojedynczych działek niewchodzących w granicę obszaru, co tworzyło nieregularną i postrzępioną granicę.

Zgodnie z art. 6, ust. 7 i 9, niezwłocznie po zakończeniu każdej z form konsultacji społecznych, została opracowana informacja podsumowująca jej przebieg oraz zamieszczona na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. Gmina Jaśliska wydała Zarządzenie nr 24/2017 Wójta Gminy Jaśliska z dnia 13 lutego 2017 r. w sprawie podania do publicznej wiadomości informacji o przebiegu konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Gminy w Jaśliskach w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Jaśliska.

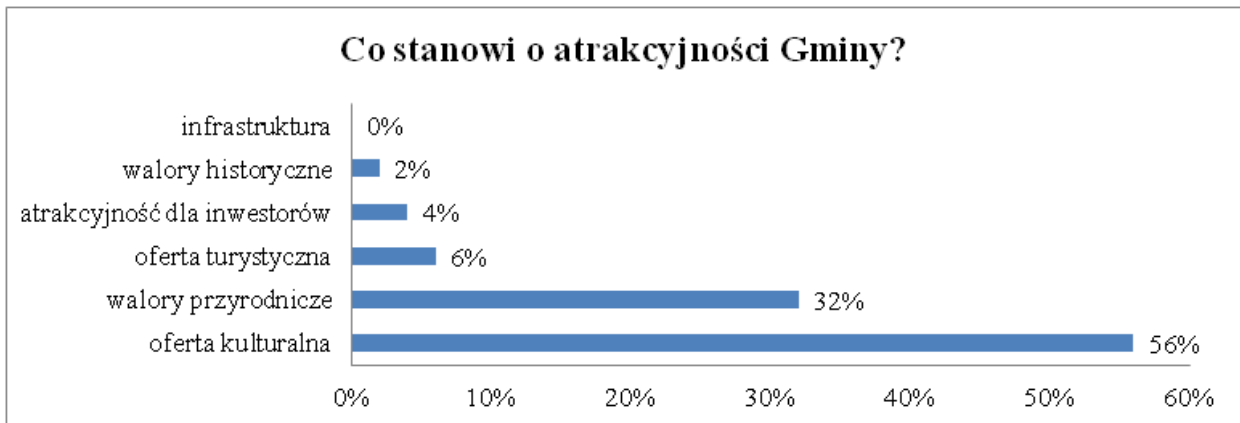
3.2. Diagnoza problemów w Gminie na podstawie badań ankietowych mieszkańców

Badania ankietowe mieszkańców Gminy stanowią jeden z elementów włączenia społeczeństwa w przygotowanie procesu rewitalizacji. W celu zapewnienia aktywnego udziału społeczeństwa w opracowywaniu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jaśliska na lata 2016-2023, przeprowadzono badanie ankietowe. Obejmowało ono mieszkańców Gminy, przedsiębiorców oraz organizacje. Ankiety udostępniono na stronie internetowej Gminy, Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Jaśliska, a także rozesłano w formie papierowej oraz rozdano bezpośrednio w domostwach przy okazji rozdysponowania kalendarzy strażackich na nowy rok. Całe badanie trwało 30 dni i w rezultacie otrzymano 51 wypełnionych ankiet. Badanie opinii społecznej miało na celu zapoznanie się z opinią mieszkańców, którzy odpowiadali na pytania:

- Co stanowi o atrakcyjności gminy?
- Czy gmina wymaga rewitalizacji?
- Jakie obszary powinny zostać poddane rewitalizacji?
- W jakiej sferze obszary te są zdegradowane?
- Jakie problemy społeczne, gospodarcze, ekonomiczne oraz przestrzenne występują na danych obszarach?
- Jakie przedsięwzięcia/inwestycje/projekty należałoby zrealizować w ramach rewitalizacji?

Wyniki ankietyzacji przedstawiono poniżej.

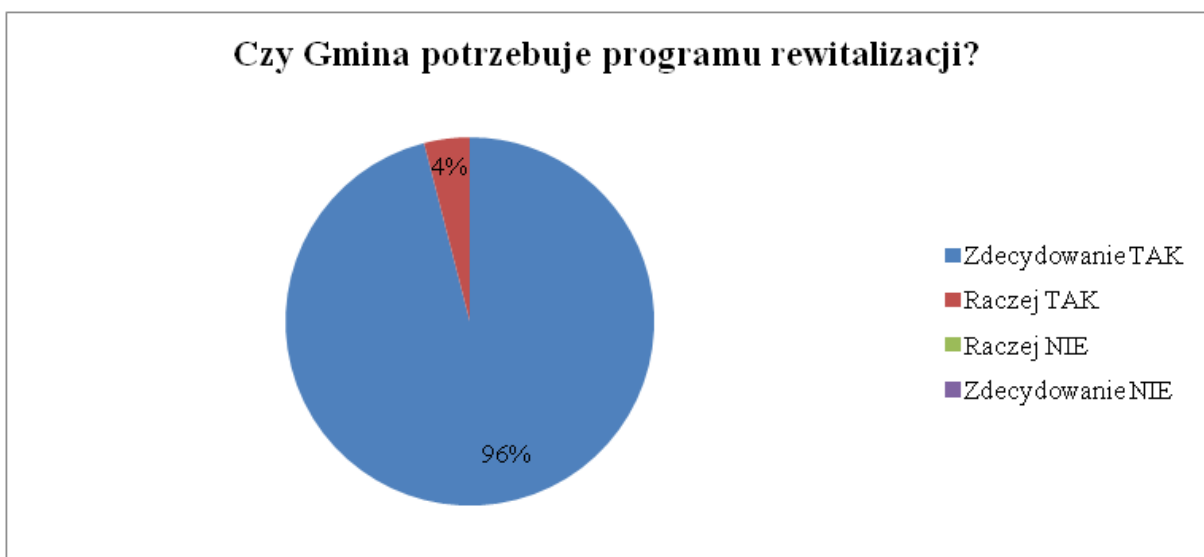
Osoby, które wzięły udział w badaniu ankietowym jako najważniejszy czynnik wpływający na atrakcyjność Gminy Jaśliska wskazały ofertę kulturalną (56%), a następnie walory przyrodnicze (32%). Oferta turystyczna, atrakcyjność terenu pod względem inwestycyjnym oraz walory historyczne wskazało po kilka procent ankietowanych. Szczegółowe dane przedstawia wykres 13.

Wykres 12. Atrakcyjność Gminy Jaśliska wg ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne

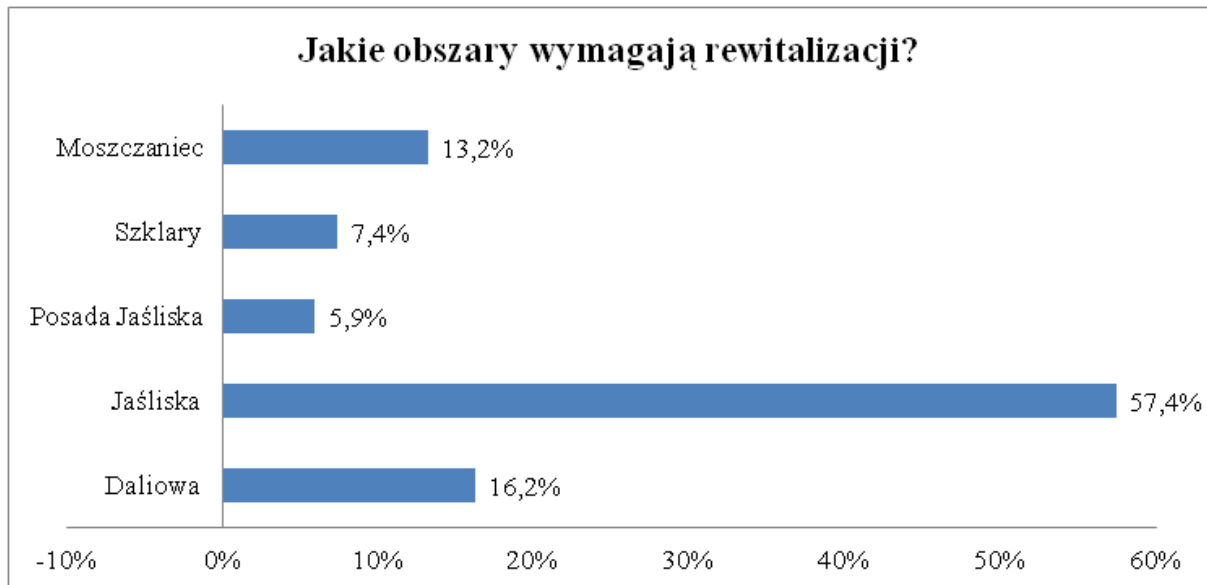
Na pytanie czy Gmina Jaśliska potrzebuje działań rewitalizacyjnych, znakomita większość (96%) odpowiedziało, że zdecydowanie tak, a pozostali, że raczej tak (wykres 14).

Wykres 13. Opinia ankietowanych dotycząca potrzeby opracowania programu na rzecz ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego Gminy

Źródło: Opracowanie własne

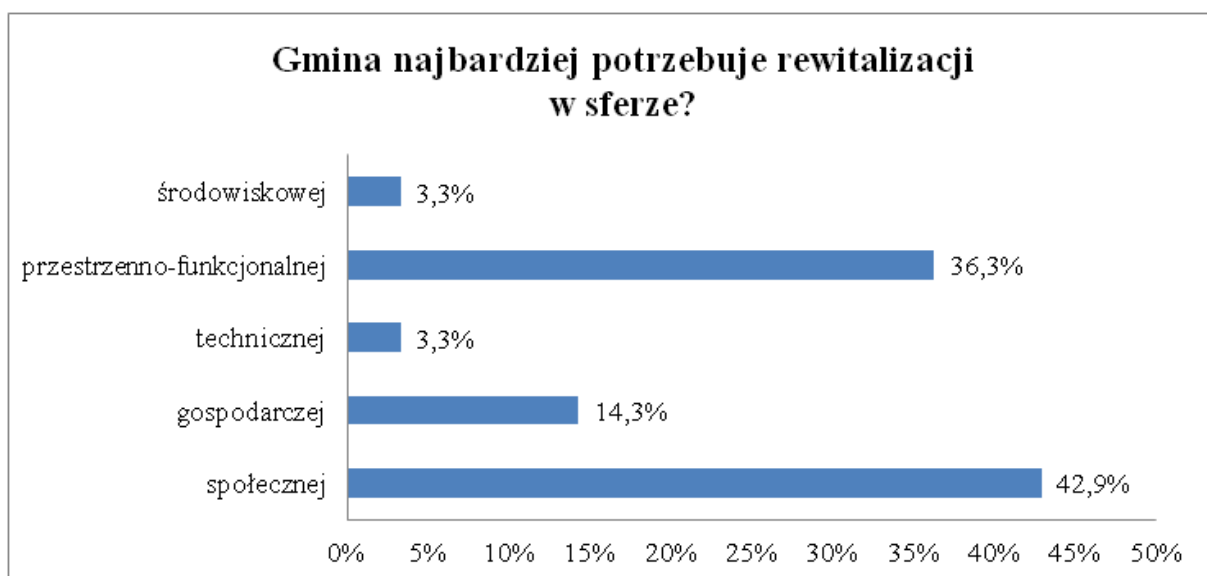
Kolejne pytanie dotyczyło obszaru w Gminie Jaśliska, które zdaniem ankietowanych, wymaga rewitalizacji. Według badanych, obszarem, który najbardziej wymaga działań rewitalizacyjnych jest miejscowość Jaśliska (57,4%), kolejnym wskazanym obszarem była Daliowa (16,2%). Wynik ten przedstawia wykres 15 i jednoznacznie wskazuje na zdecydowaną potrzebę podjęcia działań mających na celu niwelowanie negatywnych zjawisk na obszarze Jaślisk.

Wykres 14. Obszary, które wymagają rewitalizacji wg osób ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne

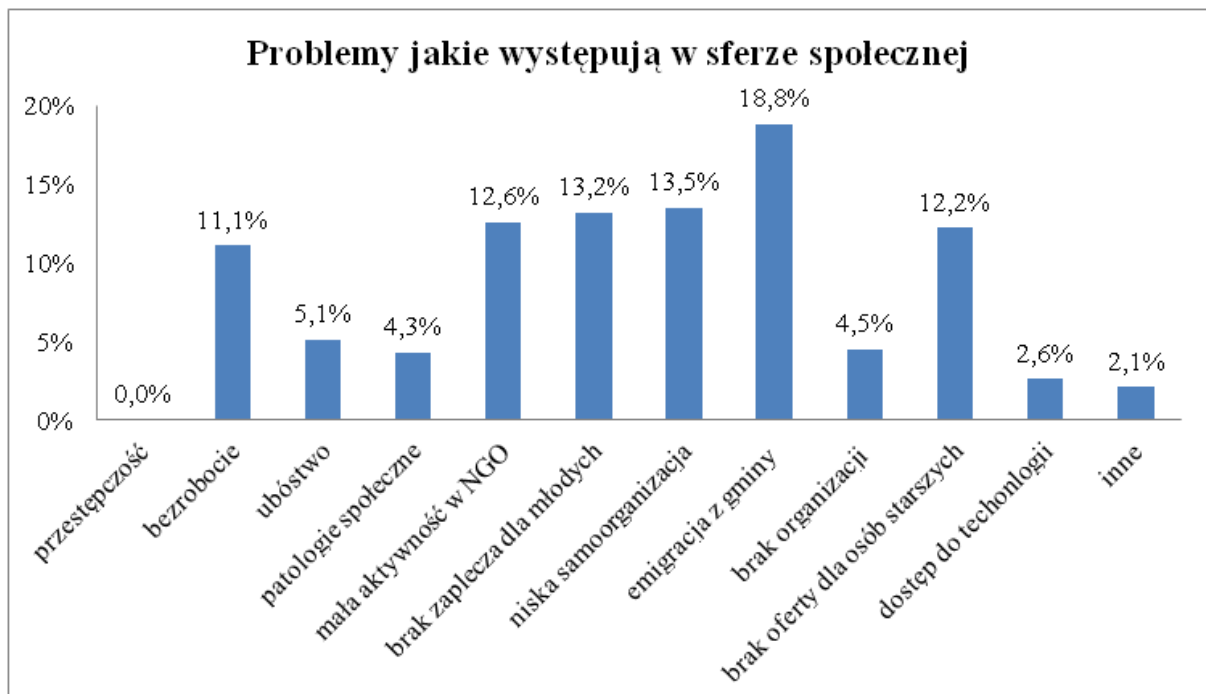
Obszar zdegradowany charakteryzuje się negatywnymi zjawiskami w sferze społecznej oraz przynajmniej w jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej. Obszar Jaśliska, Daliowa, Posada Jaśliska, Szklary i Moszczaniec zostały wybrane ze względu na zdiagnozowane problemy. Według ankietowanych sferą, która w największym stopniu wymaga działań rewitalizacyjnych jest sfera społeczna (42,9%) oraz sfera przestrzenno-funkcjonalna (36,3%). Pozostałe sfery zostały wskazane znacznie rzadziej: gospodarcza - 14,3% badanych, a 3,3% uznało, że sfera techniczna i środowiskowa (wykres 16).

Wykres 15. Sfera, która najbardziej potrzebuje rewitalizacji wg osób ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne

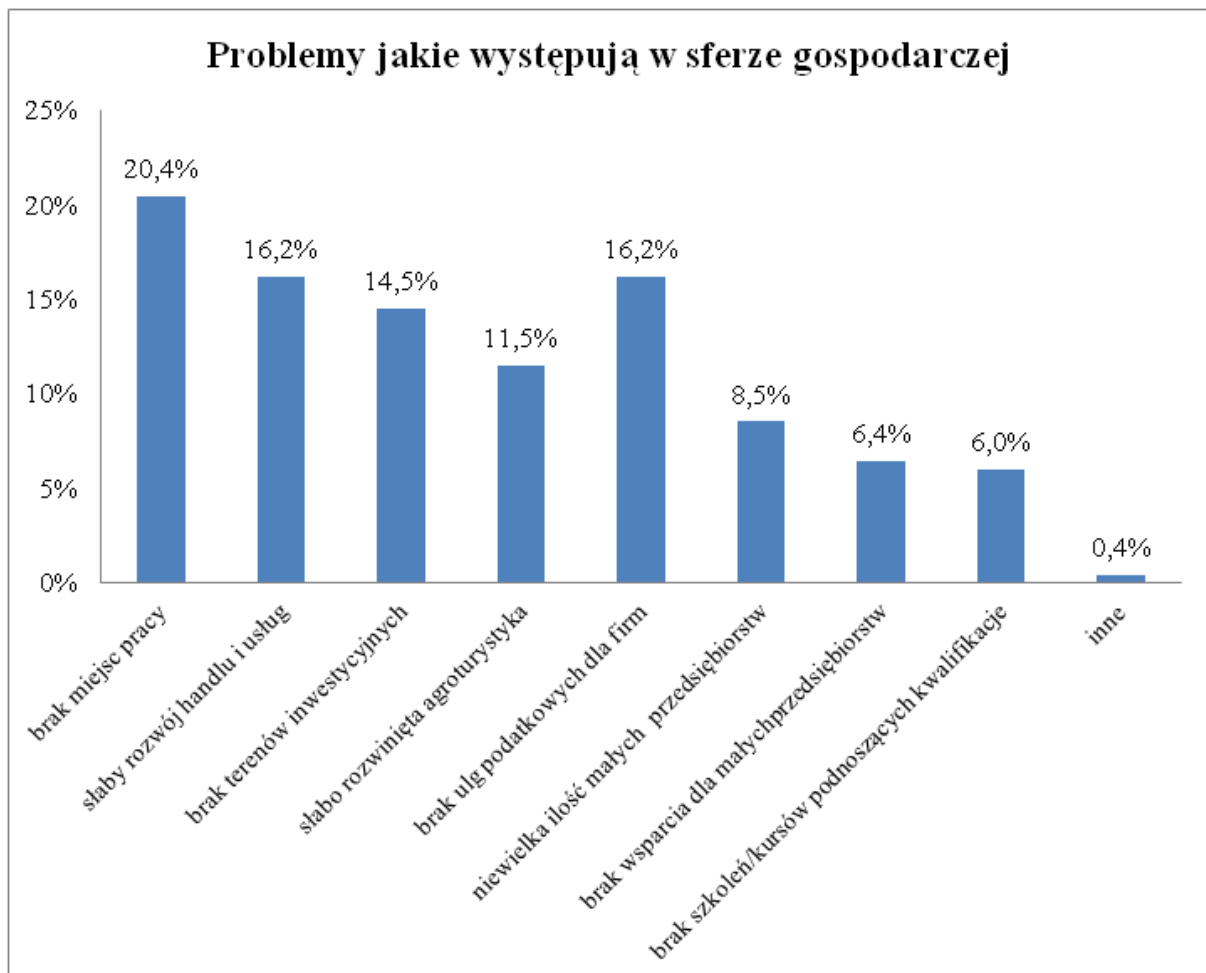
Kolejne pytania ankiety otrzymanej przez mieszkańców, dotyczyły poszczególnych sfer oraz szczegółowych problemów, jakie ich zdaniem wpływają na degradację podanych obszarów. Na pytanie czy w sferze społecznej Gmina potrzebuje rewitalizacji, wszyscy ankietowani odpowiedzieli, że tak, wskazując problemy jakie dostrzegają. Najczęściej wskazywano emigrację z gminy ludzi młodych i wykształconych (18,8%), następnie 13,5% ankietowanych dostrzegło problem w niskiej samoorganizacji i aktywności mieszkańców oraz 13,2% w braku zaplecza dla ludzi młodych. Mała aktywność w organizacjach pozarządowych została wskazana przez 12,6% badanych, a brak oferty dla osób starszych 12,2%. Stosunkowo wysoki odsetek mieszkańców wskazuje bezrobocie (11,1%) jako problem społeczny dotyczący Gminy. Kilka procent ankietowanych wskazało ubóstwo, patologie społeczne oraz brak organizacji integrujących mieszkańców. Niewielki odsetek uważa, że brak dostępu do nowoczesnej technologii również może być problemem degradującym obszar. Kwestionariusz uwzględniał możliwość wskazania również innych problemów, gdzie pojawiały się uwagi dotyczące alkoholizmu, braku organizacji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci, potrzebie organizacji czasu wolnego dla mieszkańców oraz braku przedszkola. Poniższy wykres 17 przedstawia problemy społeczne oraz odsetek wskazań respondentów.

Wykres 16. Problemy jakie występują w sferze społecznej wg ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne

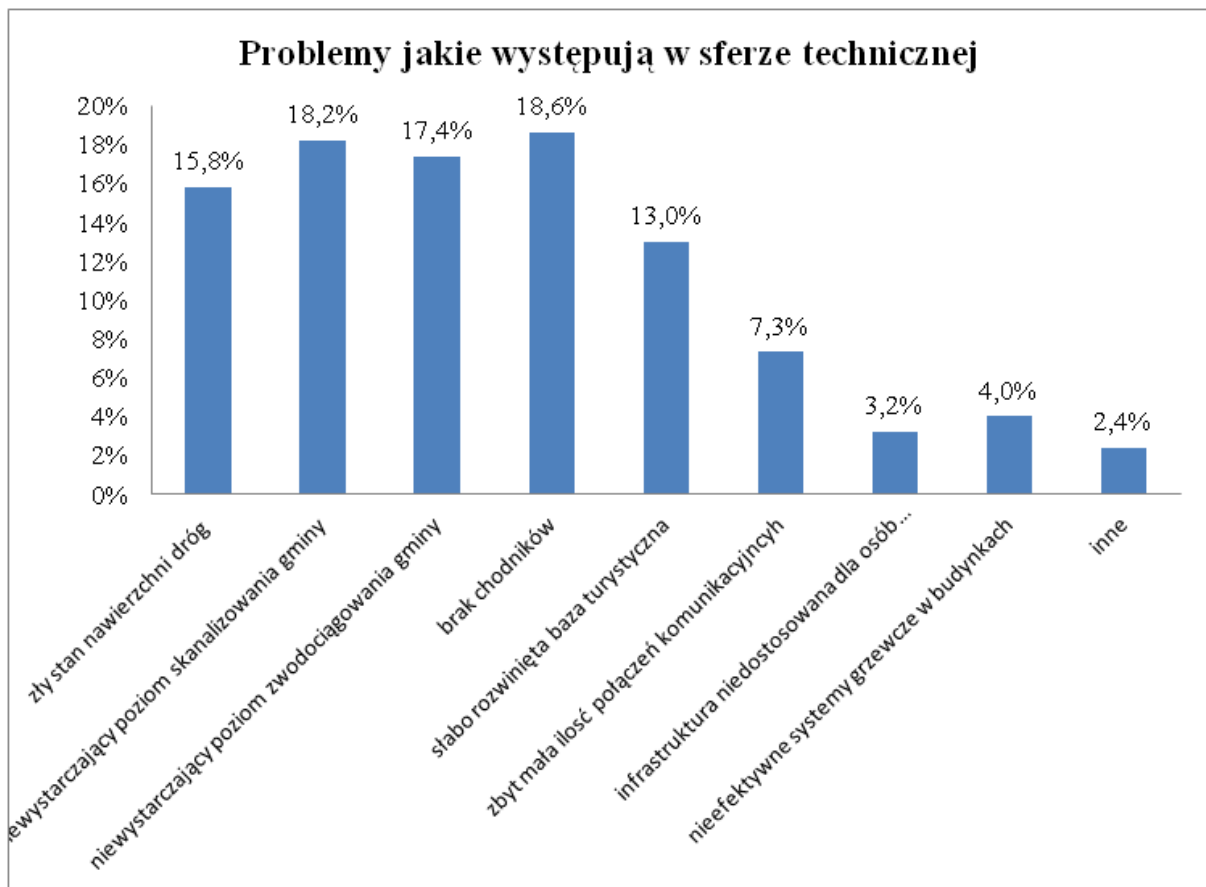
Kolejną sferą o jaką zapytano ankietowanych była sfera gospodarcza i potrzeba jej rewitalizacji, którą wskazało 96% zapytanych osób. Najwięcej osób (20,4%) wskazało brak miejsc pracy jako problem w tej sferze. Kolejno 16,2% uznało słaby rozwój handlu i usług oraz brak ulg podatkowych dla firm. Brak lub zła jakość terenów inwestycyjnych zdaniem 14,5% badanych wpływa negatywnie na sferę gospodarczą w Gminie Jaśliska. 11,5% dostrzega problem w słabo rozwiniętej agroturystyce. Pozostałe problemy wskazało po kilka procent ankietowanych: niewielka ilość małych i średnich przedsiębiorstw (8,5%), brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (6,4%), brak szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje (6%). W kategorii inne, jedna osoba wskazała na problem braku wyspecjalizowanych kultur rolnych w Gminie. Szczegółowe wyniki prezentuje wykres 18.

Wykres 17. Problemy jakie występują w sferze gospodarczej wg ankietowanych
Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie osoby biorące udział w badaniu uważają, że Gmina wymaga działań w sferze technicznej. Uważają oni, iż najistotniejszymi problemami związanymi ze sferą techniczną, wpływającymi na jakość życia mieszkańców, które należy rozwiązać w procesie rewitalizacji

jest: brak chodników (18,6% ankietowanych), niewystarczający poziom skanalizowania Gminy (18,2%), niewystarczający poziom zwodociągowania Gminy (17,4%) oraz zły stan nawierzchni dróg (15,8%). Słabo rozwinięta baza turystyczna została uznana za problem przez 13% badanych osób, zbyt mała ilość połączeń komunikacyjnych z innymi ośrodkami wskazało 7,3% osób. Pozostałe problemy: nieefektywne bądź przestarzałe systemy grzewcze w budynkach (4%) oraz niedostosowana infrastruktura do osób niepełnosprawnych (3,2%). Jako inne problemy wskazano: zanieczyszczone ujęcie wody oraz brak wypożyczalni sprzętu sportowego. Wyniki przedstawiono na wykresie 19.

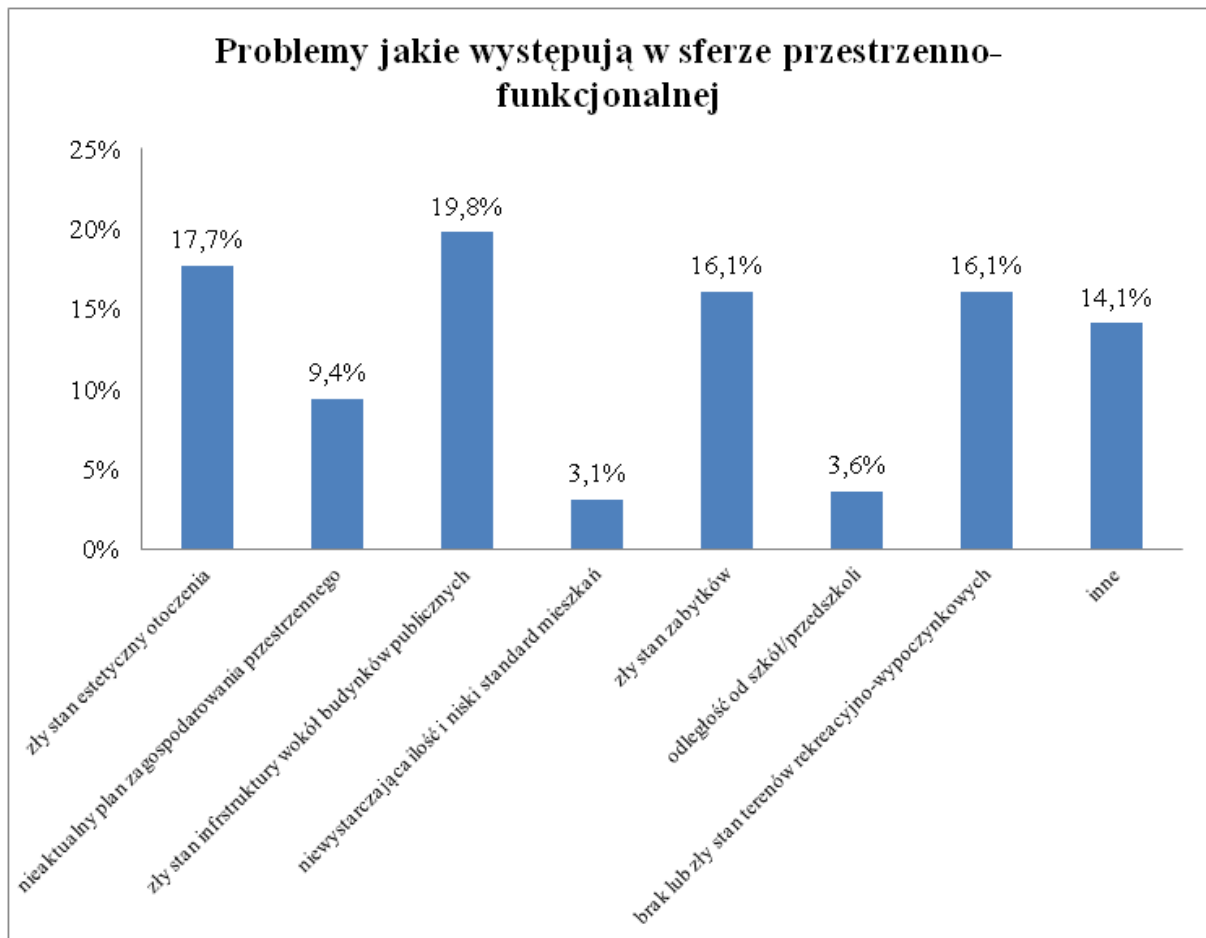

Wykres 18. Problemy jakie występują w sferze technicznej wg ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne

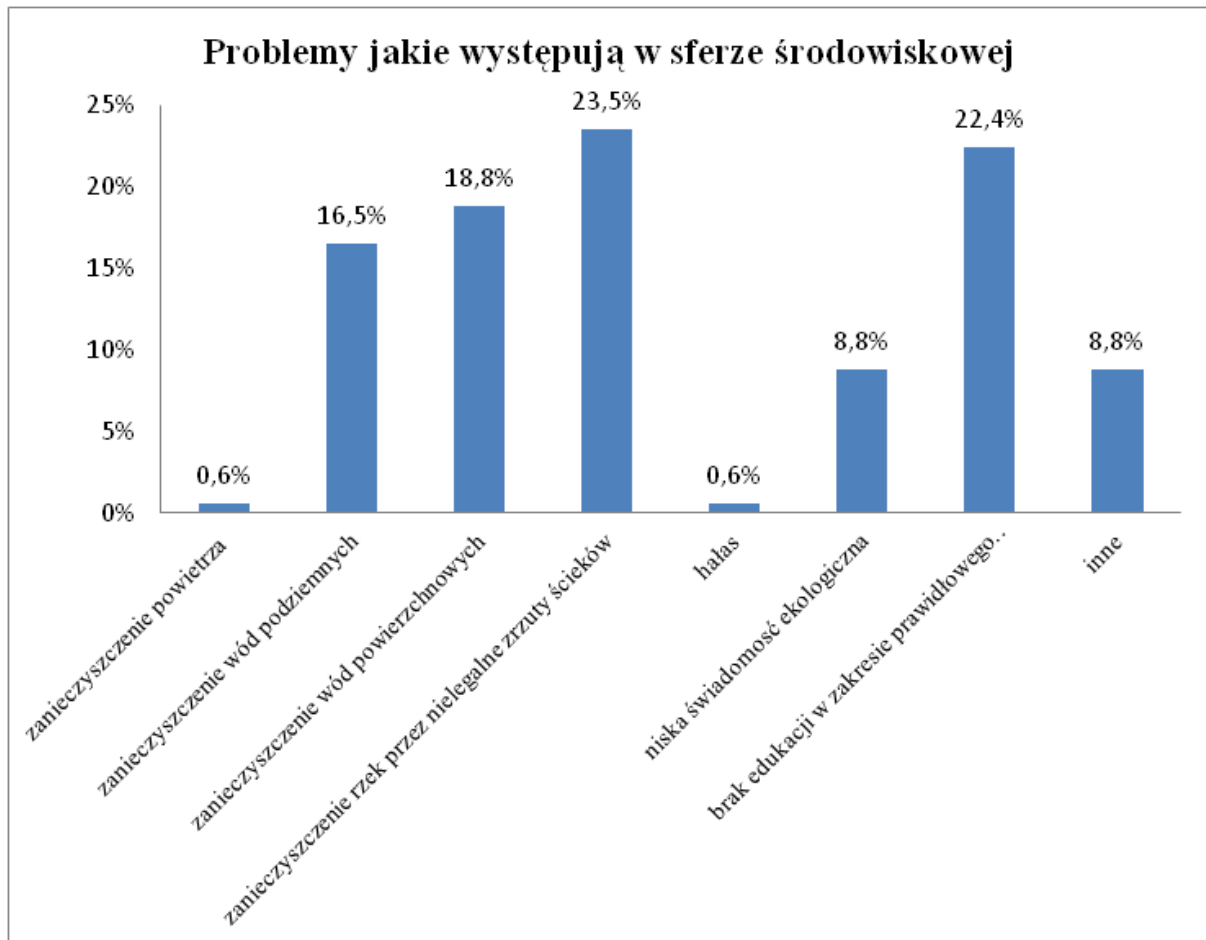
Na pytanie o potrzebę rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, 96% osób odpowiedziało wskazująco. Ankietowani, którzy brali udział w badaniu stwierdzili, że najważniejszymi problemami wymagającymi poprawy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej są przede wszystkim zły stan infrastruktury wokół budynków publicznych (wskazane przez 19,8% badanych), następnie zły stan estetyczny otoczenia (17,7%) oraz zły stan zabytków (16,1%) i brak lub zły stan terenów rekreacyjno-wypoczynkowych (16,1%). W kategorii inne 14,1%

ankietowanych wskazało potrzebę uporządkowania przestrzeni rynku w Jaśliskach. Wszystkie wartości przedstawiono na wykresie 20.

Wykres 19. Problemy jakie występują w sferze przestrzenno-funkcjonalnej wg ankietowanych
Źródło: Opracowanie własne

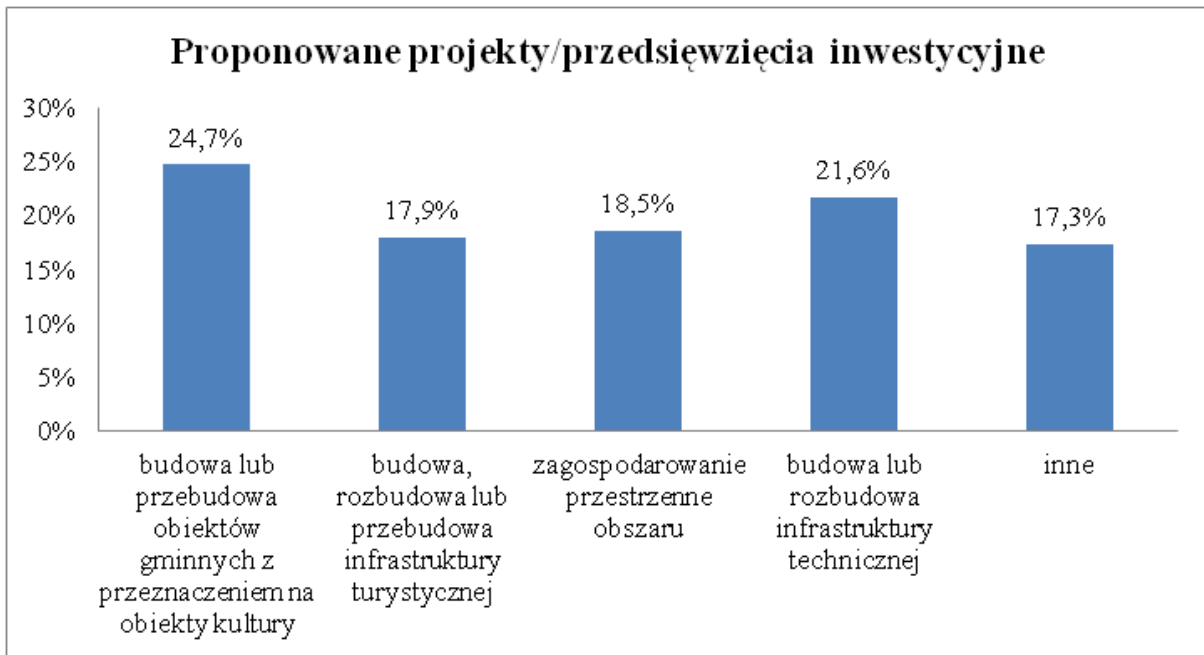
Zdaniem 82% ankietowanych Gmina potrzebuje rewitalizacji w sferze środowiskowej, gdzie głównie wskazywano zanieczyszczenie rzek przez nielegalne zrzuty ścieków (23,5%) oraz brak edukacji w zakresie prawidłowego gospodarowania ściekami (22,4%). Stosunkowo dużo osób wskazywało problem z zanieczyszczeniem wód powierzchniowych (18,8%) oraz zanieczyszczenie wód podziemnych (16,5%). Niską świadomość ekologiczną mieszkańców Gminy wskazało 8,8% respondentów. W kategorii inne ankietowani wskazywali na zbyt duże ograniczenia w związku z obszarami chronionymi, co ich zdaniem ogranicza możliwości inwestycji. Wyniki prezentuje wykres 21.

Wykres 20. Problemy jakie występują w sferze środowiskowej wg ankietowanych

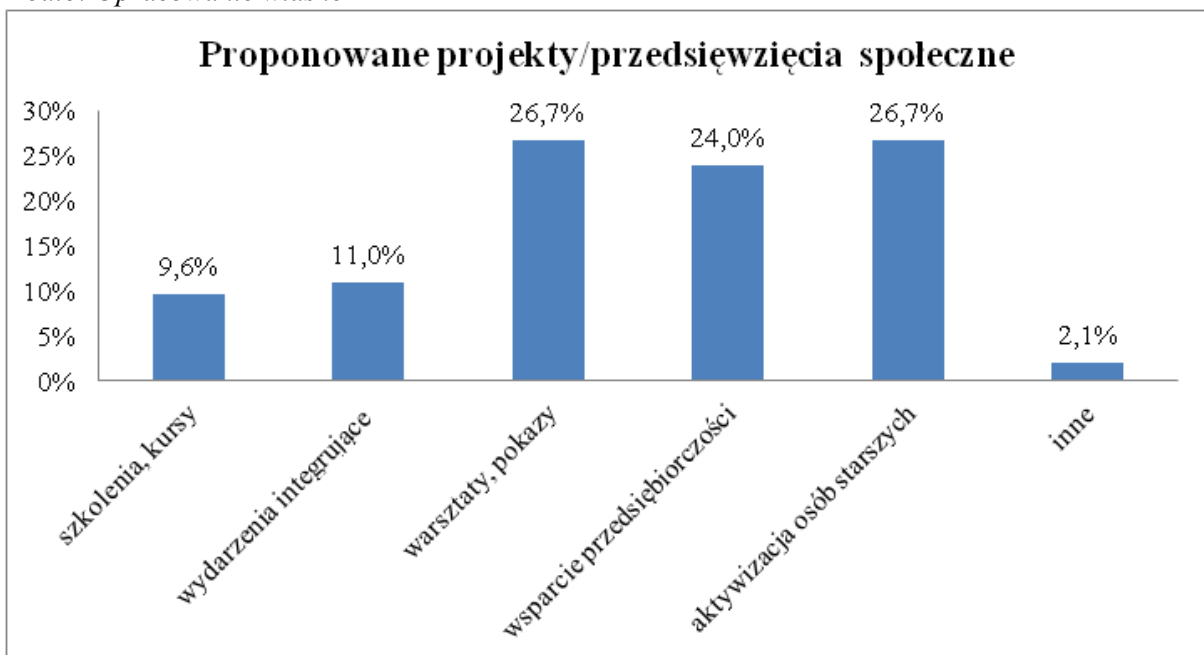
Źródło: Opracowanie własne

Ankietowani, którzy brali udział w badaniu wskazali, że władze Gminy Jaślica powinny najbardziej skupić się na przedsięwzięciach i projektach inwestycyjnych (wykres 22) dotyczących budowy lub przebudowy obiektów gminnych z przeznaczeniem na obiekty kultury (24,7%) oraz budowy lub rozbudowy infrastruktury technicznej (21,6%). W ramach projektów społecznych (wykres 23) najważniejsze według badanych są warsztaty i pokazy (26,7%) oraz aktywizacja osób starszych (26,7%). Dla ankietowanych ważne jest również wsparcie przedsiębiorczości (24%).

Wykres 21. Proponowane przedsięwzięcia i projekty inwestycyjne wg osób ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 22. Proponowane przedsięwzięcia i projekty społeczne wg osób ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne

Ponadto osoby ankietowane również przedstawiały własne propozycje dotyczące przedsięwzięć, projektów, działań inwestycyjnych i społecznych, które należałoby zrealizować w ramach programu rewitalizacji. Najczęściej pojawiające się propozycje to przebudowa rynku Jaślisk wraz z wprowadzeniem nowych funkcji, remont i przebudowa parkingu w Daliowej, budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, budowa chodników oraz stworzenie klubu dla osób starszych. Wszystkie pomysły zostały zestawione w tabeli 9 i 10.

Tabela 9. Propozycje mieszkańców dotyczące projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych

PRZEDSIĘWZIĘCIA/PROJEKTY INWESTYCYJNE
budowa lub przebudowa obiektów gminnych z przeznaczeniem głównie na obiekty kultury
remont starej szkoły z przeznaczeniem na UG
remont starej szkoły z przeznaczeniem na działalność kulturalną GOK w Jaśliskach
remont domu ludowego z przeznaczeniem na działalność GOK w Jaśliskach
remont budynku GS i dzierżawa instytucjom pozarządowym
remont budynku GS z przeznaczeniem na Urząd Gminy, GOPS, Poczte
scalenie gruntów
stworzenie działek pod zabudowę indywidualną
remont płyty rynku w Jaśliskach
remont starej zabytkowej chaty w Jaśliskach
stworzenie klubiku dla małych dzieci
organizacja świetlicy wiejskiej
uatrakcyjnienie ośrodka GOK
rewitalizacja piwnic i targu węgierskiego (nawiązanie do targowych tradycji)
budowa, rozbudowa lub przebudowa infrastruktury turystycznej
remont i przebudowa parkingu w Daliowej
stworzenie restauracji w rynku Jaślisk
punkt informacji turystycznej
organizacja domów agroturystycznych
budowa pensjonatów, hoteli
stworzenie wypożyczalni rowerów
budowa basenu
zagospodarowanie przestrzenne obszaru
ujednoczenie zabudowy rynku
zagospodarowanie przestrzeni zielonej w rynku
budowa chodników przy rynku Jaślisk
budowa tężni solnych
odbudowa murów obronnych wraz z basztą
budowa lub rozbudowa infrastruktury technicznej
budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej
budowa chodników
przebudowa ujęcia wody
organizacja transportu Dukła/Rymanów/Krosno
inne
stworzenie klubu dla emerytów
zlikwidowanie bądź adaptacja ruin po byłych PGR-ach

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10. Propozycje mieszkańców dotyczące projektów i przedsięwzięć społecznych

PRZEDSIĘWZIĘCIA/PROJEKTY SPOŁECZNE
szkolenia, kursy
informatyczne
kurs j. angielskiego
kurs taneczny dla seniorów
kursy przygotowujące do pracy
rękodzieła
zawodowe
kulinarne
zdrowego odżywiania
rehabilitacyjne
aerobik
księgowości
wydarzenia integrujące mieszkańców
organizacja dni Jaślik
biesiady letnie, festyny, spektakle, pikniki, zawody
wykreowanie produktu regionalnego
wystawy lokalnych artystów
organizacja targu rolnego w Jaślikach
warsztaty, pokazy
kamieniarskie, bednarskie, kuśnierskie, rękodzieła
warsztat krawiecki
warsztaty dla osób starszych
warsztaty dla dzieci
warsztaty teatralne
wikliniarstwo
ziołolecznictwo
gimnastyka
gra na instrumentach
kurs tańca
obsługa komputera dla osób starszych
kącik teatralny, spektakle, warsztaty starych cechów
wsparcie przedsiębiorczości
zwolnienia i ulgi podatkowe
zmniejszenie podatków lub opłat za śmieci
ulgi podatkowe dla rozpoczynających działalność
przychylność inwestycyjna
preferencyjne dzierżawy
pomoc w sprzedaży produktów
aktywizacja osób starszych
klub seniora w GOK
zajęcia i spotkania w GOK i NGO
światlica dziennego pobytu z wyżywieniem
spotkania integracyjne
rehabilitacja
dom czasowego pobytu z opieką
Internet dla seniorów
INNE
koło gospodyń wiejskich

3.3. Konsultacje społeczne na etapie tworzenia projektu GPR

Dodatkowym mechanizmem zapewniania udziału w procesie rewitalizacji było zamieszczenie opracowanego projektu Programu Rewitalizacji na stronie internetowej Gminy i Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Jaśliska wraz z formularzem konsultacyjnym, umożliwiającym składanie uwag.

Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2023 odbyły się w dniach 10.03.-09.04.2017 r. o czym zawiadomiono 03.03.2017 r. za pomocą obwieszczenia na stronie internetowej gminy Jaśliska, Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Jaśliska oraz sposób zwyczajowo przyjęty na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Jaśliska. Spotkanie otwarte w ramach konsultacji odbyło się 21.03.2017 r. o czym powiadomiono 7 dni wcześniej.

Podczas konsultacji społecznych posłużono się następującymi formami:

1. zbieranie uwag, propozycji i opinii w formie papierowej i elektronicznej, z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego
  - a. drogą elektroniczną
  - b. drogą korespondencyjną
  - c. bezpośrednio do Urzędu Gminy Jaśliska
2. spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji,
3. Zbieranie uwag ustnych przez Sekretarza Gminy

Spotkanie otwarte z mieszkańcami odbyło się w dniu 21.03.2017 r. o godzinie 17:00 w sali Domu Ludowego w Jaśliskach. Na spotkaniu było możliwe składanie uwag, opinii i propozycji do projektu uchwały. W spotkaniu uczestniczyło 6 osób. Podczas spotkania zauważono konieczność ujęcia przedsięwzięć dotyczących udziału Gminy Jaśliska w modernizacji drogi wojewódzkiej relacji Daliowa - Moszczaniec w szczególności w zakresie chodników oraz wykonanie nowego Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla całej gminy ze względu na istotne znaczenie dla rozwoju tego obszaru. Pytania mieszkańców dotyczyły inwestycji prywatnych i zasadności ich wprowadzenia w przypadku braku uzyskania dofinansowania. Wniosek z dyskusji wskazywał na potrzebę wprowadzenia tych działań ze względu na uzupełniający charakter w stosunku do działań gminy, a tym samym możliwość pełniejszej interwencji prospołecznej na obszarze rewitalizacji stwarzając większą szansę na wyprowadzenie obszaru z kryzysu. Projekty prywatne zostaną zrealizowane bez

względu na wielkość współfinansowania, zatem zostaną ujęte w Programie ze względu na spójny charakter z działaniami gminy.

W trakcie konsultacji społecznych była możliwość wnoszenia uwag ustnych zbieranych przez Sekretarza Gminy, z czego skorzystały dwie osoby. Zwrócono się z zapytaniem o możliwość zgłaszania prywatnych inwestycji realizowanych poza obszarem rewitalizacji, jedna z nich dotyczyła rozbudowy sklepu budowlanego. Po wspólnej dyskusji zdecydowano o nie ujmowaniu przedsięwzięcia w Programie ze względu na brak wyraźnej spójności z dotychczasowymi działaniami oraz braku oddziaływania na obszar rewitalizacji. Druga osoba chciała zwrócić się z zapytaniem dotyczącym tego samego problemu lecz po wysłuchaniu wyjaśnień, zrezygnowała. Uwagi papierowe i elektroniczne nie wpłynęły.

W trakcie trwania konsultacji zgodnie z art. 17, ust. 4, wystąpiono o zaopiniowanie projektu gminnego projektu rewitalizacji do odpowiednich instytucji. Lista instytucji opiniujących wraz ze stanowiskami przedstawiono w podrozdziale 1.1.

Zgodnie z art. 6, ust. 7 i 9, niezwłocznie po zakończeniu każdej z form konsultacji społecznych, została opracowana informacja podsumowująca jej przebieg oraz zamieszczona na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. Gmina Jaśliska wydała Zarządzenie nr 49/2017 Wójta Gminy Jaśliska z dnia 10 kwietnia 2017 r. w sprawie podania do publicznej wiadomości wyników konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Gminy w Jaśliskach w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2023.

3.4. Mechanizmy włączania mieszkańców i innych podmiotów w proces rewitalizacji na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji będzie miało w szerokim stopniu charakter partycypacyjny ze względu na fakt, iż część planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie realizowana przez podmioty społeczne, które miały możliwość zgłoszenia projektów do GPR (m.in. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe). Realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaśliska powierza się Wójtowi Gminy poprzez Urząd Gminy Jaśliska i Radę Gminy. Na każdym z poziomów, w proces wdrażania założeń Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaśliska zaangażowane będą ponadto następujące podmioty:

- Komitet ds. Rewitalizacji,
- Partnerzy Programu,

- interesariusze procesu rewitalizacji, wśród których znajdują się m.in. podmioty tj.: mieszkańcy obszaru rewitalizacji i całej gminy, lokalni aktywiści, przedsiębiorcy, instytucje kulturowe i edukacyjne, organizacje pozarządowe, media lokalne.

Wskazane powyżej podmioty w ramach procesu wdrażania i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji pełnić będą następujące, odnoszące się do poszczególnych poziomów zarządzania dokumentem, funkcje:

- przekazywać informacje nt. realizowanych zadań wpisujących się w założenia GPR oraz statystyki i dane pomocne w procesie monitorowania wskaźników dla Programu;
- zgłaszać wnioski dotyczące zmian w GPR;
- zgłaszać propozycje projektów rewitalizacyjnych dotyczących podobszarów;
- aktywnie, zgodnie z posiadanymi kompetencjami włączać się w realizację zadań wpisujących się w GPR;
- zgłaszać Komitetowi ds. Rewitalizacji pojawienie się trudności lub dodatkowych potrzeb związanych z wdrażanymi zadaniami uwzględnionymi w GPR.

Włączanie mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie Gminy w proces wdrażania GPR będzie zapewnione poprzez:

1. Realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych przez sektor społeczny i/lub gospodarczy.
2. Funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji, o reprezentatywnym składzie, który będzie organizacyjnym łącznikiem między organami Gminy, a pozostałymi interesariuszami rewitalizacji.
3. Organizację konsultacji społecznych w ważnych kwestiach dotyczących wdrażania GPR (np. w sytuacji aktualizacji/modyfikacji programu).
4. Wsparcie zawiązywania partnerstwa projektowego integrującego sektory.
5. Prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej promującej potencjalne źródła finansowania rewitalizacji oraz efektów podejmowanych działań rewitalizacyjnych.
6. Aktywizację sektora społecznego poprzez ujęcie rewitalizacji w rocznych programach współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu, w tym Partnerzy Programu oraz mieszkańcy obszaru rewitalizacji, mają możliwość zgłoszenia nowego zadania do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaśliska. Proces ten reguluje poniższa procedura:

- propozycję nowego przedsięwzięcia, opisaną zgodnie z kartą projektu Gminnego Programu Rewitalizacji może zgłosić instytucja użytku publicznego lub mieszkańcy obszaru rewitalizacji, przy czym dana osoba może zgłosić 1 projekt raz na pół roku. Propozycje zadań zbierane będą

raz w roku i muszą zostać złożone do Komitetu ds. Rewitalizacji w wyznaczonym przez niego terminie,

- po upływie tego terminu Komitet ds. Rewitalizacji opiniuje zebrane propozycje zadań rewitalizacyjnych dla danego obszaru oraz zgłaszają własne zadania,
- na kolejnej sesji Rady Gminy, Komitet ds. Rewitalizacji przedstawia zatwierdzone przedsięwzięcia i poddaje je pod głosowanie Rady Gminy Jaślicka, celem dołączenia ich do Programu Rewitalizacji.

Wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu, w tym Partnerzy Programu oraz mieszkańcy obszaru rewitalizacji, mają możliwość zgłoszenia propozycji zmian w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Jaślicka. Proces ten reguluje poniższa procedura:

- propozycję zmian do Programu wraz z uzasadnieniem może zgłosić instytucja użytku publicznego lub mieszkańcy obszaru rewitalizacji, przy czym dana osoba może zgłosić 1 projekt raz na pół roku. Propozycje zmian zbierane będą raz w roku i muszą zostać złożone do Komitetu ds. Rewitalizacji w wyznaczonym przez niego terminie,
- po upływie tego terminu Komitet ds. Rewitalizacji opiniuje zebrane propozycje zmian dotyczących obszaru rewitalizacji.

Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaślicka na lata 2016-2023 następuje w trybie jego ponownego uchwalenia przez Radę Gminy Jaślicka.

3.5. Partycypacja społeczna na etapie monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji

Niezbędnym elementem zarządzania procesem rewitalizacji jest uwzględnianie w nim udziału społecznego nie tylko na etapie planowania i wdrażania, ale także na etapie monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji. Ocena Programu powinna obejmować diagnozę czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych obszaru rewitalizacji, opartą na wskaźnikach oraz opinii mieszkańców. Partycypacja społeczna na etapie oceny rewitalizacji uwzględnia aktywny udział mieszkańców w szerokich konsultacjach społecznych. Formy i narzędzia aktywnego włączenia mieszkańców w ocenę efektów Gminnego Programu Rewitalizacji wykorzystywane na końcowym etapie:

- badania sondażowe i ankiety na temat oceny procesów rewitalizacji,
- debata z władzami publicznymi na temat rewitalizacji,
- analiza postrzegania zmian przez mieszkańców na obszarze rewitalizacji,
- festyny, święta miejscowości połączone z prezentacją efektów rewitalizacji,

- warsztaty z mieszkańcami.

Opisywane instrumenty powinny każdorazowo być dostosowane do lokalnych warunków oraz możliwości działania.

4. Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego

4.1. Metoda delimitacji obszarów zdegradowanych

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji opiera się na *Ustawie z dnia 9 października o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777) i Instrukcji Przygotowania Programów Rewitalizacji w Zakresie Wsparcia w Ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ww. ustawy *rewitalizacja* to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych”, dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w art. 9 ust. 1 ustawy i w ww. Wytycznych, który wskazuje na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Celem dla którego sporządza się Gminny Program Rewitalizacji jest wyznaczenie obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. Wyznaczenie, opis oraz analiza problemów na obszarze zdegradowanym następuje na podstawie zestawienia wiarygodnych i mierzalnych danych pozyskanych przede wszystkim z Urzędu Gminy Jaśliśka oraz jednostek organizacyjnych: Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaśliskach, Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie oraz danych statystycznych ogólnie dostępnych. Działania rewitalizacyjne skierowane są przede wszystkim na poprawę jakości życia mieszkańców za pomocą spójnych działań. Diagnozę problemów przeprowadzono na poziomie wydzielonych dziesięciu miejscowości.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego umożliwiła metoda analizy wskaźnikowej składająca się z kilku etapów:

- wyznaczenie jednostek urbanistycznych, tj. najmniejsze, niepodzielne obszary gminy, dla których możliwe jest pozyskanie danych dotyczących zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych

Gmina Jaśliśka została podzielona na 10 jednostek dla których zebranie danych było możliwe:

1. Daliowa	4. Posada Jaśliśka
2. Jaśliśka	5. Szklary
3. Lipowiec	6. Wola Niżna

7. Wola Wyżna
8. Czeremcha

9. Moszczaniec
10. Darów

- pozyskanie niezbędnych danych statystycznych (tabela 11) oraz przeprowadzenie analizy wskaźnikowej za pomocą wskaźnika syntetycznego

Tabela 11. Lista zebranych wskaźników wraz z wartością dla Gminy Jaślicka¹

I.p.	Nazwa wskaźnika	Wartość dla gminy	Źródło danych
1.	Liczba mieszkańców w 2014r.	2306	UG Jaślicka
2.	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem w 2014r.	146	PUP Krosno
3.	Liczba osób w wieku produkcyjnym w 2014r.	1396	UG Jaślicka
4.	Liczba czynów zabronionych i interwencji policyjnych w 2014r.	60	KM Policji Krosno
5.	Liczba osób korzystających ze świadczeń socjalnych w 2014r.	112	GOPS Jaślicka
6.	Świadczenia pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w 2014r.	28	GOPS Jaślicka
7.	Potrzeba ochrony macierzyństwa w wieku produkcyjnym w 2014r.	10	GOPS Jaślicka
8.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w 2014r.	404	UG Jaślicka
9.	Liczba organizacji pozarządowych w 2013r.	7	baza NGO
10.	Odsetek budynków podłączonych do kanalizacji w 2014r.	6,10	UG Jaślicka
11.	Odsetek budynków podłączony do wodociągów w 2014r.	27,30	UG Jaślicka
12.	Liczba podmiotów gospodarczych w 2014r.	366	baza REGON
13.	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2014 r.	11	baza REGON
14.	Liczba przystanków komunikacji publicznej w 2014r.	12	UG Jaślicka

- wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Za obszar zdegradowany uznano te jednostki, dla których w wyniku analizy zdiagnozowano kryzys z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz zidentyfikowano problemy w pozostałych sferach. Spośród zdegradowanych jednostek urbanistycznych wybrano obszar rewitalizacji.

Wyznaczono jednostki urbanistyczne zgodnie z przebiegiem granic poszczególnych miejscowości zamieszkałych. Miejscowości Surowica, Polany Surowiczne, Rudawka Jaślicka i Jasiel są terenami niezamieszkałymi dlatego nie były brane pod uwagę przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego, gdzie podstawą jest degradacja sfery społecznej. Na potrzeby Gminnego Programu Rewitalizacji oraz diagnozy sytuacji społeczno-ekonomiczno-

¹ Wartość zawiera również sołectwo Moszczaniec, które zostało przyłączone do gminy 01.01.2017 r.

przestrzennej w Gminie Jaśliska wybrano kilka najważniejszych wskaźników na podstawie których przeprowadzono obliczenia oraz późniejszą analizę wyników. Tabela 12 przedstawia poszczególne wskaźniki wybrane dla każdej ze sfer.

Tabela 12. Wskaźniki jakimi posłużono się do analizy sytuacji w Gminie Jaśliska w poszczególnych sferach

sfera	cechy szczególne sfery	L.p.	Nazwa wskaźnika
SPOŁECZNA	bezrobocie	1	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania
	przestępczość	2	Liczba czynów zabronionych i interwencji policyjnych na 100 mieszkańców
	ubóstwo	3	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania
	problemy społeczne	4	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania
		5	Liczba udzielonej pomocy w przypadku potrzeby ochrony macierzyństwa w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców
	demografia	6	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania
	aktywność społeczeństwa	7	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania
TECHNICZNO-ŚRODOWISKOWA	infrastruktura techniczna	8	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej
		9	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej
GOSPODARCZA	aktywność gospodarcza	10	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania
		11	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2014 r.
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	poziom obsługi komunikacyjnej	12	Liczba przystanków komunikacji publicznej na 100 mieszkańców

Po wyznaczeniu jednostek urbanistycznych dla których dane wskaźnikowe mogą zostać zebrane zbudowano wskaźnik syntetyczny. Pierwszym krokiem do jego stworzenia była normalizacja zmiennych czyli sprowadzenie do porównywalnej skali, która nie będzie związana z jednostką miary. Zabieg ten ma na celu niwelację nadawania wagi czynnikom przyjmującym wartości z wyższych przedziałów. W trakcie takiej normalizacji przekształcono również destymulanty w stymulanty. Jako stymulanty przyjęto zmienne, których wyższa wartość świadczyła o zjawisku negatywnych, natomiast destymulantami uznawano zmienne, których niższa wartość oznaczała bardziej problemowy obszar.

W przypadku gdy wysoka wartość wskaźnika oznaczała zjawisko pozytywne, wskaźnik po normalizacji pomnożono przez -1. Następnie wskaźniki znormalizowane wyliczono według wzoru:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S_j}$$

x_{ij} - wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

$\bar{x}_j$ - średnia arytmetyczna wskaźnika j

S_j - odchylenie standardowe miernika j

$$S_j = \frac{(x_{1j} - \bar{x}_j)^2 + (x_{2j} - \bar{x}_j)^2 + \dots + (x_{nj} - \bar{x}_j)^2}{n}$$

Zestawiono i wyznaczono wskaźnik syntetyczny dla każdej sfery jako suma poszczególnych wskaźników we wszystkich jednostkach urbanistycznych.

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n t_{ij}$$

P_i - syntetyczny wskaźnik negatywnego wpływu i zjawisk

n - liczba wskaźników

t_{ij} - wartość wskaźnika j jednostki urbanistycznej i

Efektem tak przeprowadzonych obliczeń jest tabelaryczne zestawienie poszczególnych miejscowości wraz z odpowiadającymi im wskaźnikami syntetycznymi w poszczególnych sferach. Docelowo wskaźnik syntetyczny przyjmujący wartość powyżej zera oznaczono jako 1, a poniżej zera jako 0. Obszar dla którego w sferze społecznej otrzymano wynik 1 oraz przynajmniej w jednej ze sfer pozostałych również wynik jeden uznano za obszar zdegradowany. Spośród obszarów zdegradowanych wybrano obszar rewitalizacji, który musi spełniać kilka warunków.

Proces diagnostyczny został przeprowadzony we współpracy pracowników Urzędu Gminy Jaślicka i jednostek organizacyjnych gminy wraz z zespołem ekspertów. Na proces delimitacji obszaru zdegradowanego złożono różnorodne źródła informacji, co zapewnia kompleksowość i wykorzystanie zarówno metod ilościowych jak i jakościowych. Dla przyjętych jednostek urbanistycznych pozyskano dane statystyczne gromadzone w zasobach Urzędu Gminy Jaślicka, Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaślickach oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie, a także dane z Banku Danych Lokalnych GUS. Diagnozy obszaru rewitalizacji dokonano przy uwzględnieniu zapisów art. 10 ustawy o rewitalizacji, który

stanowi, że jest to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”. Stąd wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów, a także nawiązanie do gminnych dokumentów strategicznych i planistycznych, w których wybrany obszar będzie ujęty jako ośrodek koncentracji aktywności społeczno-gospodarczej w gminie.

4.2. Obszar zdegradowany

W pierwszej kolejności przy przeprowadzeniu analizy wskaźnikowej wyznaczono wartości wskaźników z poszczególnych sfer. Miejscowości Surowica, Polany Surowiczne, Rudawka Jaśliska i Jasiel nie zostały ujęte w delimitacji ze względu na brak mieszkańców. Wskaźniki przedstawiają tabele 13-14.

Tabela 13. Zestawienie wyników wskaźników – sfera społeczna

SFERA SPOŁECZNA							
Obszar	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Liczba czynów zabronionych i interwencji policyjnych na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób	Liczba udzielonej pomocy w przypadku potrzeby ochrony macierzyństwa w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób
Daliowa	13,17	1,80	7,19	2,16	0,72	26,35	0,36
Jaśliska	10,47	2,61	5,22	1,74	0,65	41,86	1,09
Lipowiec	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	66,67	0,00
Posada Jaśliska	8,81	1,32	4,20	0,96	0,36	35,64	0,12
Szklary	22,56	2,90	8,21	1,93	0,97	12,78	0,00
Wola Niżna	7,65	1,09	2,17	0,00	0,00	17,35	0,00
Wola Wyżna	9,09	5,56	5,56	0,00	0,00	18,18	0,00
Czeremcha	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Moszczaniec	6,21	9,72	4,17	0,93	0,00	18,62	0,00
Darów	0,00	10,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tabela 14. Zestawienie wyników wskaźników – sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i gospodarcza

SFERA	TECHNICZNO-ŚRODOWISKOWA		GOSPODARCZA		PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA
	Obszar	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2014 r.
Daliowa	0,00	0,00	17	0,36	0,36
Jaśliska	75,00	0,00	17	0,43	0,22
Lipowiec	0,00	0,00	20	0,00	0,00
Posada Jaśliska	66,00	0,00	17	0,48	0,36
Szklary	67,00	61,00	9	0,00	0,97
Wola Niżna	0,00	0,00	22	1,45	1,09
Wola Wyżna	0,00	0,00	17	0,00	0,00
Czeremcha	0,00	0,00	50	0,00	0,00
Moszczaniec	65,00	0,00	6	0,00	0,93
Darów	0,00	0,00	20	0,00	0,00

W celu porównania powyższych wyników dokonano ich normalizacji zgodnie z przyjętym wcześniej wzorem. Wartości znormalizowanych wskaźników przedstawiono w tabelach 15-16 poniżej.

Tabela 15. Zestawienie wyników wskaźników po normalizacji– sfera społeczna

SFERA SPOŁECZNA							
Obszar	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Liczba czynów zabronionych i interwencji policyjnych na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób	Liczba udzielonej pomocy w przypadku potrzeby ochrony macierzyństwa w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób
Daliowa	0,81	-0,48	1,23	1,63	1,26	0,14	-0,62
Jaśliska	0,40	-0,25	0,54	1,14	1,07	0,95	-2,83
Lipowiec	-1,17	-0,99	-1,28	-0,91	-0,75	2,24	0,48
Posada Jaśliska	0,15	-0,62	0,18	0,22	0,25	0,62	0,11
Szklary	2,22	-0,17	1,58	1,36	1,95	-0,57	0,48
Wola Niżna	-0,02	-0,68	-0,52	-0,91	-0,75	-0,33	0,48
Wola Wyżna	0,20	0,58	0,66	-0,91	-0,75	-0,29	0,48
Czeremcha	-1,17	-0,99	-1,28	-0,91	-0,75	-1,24	0,48
Moszczaniec	-0,24	1,76	0,17	0,18	-0,75	-0,27	0,48
Darów	-1,17	1,84	-1,28	-0,91	-0,75	-1,24	0,48

Tabela 16. Zestawienie wyników wskaźników po normalizacji – sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i gospodarcza

SFERA	TECHNICZNO-ŚRODOWISKOWA		GOSPODARCZA		PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA
	Obszar	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2014 r.
Daliowa	0,81	0,33	0,20	-0,20	0,08
Jaśliska	-1,42	0,33	0,24	-0,37	0,42
Lipowiec	0,81	0,33	-0,05	0,62	0,94
Posada Jaśliska	-1,15	0,33	0,22	-0,47	0,08
Szklary	-1,18	-3,00	0,92	0,62	-1,38
Wola Niżna	0,81	0,33	-0,20	-2,69	-1,66
Wola Wyżna	0,81	0,33	0,25	0,62	0,94
Czeremcha	0,81	0,33	-2,73	0,62	0,94
Moszczaniec	-1,12	0,33	1,20	0,62	-1,28
Darów	0,81	0,33	-0,05	0,62	0,94

W kolejnym kroku wyznaczono wskaźnik syntetyczny dla każdej sfery: społecznej, technicznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. W tym celu zsumowano poszczególne wskaźniki we wszystkich jednostkach urbanistycznych w jeden wskaźnik syntetyczny i pomnożono (-1) w przypadku, gdy dany wskaźnik był destymulantem. Wyniki przedstawia poniższa tabela 17.

Tabela 17. Zestawienie syntetycznych wskaźników

Obszar	Sfera społeczna	Sfera techniczno-środowiskowa	Sfera gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Daliowa	0,57	0,57	0,00	0,08
Jaśliska	0,14	-0,54	-0,06	0,42
Lipowiec	-0,34	0,57	0,29	0,94
Posada Jaśliska	0,13	-0,41	-0,13	0,08
Szklary	0,98	-2,09	0,77	-1,38
Wola Niżna	-0,39	0,57	-1,45	-1,66
Wola Wyżna	-0,01	0,57	0,44	0,94
Czeremcha	-0,84	0,57	-1,05	0,94
Moszczaniec	0,19	-0,40	0,91	-1,28
Darów	-0,43	0,57	0,29	0,94

W Tabeli 17 przedstawiono wyniki delimitacji przeprowadzonej dla Gminy Jaśliska. Kolor czerwony dla poszczególnych obszarów w danej sferze, oznacza zdiagnozowane zjawiska negatywne. Obszar zdegradowany to taki, który charakteryzuje się występowaniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej bądź technicznej.

Tabela 18 przedstawia wyniki delimitacji dla Gminy Jaśliska, gdzie zdiagnozowane negatywne problemy w poszczególnych sferach zostały oznaczone symbolem "1", a ich brak symbolem "0". W jednostkach, których wystąpił problem w sferze społecznej oraz dodatkowo przynajmniej w jednej z pozostałych został uznany za zdegradowany. W Gminie Jaśliska za tereny zdegradowane uznano miejscowości Daliowa, gdzie problemy wykazano w każdej ze sfer, Jaśliska i Posada Jaśliska z problemami w trzech sferach oraz Szklary i Moszczaniec, gdzie prócz sfery społecznej negatywnie wyróżnia się sfera gospodarcza.

Tabela 18. Wyniki delimitacji dla Gminy Jaśliska – wyznaczenie obszarów zdegradowanych

Obszar	Sfera społeczna	Sfera techniczna	Sfera gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera środowiskowa	Obszar zdegradowany
Daliowa	1	1	0	1	0	1
Jaśliska	1	0	0	1	0	1
Lipowiec	0	1	1	1	0	0
Posada Jaśliska	1	0	0	1	0	1
Szklary	1	0	1	0	0	1
Wola Niżna	0	1	0	0	0	0
Wola Wyżna	0	1	1	1	0	0
Czeremcha	0	1	0	1	0	0
Moszczaniec	1	0	1	0	0	1
Darów	0	1	1	1	0	0

Zgodnie z Ustawą o obszarach rewitalizacji, obszar objęty rewitalizacją może stanowić maksymalnie 20% obszaru Gminy oraz być zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców tej Gminy. Zgodnie z wytycznymi obszar rewitalizacji to obszar który obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, gdzie występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. W skład obszaru rewitalizacji mogą również wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe, powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

W Gminie Jaśliska miejscowości uznane za zdegradowane zajmują powierzchnię 38,13% powierzchni Gminy, a same obszary zdegradowane 1,24% powierzchni całej Gminy. Ludność zamieszkująca te tereny stanowi 86,51% wszystkich mieszkańców (tabela 19). Z tego powodu spośród terenów zdegradowanych należało wskazać obszar rewitalizacji, który nie przekracza 20% powierzchni Gminy oraz nie zamieszkuje go więcej niż 30% ludności. Obszar ten wskazano na podstawie analizy wskaźników referencyjnych dla obszaru zdegradowanego.

Tabela 19. Zestawienie liczby ludności i powierzchni obszarów zdegradowanych

Obszar	Liczba ludności obszaru zdegradowanego	Odsetek liczby ludności obszaru zdegradowanego	Powierzchnia miejscowości	Powierzchnia obszaru zdegradowanego	Powierzchnia obszaru zdegradowanego [%]
Daliowa	278	12,06	18,88	0,50	0,30
Jaśliska	460	19,95	6,13	0,53	0,32
Posada Jaśliska	834	36,17	14,58	0,62	0,37
Szklary	207	8,98	8,67	0,22	0,13
Moszczaniec	216	9,37	15,04	0,18	0,11
Suma	1995	86,51	63,29	2,05	1,24

4.3. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych

Analiza sytuacji obszarów zdegradowanych przeprowadzona na podstawie danych wskaźnikowych oraz konsultacji społecznych i procesów włączających interesariuszy, pozwoliła określić następujące potrzeby rewitalizacyjne:

- aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców Gminy,
- reorganizacja instytucji kultury,
- zagospodarowanie przestrzeni publicznej w obrębie murów obronnych w centrum,
- organizacja miejsca wypoczynku i rekreacji,
- dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb mieszkańców,
- pobudzenie aktywności gospodarczej i ekonomicznej mieszkańców Gminy,
- poprawa dostępności usług.

Przedstawione cele strategiczne i operacyjne wraz z kierunkami działań zostały wypracowane na podstawie analizy sytuacji społecznej Gminy i są odpowiedzią na problemy i potrzeby rewitalizacyjne. Ostatecznie kierunki działań zostały wyprowadzone w oparciu o wynik przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców, konsultacji społecznych i spotkań przeprowadzonych z interesariuszami rewitalizacji. W Gminnym Programie rewitalizacji Gminy Jaśliska na lata 2016-2023 wyszczególniono dwa cele strategiczne, obejmujące w szczególności sferę społeczną, ale także przestrzenno-funkcjonalną, gospodarczą i techniczną. Dla każdego z celów opisano kierunki działań, wskazujące rodzaj przedsięwzięć, które należy podejmować w procesie rewitalizacji. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców Gminy jest konieczna ze względu na nasilające się problemy w tej sferze, przynoszące negatywne skutki na przestrzeni czasu. Gmina charakteryzuje się niekorzystną strukturą demograficzną oraz wysokim poziomem obciążenia demograficznego, ponadto poziom

bezrobocia oraz korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz potrzeby ochrony macierzyństwa również jest wysoki. Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji poprzez reorganizację instytucji kultury znajduje swoje uzasadnienie w potrzebie, jaką jest wzmocnienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców Gminy. Gmina jako jednostka terytorialna istnieje od niedawna stąd potrzeba kreacji wizerunku obszaru jako atrakcyjnego zarówno do zamieszkania jak i odwiedzania. Uporządkowanie i organizacja centrum miejscowości pozwoli stworzyć miejsce pracy i wypoczynku oraz otworzy możliwości do rozwoju lokalnych inicjatyw. Modernizacja istniejących budynków oraz ich adaptacja na cele kulturalno-naukowo-rekreacyjne przyczyni się do organizacji czasu wolnego mieszkańców, a tym samym podniesie atrakcyjność miejscowości. Planowane remonty dróg i chodników oraz budowa sieci kanalizacyjnej przyczyni się do wzrostu jakości życia mieszkańców całej Gminy.

Potrzeby rewitalizacyjne ujęte na obszarze zdegradowanym Gminy, współgrają z problemami i celami przyjętymi w dokumentach strategicznych Gminy Jaślika: Strategia Rozwoju Gminy Jaślika na lata 2016-2022 i Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jaślika na lata 2015-2024. Cele te znajdują swoje odniesienie również w kierunkach działań i sposobach ich realizacji.

5. Obszar rewitalizacji

5.1. Metoda wyboru obszaru rewitalizacji

Zgodnie z Instrukcją Przygotowania Programów Rewitalizacji w Zakresie Wsparcia w Ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, gmina wyznacza obszar rewitalizacji w oparciu o dokumenty strategiczne, planistyczne oraz indywidualne kryteria wraz z odniesieniem ich do wartości referencyjnych dla danej gminy. Wymagane jest wykazanie, że obszar rewitalizacji charakteryzuje minimum cztery ze wskaźników, dla których wartości oszacowane dla tego obszaru są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego. Spośród wymienionych wskaźników referencyjnych wybrano cztery - maksymalnie po 1 z każdej kategorii dla miejscowości. Wybrane wskaźniki przedstawia tabela 20.

Tabela 20. Zestawienie wartości referencyjnych dla województwa podkarpackiego do wybranych wskaźników oraz źródła pozyskania danych dla Gminy Jaśliska

Wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego			
Kategoria	Nazwa wskaźnika	Wartość referencyjna	Źródło danych
Demografia	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	> 27,9	Urząd Gminy Jaśliska
Rynek pracy	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	> 10,2	PUP Krosno
Pomoc społeczna	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	> 6,10	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaśliskach
Podmioty gospodarcze	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (2014 r.)	< 5,5	baza REGON
Podmioty gospodarcze	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (2014 r.)	< 0,6	baza REGON
Bezpieczeństwo publiczne	Liczba czynów zabronionych i interwencji policyjnych na 100 mieszkańców	> 1,32	Komenda Miejska Policji w Krośnie
Integracja społeczna	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	< 0,33	baza NGO

Ochrona środowiska	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	< 68,7	Główny Urząd Statystyczny
-----------------------	--	--------	------------------------------

Dla wybranych wskaźników Instrukcja wskazuje wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego. Obszar rewitalizacji powinien charakteryzować wartości oszacowane mniej korzystne niż wartości referencyjne przedstawione w tabeli 22. Demografię przedstawiono za pomocą wskaźnika obliczonego jako stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania. Dla województwa podkarpackiego wartość ta wynosiła 27,9 w roku 2014, pośród miejscowości zdegradowanych największą różnicą od tej wartości charakteryzują się Jaśliska, a w drugiej kolejności Posada Jaśliska. Pozostałe obszary wykazują bardziej korzystne wartości. Kolejną kategorią był rynek pracy, gdzie wybrano udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania. Kryteria spełniły trzy miejscowości: Daliowa, Jaśliska i Szklary przy czym ta ostatnia wyróżniła się niemal dwukrotnym przewyższeniem wartości referencyjnej. Pomoc społeczną przedstawiono liczbą osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania, najbardziej niekorzystnymi wartościami charakteryzowały się miejscowości Szklary i Daliowa. Bezpieczeństwo publiczne przedstawiono za pomocą liczby czynów zabronionych i interwencji policyjnych na 100 mieszkańców mieści się powyżej wartości referencyjnej w każdej z miejscowości zdegradowanej, w sposób najbardziej negatywny prezentuje się Moszczaniec. Dla kategorii integracja społeczna wybrano wskaźnik liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania, co wskazało miejscowość Posada Jaśliska oraz Moszczaniec jako te z najmniej korzystnymi wartościami. Również w kategorii ochrona środowiska, gdzie pod uwagę wzięto odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej obszary zdegradowane charakteryzują się wartościami poniżej dopuszczalnej. Dane dla tej kategorii obejmowały odsetek budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej w 2014 r., Instrukcja jednak dopuszcza, aby wskaźnik dotyczył szacunkowej liczby ludności zamieszkałej w tych budynkach, stąd uznano w przybliżeniu, że 60% budynków miejscowości Szklary zamieszkuje 60% ludności tego terenu.

5.2. Koncentracja zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji

Analiza wskaźnikowa pozwoliła wskazać obszary zdegradowane, a spośród nich wybrać obszar rewitalizacji. W Gminie Jaśliska wskazano do rewitalizacji miejscowości Jaśliska, Daliowa i niewielki fragment miejscowości Posada Jaśliska. Miejscowości te charakteryzują negatywne zjawiska w najważniejszej sferze jaką jest sfera społeczna, a dodatkowo w pozostałych sferach, co pozwala uznać te obszary za zdegradowane. Wśród obszarów zdegradowanych miejscowość Daliowa charakteryzuje się degradacją w trzech sferach, następnie miejscowość Jaśliska i Posada Jaśliska w dwóch na cztery analizowane sfery. Stąd miejscowość Jaśliska została wzięta w granicach obszaru zabudowy pod rewitalizację, miejscowość Posada Jaśliska w niewielkiej części przy północnej granicy z miejscowością Jaśliska w celu utrzymania spójności tego obszaru, natomiast miejscowość Daliowa jako teren zabudowany przy wschodniej granicy z miejscowością Jaśliska oraz tereny w centrum miejscowości Daliowa. Wyznaczony obszar rewitalizacji pozwoli przeprowadzić spójne ożywienie tego terenu z korzyścią dla całej Gminy. Miejscowości Jaśliska, Daliowa i Posada Jaśliska posiadają wspólne granice zajmując centralne tereny w stosunku do zabudowy Gminy, co sprawia, że odgrywają one strategiczną rolę w funkcjonowaniu mieszkańców. Uznanie wyznaczonego obszaru zdegradowanego za obszar rewitalizacji, pozwoli na przeprowadzenie kompleksowych działań, mających pozytywny wpływ w każdej ze sfer.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji *obszar rewitalizacji* to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację (...). W związku z art. 10 ww. ustawy wyznaczony został obszar na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz gospodarczej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych. W wyniku przeprowadzonej diagnozy w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego, wyznaczono obszar rewitalizacji, którego granica przebiega wzdłuż obszaru zabudowanego na terenie miejscowości Jaśliska, Daliowa i przy północnej granicy miejscowości Jaśliska we wsi Posada Jaśliska w Gminie Jaśliska. Wyznaczono obszar do rewitalizacji o powierzchni 1,05 km², co stanowi 0,63% powierzchni Gminy, zamieszkiwany przez 675 osób, co stanowi 29,27%

ludności (tabela 21), więc nie przekracza limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Tabela 21. Zestawienie liczby ludności i powierzchni obszaru rewitalizacji

Obszar	Liczba ludności obszaru rewitalizacji	Odsetek liczby ludności obszaru rewitalizacji	Powierzchnia miejscowości	Powierzchnia obszaru rewitalizacji	Powierzchnia obszaru rewitalizacji [%]
Daliowa	195	8,46	18,88	0,50	0,30
Jaśliska	460	19,95	6,13	0,53	0,32
Posada Jaśliska	20	0,87	14,58	0,02	0,01
Suma	675	29,27	39,59	1,05	0,63

Zgodnie z zapisami Instrukcji przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach regionalnego programu operacyjnego województwa podkarpackiego na lata 2014-2010, Gmina wyznacza obszar rewitalizacji w oparciu o rozstrzygnięcia dokumentów strategicznych lub planistycznych albo indywidualne kryteria wraz z odniesieniem ich do wartości referencyjnych dla danej gminy i przy uwzględnieniu wartości referencyjnych wskazanych przez IZ RPO. Wartości referencyjne są dodatkowym kryterium, które ma wskazać obszar rewitalizacji możliwy do wsparcia w ramach projektów przeznaczonych do dofinansowania. Wymagane jest wskazanie, że wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje także minimum 4 z listy wskaźników IZ RPO, dla których wartości oszacowane dla tego obszaru są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego.

Dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji porównano wartości wskaźników ze średnią wartością tych wskaźników dla całej gminy. Tabela 22 przedstawia wartości wskaźników z poszczególnych sfer dla podobszarów rewitalizacji Jaśliska, Daliowa, Posada Jaśliska oraz sumarycznie dla obszaru rewitalizacji, Gminy Jaśliska i województwa podkarpackiego.

Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji posłużono się dziesięcioma wskaźnikami uwzględnionymi w wykazie wskaźników i ich wartości referencyjnych. Wskazane podobszary rewitalizacji charakteryzują się bardziej negatywną wartością od średniej wartości wskaźnika dla gminy. Dla podobszaru Jaśliska w przypadku pięciu wskaźników, dla podobszaru Daliowa dla pięciu wskaźników, w przypadku Posady Jaśliska dla czterech wskaźników.

Obszar rewitalizacji Jaśliska charakteryzuje wartość bardziej niekorzystna od średniej dla gminy w przypadku wskaźników:

- Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania (10,47)
- Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (2,61)
- Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania (5,22)
- Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania (1,74)
- Liczba udzielonej pomocy w przypadku potrzeby ochrony macierzyństwa w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców (0,65)
- Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania (41,86)
- Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (0,00)
- Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (0,43)
- Liczba przystanków komunikacji publicznej na 100 mieszkańców (0,22)

Obszar rewitalizacji Daliowa charakteryzuje wartość bardziej niekorzystna od średniej dla gminy w przypadku wskaźników:

- Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania (13,17)
- Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania (7,19)
- Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania (2,16)
- Liczba udzielonej pomocy w przypadku potrzeby ochrony macierzyństwa w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców (0,72)
- Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej (0,00)
- Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (0,00)
- Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (0,36)
- Liczba przystanków komunikacji publicznej na 100 mieszkańców (0,36)

Obszar rewitalizacji Posada Jaślińska charakteryzuje wartość bardziej niekorzystna od średniej dla gminy w przypadku wskaźników:

- Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania (35,64)
- Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania (0,12)
- Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (0,00)
- Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (0,48)
- Liczba przystanków komunikacji publicznej na 100 mieszkańców (0,36)

Wartość referencyjna wskaźnika dla Gminy Jaślińska jest mniej korzystna od wartości referencyjnej dla województwa podkarpackiego w przypadku siedmiu na dziesięć wskaźników z Instrukcji.

- Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania (10,46)
- Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (2,60)
- Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania (28,94)
- Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania (0,30)
- Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (27,30)
- Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej (6,10)
- Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (0,48)

Obszar rewitalizacji charakteryzuje minimum cztery ze wskaźników, dla których wartości są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego (tabela 22):

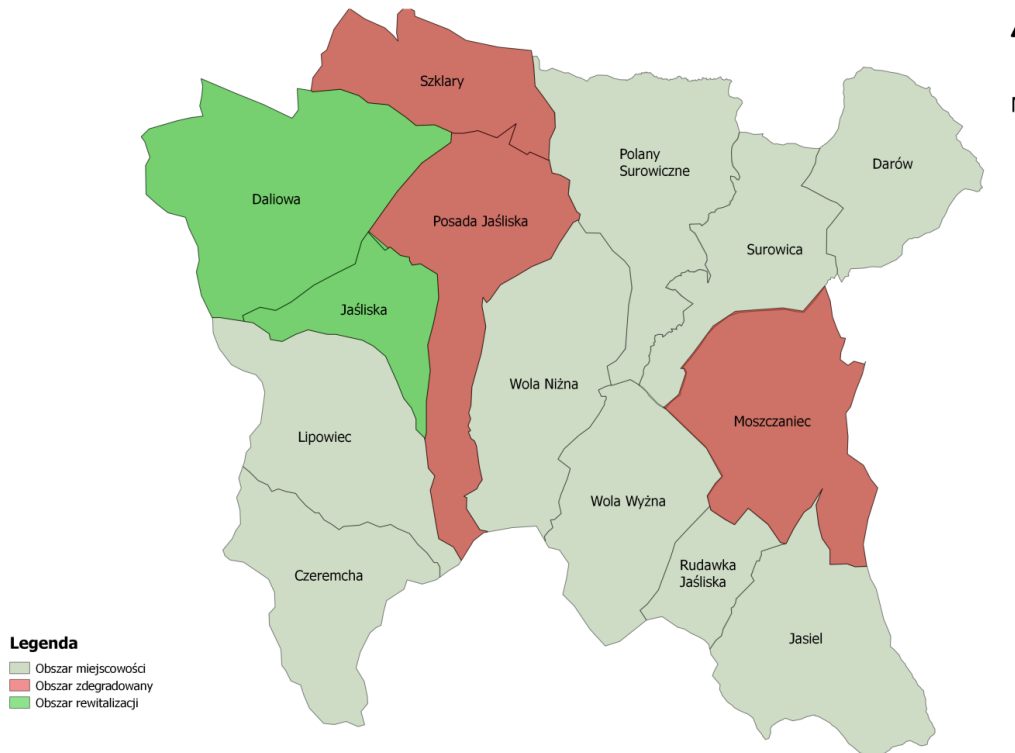
1. Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania
2. Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania
3. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej

4. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2014 r.

Tabela 22. Zestawienie wybranych wskaźników dla obszaru rewitalizacji oraz średniej dla Gminy Jaślika i województwa podkarpackiego (dane 2014)

	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji Jaślika	Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji Daliowa	Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji Posada Jaślika	Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji	Wartość referencyjna wskaźnika dla Gminy Jaślika	Wartość referencyjna wskaźnika dla Województwa Podkarpackiego
Sfera społeczna							
Rynek pracy	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	10,47	13,17	8,81	10,09	10,46	10,20
Bezpieczeństwo publiczne	Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	2,61	1,80	1,32	1,78	2,60	1,32
Pomoc społeczna	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	5,22	7,19	4,2	5,03	4,86	6,10
	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	1,74	2,16	0,96	1,40	1,21	3,16
	Liczba udzielonej pomocy w przypadku potrzeby ochrony macierzyństwa w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców	0,65	0,72	0,36	0,51	0,43	-
Demografia	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	41,86	26,35	35,64	35,70	28,94	27,90
Integracja społeczna	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	1,09	0,36	0,12	0,45	0,30	0,33
Sfera techniczno-środowiskowa							
Ochrona środowiska	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	75,00	0,00	66,00	47,00	27,30	80,20
	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	0,00	0,00	0,00	0,00	6,10	68,70
Sfera gospodarcza							
Podmioty gospodarcze	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	16,74	17,27	17,03	16,98	15,87	5,50
	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2014 r.	0,43	0,36	0,48	0,45	0,48	0,60
Sfera przestrzenno-funkcjonalna							
Dostępność przestrzenna	Liczba przystanków komunikacji publicznej na 100 mieszkańców	0,22	0,36	0,36	0,32	0,52	-

W związku z powyższą analizą jako obszar rewitalizacji zaproponowano miejscowości Jaśliśka, Daliowa i niewielki fragment miejscowości Posada Jaśliśka wytypowane spośród innych miejscowości uznanych za zdegradowane. Rycina 3 poniżej przedstawia podział Gminy Jaśliśka na poszczególne miejscowości ze wskazaniem na obszar zdegradowany i rewitalizacji.

Rycina 3. Gmina Jaśliśka z podziałem na obszar zdegradowany i rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie map geoportal.gov.pl

5.3. Pogłębiona analiza obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji – Jaśliśka:

- **położenie obszaru:** zachodnia część gminy,
- **powierzchnia obszaru:** ok. 53 ha,
- **ludność obszaru:** 460 osób,
- **opis obszaru:** obszar stanowi ściśle centrum usługowo-administracyjne gminy, cechujący się najwyższym wskaźnikiem ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym, co jest wartością wyższą niż wartość

referencyjna dla województwa podkarpackiego, oraz najwyższym wskaźnikiem dotyczącym liczby stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Ponadto obszar charakteryzuje się wyższymi wartościami wskaźników niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego w przypadku wskaźników dotyczących bezrobocia, ochrony środowiska czy podmiotów gospodarczych. Badania ankietowe wskazują, że obszar ten wymaga rewitalizacji według 57,4% zapytanych osób. Propozycje działań na tym obszarze dotyczą przede wszystkim modernizacji centrum wsi, gdzie mieści się rynek wraz z zabudową. Organizacja działalności administracyjno-kulturowej poprawiłaby funkcjonowanie tego obszaru jak i terenu całej gminy. Gmina Jaśliska jako samodzielna jednostka samorządu terytorialnego powstała stosunkowo niedawno, uporządkowanie przestrzeni publicznej oraz organizacja centrum znacząco wpłynie na wizerunek tego terenu oraz poziom i jakość życia jego mieszkańców. Modernizacji wymagają także dawno nieremontowane drogi, budynki użyteczności publicznej oraz oświetlenie ulic. Brakuje również miejsca w centrum gminy, które posłużyłoby spotkaniom i integracji społeczności lokalnej. Mieszkańcy są zainteresowani planowanymi działaniami rewitalizacyjnymi i aktywnie uczestniczą w konsultacjach społecznych.

Obszar rewitalizacji – Daliowa:

- **położenie obszaru:** północno-zachodnia część gminy,
- **powierzchnia obszaru:** ok. 50 ha,
- **ludność obszaru:** ok. 278 osób,
- **opis obszaru:** obszar zlokalizowany w bezpośrednim sąsiedztwie sołectwa Jaśliska, charakteryzuje się zabudową jednorodzinną, charakter rolniczy, który może pełnić rolę zaplecza ekologicznej uprawy oraz hodowli zwierząt, a także zaplecza turystycznego przy odpowiednim rozwoju infrastruktury. Obszar charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem bezrobocia w gminie, wysokim udziałem osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, a także pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności. Wśród odpowiedzi ankietowanych na temat obszaru, który powinien zostać poddany rewitalizacji, drugą najczęściej pojawiającą się odpowiedzią była Daliowa.

Obszar rewitalizacji – Posada Jaśliska:

- **położenie obszaru:** centralna część gminy,
- **powierzchnia obszaru:** ok. 2 ha,
- **ludność obszaru:** ok. 20 osób,
- **opis obszaru:** obszar zlokalizowany w bezpośrednim sąsiedztwie sołectwa Jaśliska i Daliowa, które wyznaczono do rewitalizacji. Do rewitalizacji wyznaczono niewielki fragment tej miejscowości, gdzie planuje się przedsięwzięcia rewitalizacyjne mające wpływ na poprawę stanu kryzysowego zdiagnozowanego na tym terenie. Obszar całej miejscowości Posada Jaśliska został poddany analizie wskaźnikowej z której wynika, że teren charakteryzuje niższą liczbą organizacji pozarządowych niż średnia dla gminy.

Poniższa tabela przedstawia nagromadzenie zjawisk kryzysowych na terenie rewitalizacji. Trzy miejscowości zajmują 23,86% powierzchni całej gminy gromadząc 69,47% mieszkańców. Rewitalizacji zostanie poddany obszar zabudowany zajmujący 0,63% powierzchni skupiając 29,27% ludności gminy. Teren ten łącznie z ludnością Posady Jaśliska skupia 64,61% wszystkich osób w wieku produkcyjnym, 62,33% wszystkich bezrobotnych, prawie połowę przestępstw na terenie gminy oraz 70,54% wszystkich osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Jednocześnie obszar ten stwarza największy potencjał do rozwoju o czym może świadczyć skupienie organizacji pozarządowych, zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Tabela 23. Zestawienie wartości wskaźnikowych dla obszarów rewitalizacji

	Daliowa	Jaślicka	Posada Jaślicka ²	suma	gmina Jaślicka	udział % wartości wskaźnika obszaru rewitalizacji
Liczba mieszkańców	278	460	864	1602	2306	69,47
Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji	195	460	20	675	2306	29,27
Powierzchnia miejscowości	18,88	6,13	14,58	39,59	165,9	23,86
Powierzchnia obszaru	0,5	0,53	0,02	1,05	165,9	0,63
Liczba osób w wieku produkcyjnym w 2014r.	167	258	477	902	1396	64,61
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem w 2014r.	22	27	42	91	146	62,33
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	13,17	10,47	8,81	10,09	10,46	-
Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem	5	12	11	28	60	46,67
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2014 r.	20	24	35	79	112	70,54
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w 2014 r.	6	8	8	22	28	78,57
Potrzeba ochrony macierzyństwa w wieku produkcyjnym w 2014 r.	2	3	3	8	10	80,00
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w 2014 r.	44	108	170	322	404	79,70
Liczba organizacji pozarządowych w 2014 r.	1	5	1	7	7	100,00
Odsetek budynków podłączonych do kanalizacji miejskiej w 2014 r.	0	0	0	0	6,1	0,00
Odsetek budynków podłączony do wodociągów w 2014 r.	0	75	66	47	27,3	-
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON 2014 r.	48	77	142	267	366	72,95
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w 2014 r.	1	2	4	7	11	63,64
Liczba przystanków komunikacji publicznej w 2014 r.	1	1	3	5	12	41,67

W celu przeprowadzenia pogłębionej analizy obszaru rewitalizacji przedstawiono analizę SWOT, która ma na celu określenie czynników wewnętrznych i zewnętrznych mających wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy. Wyeksponowano lokalne potencjały, a także zjawiska kryzysowe (tabela 24).

² Miejscowość analizowana jako całość zgodnie z obliczeniami w diagnozie, obszar rewitalizacji obejmuje jednak niewielki fragment Posady Jaślicka

Tabela 24. Analiza SWOT dla obszaru rewitalizacji

SILNE STRONY	
1	Bogate środowisko naturalne objęte wieloma formami ochrony przyrody
2	Duże zasoby leśne
3	Gospodarstwa agroturystyczne
4	Bogate dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki i historia
5	Aktywność społeczna w postaci organizacji pozarządowych
6	Wysoki poziom bezpieczeństwa
7	Duże zaangażowanie w sprawy lokalnej społeczności, frekwencja w wyborach samorządowych 64,67%
8	Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców wyższa od średniej wojewódzkiej
SŁABE STRONY	
1	Wysoki poziom obciążenia demograficznego
2	Wysoki odsetek osób bezrobotnych
3	Wysoki odsetek osób korzystających ze świadczeń społecznych
4	Peryferyjne położenie względem ośrodków gospodarczych
5	Brak dużych zakładów pracy
6	Brak kanalizacji
7	Brak pełnego podłączenia do sieci wodociągowej
8	Niski poziom obsługi komunikacyjnej
9	Sieć komunikacyjna wymagająca modernizacji
10	Brak miejsca zorganizowanego pod wypoczynek i rekreację
11	Brak reprezentatywnego miejsca będącego wizytówką miejscowości jak rynek
12	Brak bazy noclegowej o standardzie zbliżonym do hotelowego
SZANSE	
1	Realizacja działań skierowanych na aktywizację społeczną i zawodową mieszkańców
2	Uchwalenie nowego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy oraz MPZP
3	Wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych
4	Rozwój promocji Gminy
5	Możliwość rozwoju turystyki i agroturystyki
6	Możliwość zagospodarowania terenów zielonych
7	Zaadaptowanie nieużytkowanego poddasza ZSP pod noclegi
8	Reorganizacja instytucji kultury poprzez zaadaptowanie budynków w rynku Jaślik na działalność kulturalną
9	Odnowa centrum Jaślik w obrębie murów obronnych (w tym organizacja nowoczesnego targowiska)
10	Możliwość przeniesienia UG do budynku w rynku Jaślik
11	Możliwość pozyskiwania kapitału zewnętrznego
ZAGROŻENIA	
1	Emigracja ludności oraz niski przyrost naturalny
2	Słaba integracja mieszkańców
3	Brak zagospodarowania przestrzennego terenów zielonych i rekreacyjnych na obszarze Gminy
4	Infrastruktura drogowa

5	Dalsza degradacja obszaru
6	Brak środków zewnętrznych
7	Rozwój i jego kierunki niezgodny z dotychczasowymi Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego

Na podstawie pogłębionej analizy sytuacji obszaru rewitalizacji zidentyfikowano następujące problemy:

- negatywne zjawiska społeczne związane z bezrobociem i korzystaniem ze świadczeń pomocy społecznej
- wysoki poziom obciążenia demograficznego
- ograniczona dostępność obiektów kulturalno-turystycznych oraz wypoczynkowych
- niska atrakcyjność przestrzeni publicznej
- brak infrastruktury technicznej

5.4. Wewnętrzny potencjał rozwojowy obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji oprócz tego, że musi charakteryzować się negatywnymi zjawiskami społecznymi oraz negatywnymi tendencjami w przynajmniej jednej z pozostałych sfer, powinien odznaczać się lokalnym potencjałem, który będzie filarem działań. Miejscowość Jaśliska jest siedzibą lokalnych władz gminnych, a więc z założenia powinna być wizytówką obszaru. Siedziba Gminy znajduje się poza centrum/rynkiem Jaślisk, na terenie rynku znajdują się budynki odpowiednie do przeniesienia tych instytucji – obecnie większość to pustostany. Przestrzeń w obrębie murów obronnych wymaga działań naprawczych w celu podniesienia atrakcyjności centrum Gminy. Na obszarze Jaślisk znajdują się obiekty z XVI w. (zabytkowe piwnice niemalże pod całym obszarem rynku), które warto byłoby odnowić jako wartość historyczną i potencjalną atrakcję turystyczną. Bardzo mocną stroną obszaru jest integracja społeczna i zainteresowanie swoją jednostką terytorialną przez mieszkańców. Frekwencja przy wyborach do samorządu terytorialnego była najwyższa z wszystkich jednostek powiatu krośnieńskiego. Świadczy to o zaangażowaniu w sprawy lokalnej społeczności, co należy uznać za potencjał i go rozwijać. Ponadto Jaśliska można uznać za miejsce w którym mieszkańcy czują się dobrze, ponieważ obszar ten charakteryzuje się wysokim poziomem bezpieczeństwa, liczba czynów zabronionych w stosunku do liczby mieszkańców nie jest wysoka. należy zauważyć, że połowa organizacji pozarządowych działających w Gminie, usytuowana jest właśnie w tej części Gminy. Miejscowość Jaśliska na tle całej Gminy zajmuje powierzchnię

stanowiącą zaledwie 4,96% przy ilości mieszkańców stanowiących 19,95% wszystkich osób. W efekcie jest to najgęściej zaludniony obszar, co może powodować pogłębianie zjawisk negatywnych. Aby temu zapobiec proponuje się ożywienie czyli rewitalizację, jako obszaru ze zdiagnozowanymi problemami, które przy odpowiedniej interwencji mogą zostać zamienione w potencjał.

Spośród zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego wybrano jako obszar rewitalizacji również obszary położone na terenie sołectw: Daliowa i Posada Jaśliska. Tereny te po przeprowadzeniu delimitacji wskazano jako zdegradowane, gdzie występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Kolejną przesłanką była opinia mieszkańców uzyskana w trakcie konsultacji społecznych oraz propozycja działań rewitalizacyjnych planowanych do przeprowadzenia na tych obszarach. Władze Gminy przyznały, że włączenie tych obszarów poprawi efektywność działań rewitalizacyjnych i pozwoli wyciągnąć ten teren ze stanu kryzysowego z korzyścią dla całej Gminy. Miejscowości: Jaśliska, Daliowa i Posada Jaśliska sąsiadują ze sobą, co wpłynie na koncentrację prowadzonych działań oraz kompleksowość. Niewielki fragment Posady Jaśliska wskazano ze względu na planowaną inwestycję mającą na celu pobudzenie całego regionu. Fragment ten odgrywa znaczącą rolę w budowie i możliwości funkcjonowania sieci kanalizacyjnej planowanej na terenie Gminy. Biorąc pod uwagę kompleksowy rozwój obszaru rewitalizacji, obszaru ze zdiagnozowanymi negatywnymi problemami oraz całej Gminy, a także wewnętrzny potencjał rozwoju wybranych obszarów wskazano do rewitalizacji teren zabudowany miejscowości Jaśliska, zachodnią i wschodnią część miejscowości Daliowa oraz niewielki fragment Posady Jaśliska.

6. Wizja obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji

Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano problemy, na podstawie których została sformułowana wizja stanu obszaru jako efekt dążenia do postawionych celów i odpowiadającym kierunkom działań. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych jest wynikiem realizacji pogłębionej analizy problemowej Gminy Jaśliska, a także koncepcji planowanych i pożądaných efektów zakładanych działań. Powstała ona jako suma wyobrażeń uczestników procesu partycypacji na etapie przygotowywania niniejszego opracowania oraz przewidywanych przedsięwzięć i inicjatyw społecznych, planowanych do realizacji przez instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe. Wizja skupia się głównie na aspektach, które opierają się na ograniczeniu negatywnych zjawisk kryzysowych w różnych

sferach, a także wzmocnieniu potencjału wewnętrznego w celu zrównoważonego rozwoju całej Gminy oraz zapobieganiu negatywnym zjawiskom w przyszłości. W rezultacie przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych na obszarach, w których zaplanowano interwencję, dąży się do zapewnienia dogodnych warunków życia dla mieszkańców, wspierania aktywności społecznej i rozwoju działalności gospodarczej, a także podkreślenia potencjału turystycznego i rekreacyjnego Gminy Jaśliska. Obszar rewitalizacji po przeprowadzeniu planowanych procesów oraz wdrożeniu planowanych przedsięwzięć i inwestycji, jest obszarem, który został uzdrowiony. Ożywienie nastąpiło szczególnie w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej, ale także technicznej przy jednoczesnym zachowaniu cennych wartości przyrodniczych. Obszar ten staje się przestrzenią o dogodnych warunkach dla życia mieszkańców. Potencjał ludzki, kulturalny, turystyczny oraz przestrzenno-funkcjonalny przyciąga społeczność w każdym przedziale wiekowym. Realizacja wizji została wsparta poprzez szereg przedsięwzięć o wymiarze społecznym oraz infrastrukturalnym. Działalność w sferze społecznej ma na celu aktywizację mieszkańców, a poprawa infrastrukturalna przyczyni się do wzmocnienia działań społecznych poprzez wzrost poziomu i jakości życia.

W związku z powyższym po przeprowadzeniu analizy wewnętrznych potencjałów, zewnętrznych uwarunkowań oraz wyzwań i potrzeb rozwojowych zidentyfikowanych na podstawie sytuacji w gminie i obszarze rewitalizacji sformułowano następującą wizję obszaru:

WIZJA

Obszar rewitalizacji Gminy Jaśliska jest atrakcyjnym miejscem do życia i pracy mieszkańców, którzy aktywnie włączają się w jego rozwój. Wysoki poziom i jakość życia zostaną zachowane poprzez funkcjonalność i dostępność przestrzeni publicznych.

7. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

Cele rewitalizacji i kierunki działań rewitalizacyjnych odpowiadają wcześniej zidentyfikowanym potrzebom i mają służyć eliminacji bądź ograniczeniu negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji. Głównym celem działań rewitalizacyjnych jest ograniczenie skali występowania negatywnych zjawisk i procesów społecznych oraz wzmocnienie wewnętrznego potencjału tego obszaru w celu zrównoważonego rozwoju całej Gminy. Cel ten zostanie zrealizowany poprzez cele strategiczne, odpowiadające poszczególnym sferom procesu rewitalizacji. Osiągnięciu celów strategicznych służyć będą cele szczegółowe oraz odpowiadające im kierunki działań rewitalizacyjnych.

Cel główny jest złożony i wymaga kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Przede wszystkim działania podejmowane w ramach Programu będą skupiały się na przeciwdziałaniu problemom społecznym, a pozostałe będą miały cel służebny dla tej sfery i docelowo będą wspomagać przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym. Wskazano trzy cele strategiczne:

1. Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy

- 1.1 Odnowienie więzi społecznych i aktywna integracja mieszkańców
- 1.2 Działalność edukacyjna w zakresie lokalnej kultury i dziedzictwa
- 1.3 Poprawa dostępności obiektów kulturalno-turystycznych
- 1.4 Rozwój działalności gospodarczej
- 1.5 Poprawa dostępności edukacyjnej

Kierunki działań:

- rozbudowa zabytkowych piwnic z karczmą w rynku,

- stworzenie bazy turystyki aktywnej,
- stworzenie klubu seniora,
- utworzenie Centrum Integracji Społecznej,
- utworzenie miejsca przetwórstwa lokalnych produktów rolno-spożywczych,
- utworzenie przedszkola,
- organizacja zajęć pozalekcyjnych,
- rozwój lokalnego produktu.

2. Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji

2.1 Poprawa stanu zagospodarowania centralnej części miejscowości Jaśliska

2.2 Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki terenów zielonych

2.3 Rozwój infrastruktury kulturalnej

2.4 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej

Kierunki działań:

- modernizacja rynku Jaślisk,
- organizacja Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa w Jaśliskach na bazie budynków w rynku Jaślisk,
- przeniesienie siedziby Urzędu Gminy Jaśliska oraz GOPS do budynku gminnego w rynku,
- adaptacja terenu Starej Szkoły wraz z zabytkowymi piwnicami na potrzeby GOK i placu targowego,
- adaptacja chałupy nr 126 na potrzeby GOK,
- adaptacja domu ludowego na potrzeby GOK,
- rozwój bazy noclegowej,
- rozwój bazy gastronomicznej,
- poprawa transportu publicznego.

3. Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności

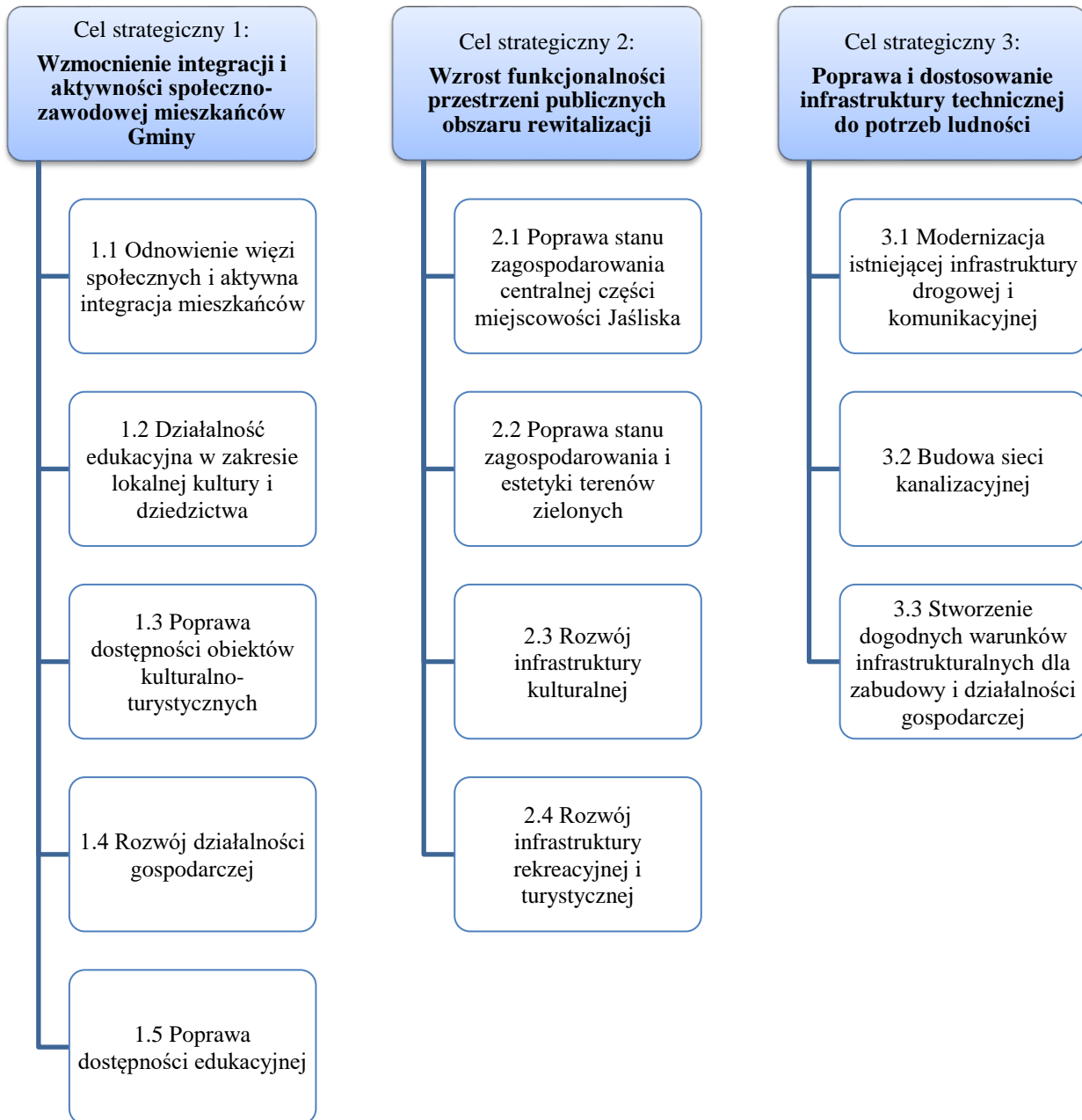
3.1 Modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej i komunikacyjnej

3.2 Budowa sieci kanalizacyjnej

3.3 Stworzyć dogodne warunki infrastrukturalne dla zabudowy i działalności gospodarczej

Kierunki działań:

- budowa sieci kanalizacyjnej dla aglomeracji Daliowa oraz przydomowych oczyszczalni ścieków,
- modernizacja obiektów pod działalność gospodarczą,
- wymiana nawierzchni drogowej w centrum Jaślik,
- modernizacja drogi powiatowej Jaśliska-Czeremcha,
- modernizacja drogi gminnej Posada Jaśliska - Jaśliska,
- adaptacja budynków na cele gospodarcze.

8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały wyznaczone na obszarze rewitalizacji - obszar zabudowany wsi Jaśliska, obszar zabudowany w części zachodniej i w części wschodniej wsi

Daliowa oraz niewielki fragment wsi Posada Jaśliska. Cele jakie zostaną osiągnięte dzięki realizacji tych przedsięwzięć współgrają z wyznaczonymi celami strategicznymi. Poniżej przedstawiono podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacji, bez których osiągnięcie celów Programu nie będzie możliwe, a obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wy dostać się z sytuacji kryzysowej oraz przedsięwzięcia uzupełniające, wszystkie przedstawia tabela 25. Opis każdego z projektów zamieszczonych poniżej zawiera: nazwę projektu, lokalizację, nazwę podmiotu realizującego, realizowane cele Programu, oddziaływanie przedsięwzięcia na poszczególne sfery, zakres zadań i ich szacunkowa wartość oraz okres realizacji, a także planowany rezultat i sposób pomiaru tego rezultatu.

Tabela 25. Spis przedsięwzięć planowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji

Przedsięwzięcia	
1	Zmiana siedziby Urzędu Gminy Jaśliska i GOPS
2	Modernizacja i adaptacja budynku tzw. „Starej Szkoły” wraz z zabytkowymi piwnicami na potrzeby GOK w Jaśliskach i placu targowego
3	Adaptacja budynku zabytkowej zagrody – chałupa nr 126 w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach - Kuźnia Tradycji
4	Adaptacja budynku Domu Ludowego w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach – Kuźnia Talentów
5	Modernizacja rynku Jaślisk
6	Budowa sieci kanalizacyjnej dla aglomeracji Daliowa
7	Rozbudowa zabytkowych piwnic – karczma
8	Baza Turystyki Aktywnej
9	Klub Seniora
10	Centrum Integracji Społecznej
11	Inkubator przetwórczości
12	Ulepszenie transportu publicznego z otaczającymi większymi ośrodkami
13	Przedszkole leśne
14	Zajęcia pozalekcyjne dla dzieci w wieku 7-12 lat
15	Udział w modernizacji - drogi powiatowej relacji Jaśliska - Czeremcha
16	Modernizacja drogi gminnej relacji Posada Jaśliska – Jaśliska oraz drogi w rynku
17	Lokal gastronomiczny w Daliowej
18	Powrót rasy krów podolskich do Beskidu Niskiego
19	Rozwój ekologicznej hodowli kóz
20	Stanisław Hausner - tablica pamiątkowa
21	Rozwój bazy noclegowej
22	Udział w modernizacji drogi wojewódzkiej relacji Daliowa – Moszczaniec
23	Modernizacja budynku ZSP w Jaśliskach celem przystosowania do realizacji zadań przedszkola gminnego

8.1. Przedsięwzięcia podstawowe

Przedsięwzięcie I - Zmiana siedziby Urzędu Gminy Jaśliska i GOPS

PRZEDSIĘWZIĘCIE I	
Tytuł projektu	Zmiana siedziby Urzędu Gminy Jaśliska i GOPS
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Jaśliska
Obszar przedsięwzięcia	Jaśliska – rynek. Działki ewidencyjne nr: 1454/3 oraz 1454/2
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.3); Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.1); Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.3)
Główny problem	Gmina Jaśliska będąc jednostką samorządu terytorialnego, która samodzielnie funkcjonuje od 2010 r. nie posiada wykształconego centrum administracyjnego, zmiana siedziby UG i GOPS przyczyni się do wykształcenia reprezentatywnego miejsca, gdzie każdy mieszkaniec gminy będzie miał blisko. Budynek, który ma zostać poddany adaptacji należy zmodernizować ze względu na jego centralne położenie oraz degradację techniczną. Obiekt przez lata zmieniał swoje funkcje służąc jako GS, kino, bar, bank, biblioteka publiczna, szkoła, a obecnie w większości jest to pustostan popadający w ruinę, gdzie tylko część tego budynku jest wykorzystywana przez piekarnię oraz punkt apteczny. Prace adaptacyjne pozwolą na przeniesienie do tego budynku (znajdującego się w środkowej części rynku Jaślisk): Urzędu Gminy oraz GOPS. Ponadto będzie możliwe przeniesienie do tego budynku Poczty Polskiej.
Cel przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest wzrost funkcjonalności i dostępności najważniejszych obiektów użyteczności publicznej aby zapewnić ludziom możliwość załatwienia wielu spraw w jednym miejscu. Przeprowadzona adaptacja umożliwi funkcjonującej tam piekarni rozwój i poszerzenie swojej działalności. Działanie jest adresowane do wszystkich mieszkańców jak również wszystkich innych podmiotów korzystających z działalności tych jednostek organizacyjnych. W ramach tego działania powstanie nowoczesny budynek w rynku Jaślisk, który będzie nawiązywał swoją formą do dawnej zabudowy Jaślisk, a ponadto będzie stanowił centrum administracyjne gminy.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, przestrzenno-funkcjonalna, gospodarcza
Zakres zadań	W ramach tego działania m.in. należy przeprowadzić kompleksowy remont wraz z przebudową, rozbudową i nadbudową budynku na potrzeby Urzędu Gminy oraz GOPS, przeniesienie Poczty Polskiej, rozwój piekarni.
Szacunkowy koszt projektu	Koszt około 3 000 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	Cały zakres zadań jest możliwy do zrealizowania w latach obowiązywania i realizacji RPO 2014-2020
Prognozowane rezultaty	- liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - ok. 3000 osób/rok
Prognozowane produkty	- liczba obiektów zmodernizowanych - 1 obiekt - liczba nowych obiektów użyteczności publicznej - 1 obiekt - liczba instytucji, które uzyskały nowe pomieszczenia - 3 instytucje - liczba nowych obiektów kultury - 1 obiekt
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie II - Modernizacja i adaptacja budynku „Starej Szkoły” wraz z zabytkowymi piwnicami na potrzeby GOK w Jaśliskach

PRZEDSIĘWZIĘCIE II	
Tytuł projektu	Modernizacja i adaptacja budynku tzw. „Starej Szkoły” wraz z zabytkowymi piwnicami na potrzeby GOK w Jaśliskach i placu targowego
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Jaśliska
Obszar przedsięwzięcia	Jaśliska – rynek. Działki ewidencyjne nr: 296/1, 296/2, 298/1, 295
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.2, 1.3); Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.1, 2.3);
Główny problem	Głównym problemem jaki ma rozwiązać to przedsięwzięcie jest brak zaplecza dla działalności Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa w Jaśliskach. W ramach tego zadania należy wykonać prace budowlane przy budynku i zabytkowych piwnicach, a w tym m.in. dokonać przebudowy, rozbudowy i remontu budynku i piwnic. W budynku i piwnicach np. należy uwzględnić miejsce na: 1) zaplecze biurowe GOK w Jaśliskach, 2) lokale na działalność GOK w Jaśliskach związaną z prowadzeniem punktu informacji turystycznej połączonego ze sklepikiem z pamiątkami, materiałami i produktami regionalnymi, a także zapleczem gastronomicznym nawiązującym do tradycji związanych ze składem wina w Jaśliskach, 3) bibliotekę publiczną, 4) izby regionalne, wystawy, 5) salę konferencyjną, warsztatową, świetlicę itp. Na placu przy budynku należy m.in.: Wybudować wiatę na wzór chałupy przysłupowej jako miejsce odpoczynku i miejsce pozyskania informacji o Jaśliskach – z tablic informacyjnych, Wybudować fragment murów obronnych wraz z niewielkim amfiteatrem wkomponowanym w ten mur, Wykonać nowe ogrodzenie.
Cel przedsięwzięcia	Celem jest zapewnienie zaplecza dla działalności Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu aby gmina mogła realizować zadania skupiające się na integracji miejscowej ludności. Modernizacja budynku ma za zadanie wykorzystanie potencjału budynków gminnych, które zajmując centralne miejsce, mają szansę służyć mieszkańcom najgęściej zaludnionego obszaru rewitalizacji. Realizacja przedsięwzięcia wzmocni potencjał GOK w Jaśliskach, a tym samym wzbogaci ofertę kulturalną, turystyczną oraz wzmocni kapitał społeczny. Jako alternatywne przeznaczenie obiektu w części lub całości należy wskazać jako obiekt targowy zarówno budynek, piwnice jak i plac przy nich. Takie przeznaczenie też będzie wartościowe dla społeczeństwa i przyczyni się do jego rozwoju i aktywizacji. Ostateczny wybór przeznaczenia powinien być dokonany w oparciu o aktualne możliwości pozyskania dofinansowania na dane przeznaczenie.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, przestrzenno-funkcjonalna, gospodarcza
Zakres zadań	Modernizacja i adaptacja budynku tzw. Starej Szkoły wraz z piwnicami pod nim i obok niego, a także zagospodarowanie terenu przy budynku. Zakres zadań obejmuje w szczególności: - wykonanie prac budowlanych przy budynku i zabytkowych piwnicach, - wykonanie zaplecza biurowego, - organizacja lokali na działalność, - organizacja biblioteki publicznej,

	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie miejsca na izby regionalne, wystawy - stworzenie sali konferencyjnej, warsztatowej, świetlicy, itp. - budowa wiaty na wzór chałupy przysłupowej jako miejsce odpoczynku i miejsce pozyskania informacji o Jaśliskach – z tablic informacyjnych, - budowa fragmentu murów obronnych wraz z niewielkim amfiteatrem wkomponowanym w ten mur, - wykonanie nowego ogrodzenia.
Szacunkowy koszt projektu	Koszt około 3 500 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	Cały zakres zadań jest możliwy do zrealizowania w latach obowiązywania i realizacji RPO 2014-2020
Prognozowane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - ok. 3000 osób/rok - liczba osób korzystających z warsztatów - ok. 800 osób/rok - liczba organizowanych spotkań/warsztatów - ok. 12 /rok
Prognozowane produkty	<ul style="list-style-type: none"> - liczba obiektów zmodernizowanych - 1 obiekt - liczba nowych obiektów użyteczności publicznej - 1 obiekt - liczba instytucji, które uzyskały nowe pomieszczenia - 1 instytucja - liczba obiektów informacji turystycznej - 1 obiekt - liczba nowych obiektów kultury - 1 obiekt - nowe ogrodzenie - 1 - powierzchnia pomieszczeń ekspozycyjnych - ok. 50 m² - liczba obiektów widowiskowych - 1 obiekt
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie III - Adaptacja budynku zabytkowej zagrody – chałupa nr 126 w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach - Kuźnia Tradycji

PRZEDSIĘWZIĘCIE III	
Tytuł projektu	Adaptacja budynku zabytkowej zagrody – chałupa nr 126 w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach - Kuźnia Tradycji
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Jaśliska
Obszar przedsięwzięcia	Jaśliska – rynek. Działki ewidencyjne nr: 1461, 1462
Realizowane cele GPR	<p>Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.1, 1.2, 1.3);</p> <p>Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.1, 2.3, 2.4);</p> <p>Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.3)</p>
Główny problem	<p>W ramach tego działania należy wykonać kompleksowe prace budowlane. W szczególności należy wykonać przebudowę i remont budynku mieszkalnego i gospodarczego adaptując obiekty do nowych funkcji. Obecnie obiekt jest pustostanem popadającym w ruinę, co psuje wygląd zabudowy Jaślisk i stwarza niekorzystny wizerunek gminy. Chałupa wraz z całą zagrodą będzie służyć GOK w Jaśliskach np. do:</p> <p>a) prowadzenia warsztatów kulinarnych – kultywowania potraw lokalnych na bazie oryginalnego, tradycyjnego, murowanego pieca i narzędzi,</p>

	<p>b) zapewnieniu noclegów w pomieszczeniu sypialnym, które ma służyć np. wykładowcom lub wymagającym turystom chcącym spędzić dobę w warunkach mieszkalnych takich jakie były w XVI – XIX wieku w strojach z epoki (z wyłączeniem toalety),</p> <p>c) zorganizowania ekspozycji z epok - przeznaczenie poddasza na cele ekspozycyjne,</p> <p>d) prowadzenia warsztatów z bednarstwa w pracowni znajdującej się w obecnym pomieszczeniu gospodarczym domu celem nawiązania do tradycji szlaku,</p> <p>e) prowadzenia warsztatów z kamieniarstwa w tzw. kuźni (dawniej prawdopodobnie w budynku tym znajdowała się kuźnia obecnie należy wykorzystać ten budynek na pracownię kamieniarską z uwagi na wymogi p.poż.). Pracownia nawiązywać ma do tradycji kamieniarskich dawnego miasta.</p>
Cel przedsięwzięcia	Wykorzystanie potencjału zabytkowego budynku w centrum miejscowości Jaśliska na cele kulturalno-edukacyjne, co będzie miało wpływ na integrację mieszkańców oraz przywiązanie do kultury i tradycji miejsca zamieszkania. Adaptacja budynku pozwoli na organizację warsztatów rzemieślniczych oraz organizację miejsca wystawienniczego.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, przestrzenno-funkcjonalna, gospodarcza
Zakres zadań	Zakres zadań obejmuje m.in.: 1. wykonanie modernizacji budynku mieszkalnego i gospodarczego, 2. adaptacje obiektu do nowych funkcji np. do: - prowadzenia warsztatów kulinarnych, z bednarstwa, z kamieniarstwa, - celów ekspozycyjnych.
Szacunkowy koszt projektu	Koszt około 800 000,00 zł - dofinansowanie na poziomie 90% -720 000,00 zł - szacunkowy wkład własny gminy 10% - 80 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	Cały zakres zadań jest możliwy do zrealizowania w latach obowiązywania i realizacji RPO 2014-2020
Prognozowane rezultaty	- liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - ok. 3000 osób/rok - liczba osób korzystających z warsztatów - ok. 800 osób/rok - liczba organizowanych spotkań/warsztatów - ok. 12 /rok
Prognozowane produkty	- liczba obiektów zmodernizowanych - 1 obiekt - liczba instytucji, które uzyskały nowe pomieszczenia - 1 instytucja - liczba nowych obiektów kultury - 1 obiekt - liczba obiektów noclegowych - 1 - powierzchnia pomieszczeń ekspozycyjnych - ok. 50 m ²
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie IV – Modernizacja i adaptacja budynku Domu Ludowego w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach – Kuźnia Talentów

PRZEDSIĘWZIĘCIE IV	
Tytuł projektu	Adaptacja budynku Domu Ludowego w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach – Kuźnia Talentów
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Jaśliska
Obszar przedsięwzięcia	Jaśliska – rynek. Działki ewidencyjne nr: 396/2, 395,392, 393, 396/1
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.1, 1.2, 1.3);

	<p>Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.1, 2.3);</p> <p>Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.3)</p>
Główny problem	Głównym problemem jaki rozwiąże planowane przedsięwzięcie jest wykorzystanie istniejącego budynku domu ludowego w celu zapewnienia zaplecza infrastrukturalnego dla ośrodka kultury, co pozwoli na prowadzenie zajęć kulturalnych oraz organizację wydarzeń, gdzie obecnie brakuje miejsca przeznaczonego na te cele. Ponadto W ramach tego działania m.in. należy wykonać remont, przebudowę, rozbudowę oraz inne prace budowlane zmierzające do adaptacji obecnego Domu Ludowego w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach.
Cel przedsięwzięcia	Zaplecze infrastrukturalne pozwoli na organizację zajęć plastycznych i muzycznych dla dzieci i młodzieży z terenu rewitalizacji. Budynek zostanie przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, co zwiększy możliwości jego wykorzystania przez mieszkańców. Lokalne kluby i stowarzyszenia uzyskają miejsce w których mogą rozszerzyć swoją działalność.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, przestrzenno-funkcjonalna, gospodarcza, techniczna
Zakres zadań	<p>Zakres zadań obejmuje m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonać modernizację (min. remont, przebudowę, rozbudowę) obecnego Domu Ludowego, - adaptacja budynku na potrzeby GOK - rozbudowa istniejącej sali wielofunkcyjnej, - przygotowanie pomieszczenia za sceną na przebieralnię, wykonanie wyjścia na korytarz główny, - adaptacja pomieszczeń poczty i fryzjera na magazyn sceniczny, szatnie i toalety, - adaptacja pomieszczeń na kuchnie KGW wraz z zapleczem, - budowa wyjść ewakuacyjnych i windy, - przygotowanie pomieszczeń przeznaczonych do zajęć plastycznych i muzycznych, - przygotowanie pomieszczeń dla potrzeb lokalnych klubów, stowarzyszeń, zespołów muzycznych, kapeli, - termomodernizacja budynku wraz ze stylizacją fasad nawiązującą do kultury i stylu Jaślisk oraz wymiana źródła ciepła, - przeniesienie fryzjera i poczty do innej lokalizacji, - rozbudowa remizy OSP.
Szacunkowy koszt projektu	Koszt około 3 000 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	Cały zakres zadań jest możliwy do zrealizowania w latach obowiązywania i realizacji RPO 2014-2020
Prognozowane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z warsztatów - ok. 800 osób/rok - liczba osób korzystających z sali widowiskowej - ok. 1200 osób/rok - liczba organizowanych spotkań/warsztatów - ok. 12 /rok - liczba organizacji korzystających z przedsięwzięcia - ok. 7 organizacji
Prognozowane produkty	<ul style="list-style-type: none"> - liczba obiektów zmodernizowanych - 1 obiekt - liczba instytucji, które uzyskały nowe pomieszczenia - 1 instytucja - liczba nowych obiektów kultury - 1 obiekt - liczba obiektów widowiskowych - 1 obiekt - liczba obiektów przystosowanych do osób niepełnosprawnych - 1 obiekt - liczba obiektów służących lokalnym stowarzyszeniom - 1 obiekt - liczba obiektów ze zmodernizowaną infrastrukturą techniczną - 1 obiekt
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie V - Modernizacja rynku Jaślik

PRZEDSIĘWZIĘCIE V	
Tytuł projektu	Modernizacja rynku Jaślik
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Jaślika
Obszar przedsięwzięcia	Jaślika – rynek. Działyki ewidencyjne nr: 283, 251/2, 392, 393, 395, 396/1, 391, 1454/2, 1453, 1455, 1460, 1463, 1146/2,
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.1, 2.2, 2.4); Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.1, 3.2)
Główny problem	Gmina Jaślika nie posiada reprezentatywnego centrum, które stanowiłoby wizytówkę obszaru oraz miejsce spotkań i organizacji wydarzeń. Reorganizacja tego terenu pozwoliłaby na stworzenie miejsca charakterystycznego dla gminy, a przy tym stworzenia miejsca, które mogłoby służyć w celach organizacji wydarzeń kulturalno-rozrywkowych. W gminie brakuje miejsca lokalnego rozwoju gospodarczego, które można zorganizować w rynku.
Cel przedsięwzięcia	Stworzenie miejsca reprezentatywnego dla gminy. Organizacja miejsca handlu lokalnymi produktami, co docelowo ma wpłynąć na rozwój gospodarczy obszaru. Poprawa infrastruktury technicznej oraz wygospodarowanie miejsc postojowych. Przedsięwzięcie pozytywnie wpłynie na bezpieczeństwo mieszkańców obszaru rewitalizacji.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna
Zakres zadań	Zakres zadań obejmuje m.in.: - modernizację płyty rynku, - remont i przebudowę przylegających do rynku dróg, chodników i placów przy budynkach publicznych i prywatnych. - reorganizacja ruchu i miejsc postojowych, - zapewnienie miejsca do odpoczynku, - ulokowanie fontanny i pomników charakterystycznych dla Jaślik, - wykonanie remontu sieci wodociągowej, - wykonanie kanalizacji ściekowej oraz deszczowej, - zlikwidowanie napowietrznych linii energetycznych i telefonicznych, - wykonanie nowego oświetlenia i zorganizowanie nowej zieleni, - utworzenie placu targowego.
Szacunkowy koszt projektu	Koszt około 700 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	Cały zakres zadań jest możliwy do zrealizowania w latach obowiązywania i realizacji RPO 2014-2020
Prognozowane rezultaty	- liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - ok. 3000 osób/rok
Prognozowane produkty	- liczba obiektów zmodernizowanych - 1 obiekt - liczba nowych obiektów użyteczności publicznej - 1 obiekt - liczba nowopowstałych miejsc postojowych - ok. 10 miejsc - liczba obiektów ze zmodernizowaną infrastrukturą techniczną - 1 obiekt
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie VI - Budowa sieci kanalizacyjnej dla aglomeracji Daliowa.

PRZEDSIĘWZIĘCIE VI	
Tytuł projektu	Budowa sieci kanalizacyjnej dla aglomeracji Daliowa
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Jaśliska
Obszar przedsięwzięcia	Jaśliska, Daliowa, Posada Jaśliska, Wola Niżna (zgodnie z projektem budowlanym)
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.2, 3.3)
Główny problem	Brak infrastruktury technicznej w postaci sieci kanalizacyjnej, poziom skanalizowania gminy jest bardzo niski i opiera się na zbiorowej oczyszczalni ścieków w Daliowej, gdzie odprowadzane są ścieki z miejscowości Szklary. Obszar rewitalizacji Jaśliska i Daliowa charakteryzuje się skupieniem liczby mieszkańców.
Cel przedsięwzięcia	Podłączenie mieszkańców obszaru rewitalizacji do sieci kanalizacyjnej, co wpłynie na ich wzrost poziomu życia oraz spadek degradacji w sferze technicznej.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: techniczna, środowiskowa
Zakres zadań	Zakres zadań obejmuje m.in.: - budowę sieci kanalizacyjnej w miejscowości Daliowa, Jaśliska, Posada Jaśliska, - budowę przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach gdzie nie jest ekonomicznie zasadne podłączenie do sieci kanalizacyjnej.
Szacunkowy koszt projektu	Koszt około 9 000 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	Cały zakres zadań jest możliwy do zrealizowania w latach obowiązywania i realizacji RPO 2014-2020
Prognozowane rezultaty	- liczba osób korzystających z projektu - ok. 2000 osób/rok
Prognozowane produkty	- długość nowopowstałej sieci kanalizacyjnej
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie VII - Rozbudowa zabytkowych piwnic - karczma

PRZEDSIĘWZIĘCIE VII	
Tytuł projektu	Rozbudowa zabytkowych piwnic – karczma
Nazwa wnioskodawcy	Paulina Sroka,
Obszar przedsięwzięcia	Jaśliska – rynek. Działki ewidencyjne nr: 1457, 1455, 1459, 1460
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.1, 1.3, 1.4);

	<p>Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.1, 2.4);</p> <p>Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.3)</p>
Główny problem	Degradacja obiektu w postaci kamiennych piwnic z XVI w., które wymagają remontu wraz z przebudową XVI w., następnie będą służyć jako sale konsumpcyjne i dyskotekowe, nad piwnicami wybudowana zostanie karczma promująca lokalne wyroby. Na obszarze rewitalizacji jak również całej gminy brak lokalu gastronomicznego z pełnym wyżywieniem. Budynek będzie nawiązywał wyglądem do stylu zabudowy Jaślisk. Podniesienie oferty turystyczno-gastronomicznej na tym obszarze, pozytywnie wpłynie na rozwój gospodarczy.
Cel przedsięwzięcia	Budowa takiego lokalu jest spełnieniem oczekiwań turystów i części mieszkańców. W budynku będzie funkcjonować m.in. sala gastronomiczna, konferencyjna (wielofunkcyjna) wraz z zapleczem oraz pokoje z łazienkami do wynajęcia. Lokal będzie mógł pełnić funkcję atrakcji turystycznej m.in. ze względu na piwnice, poprzez wyrób i podawanie tradycyjnych potraw i napojów, a także poprzez zapewnienie obsługi w strojach regionalnych. Lokal umożliwi organizację imprez regionalnych oraz będzie stanowił punkt informacji turystycznej. Projekt skierowany do mieszkańców obszaru rewitalizacji, gminy i okolicznych miejscowości, a także turystów, co pozwoli pobudzić gospodarkę lokalną.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, przestrzenno-funkcjonalna, gospodarcza,
Zakres zadań	Zakres zadań obejmuje m.in.: <ul style="list-style-type: none"> - remont wraz z przebudową XVI w. piwnic kamiennych, - organizację pomieszczeń konsumpcyjnych i sali dyskotekowej, - budowę karczmy nad piwnicami, - organizację wielofunkcyjnej sali konferencyjnej wraz z zapleczem, - budowę lokali wraz z łazienkami do wynajęcia, - organizację punktu informacji turystycznej.
Szacunkowy koszt projektu	Szacunkowy koszt budowy i wyposażenia to 700 000,0 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	Cały zakres zadań jest możliwy do zrealizowania w latach obowiązywania i realizacji RPO 2014-2020
Prognozowane rezultaty	- liczba nowoutworzonych etatów pracy - 2 etaty, - liczba osób korzystających z projektu - 5000 osób/rok,
Prognozowane produkty	- liczba wyremontowanych kompleksów zabytkowych piwnic – 1, - liczba nowo wybudowanych budynków w rynku Jaślisk – 1, - liczba nowych lokali gastronomicznych – 1, - liczba nowych obiektów noclegowych – 1.
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie VIII - Baza Turystyki Aktywnej

PRZEDSIĘWZIĘCIE VIII	
Tytuł projektu	Baza Turystyki Aktywnej
Nazwa wnioskodawcy	Fundacja Pomosty Karpat

Obszar przedsięwzięcia	Teren Fundacji Pomosty Karpat, Daliowa 13, Daliowa 15,
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.1); Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.4);
Główny problem	Na terenie całej gminy brakuje miejsca i obiektu promującego aktywną turystykę pomimo sprzyjających warunków przyrodniczych tego terenu.
Cel projektu	Przewidywane jest powstanie i wyposażenie budynków utrzymanych w konwencji zgodnej z lokalną tradycją architektury drewnianej zawierających ok. 30-40 miejsc noclegowych. Ponadto planowane jest powstanie pomieszczeń magazynowych zdolnych do pomieszczenia sprzętu sportowego przeznaczonego na wypożyczanie odwiedzającym turystom, zwolennikom aktywnego wypoczynku. Lokalizacja w Daliowej gwarantuje dobry dostęp od drogi 987 i możliwość korzystania z lokalnych zasobów nieskażonej natury, szlaków turystyki pieszej i rowerowej. Obsługa bazy turystycznej tego rozmiaru zapewni stałe zatrudnienie 2-3 osób z możliwością zatrudnienia dodatkowych osób w okresach wzmożonego sezonu turystycznego. Celem działania jest pobudzenie aktywności mieszkańców obszaru zdegradowanego oraz promocja regionu wśród potencjalnych turystów, co wpłynie na rozwój gospodarki terenu.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, przestrzenno-funkcjonalna, gospodarcza,
Zakres zadań	- stworzenie punktów wypożyczalni rowerów, nart i innego sprzętu do aktywnej turystyki i rekreacji, - stworzenie punktu informacji turystycznej, - stworzenie miejsc noclegowych, - stworzenie pomieszczeń magazynowych
Szacunkowy koszt projektu	Szacunkowy koszt projektu 200 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	Cały zakres zadań jest możliwy do zrealizowania w latach obowiązywania i realizacji RPO 2014-2020
Prognozowane rezultaty	- liczba osób korzystających z projektu - 500 osób/rok, - liczba nowoutworzonych etatów pracy - 12 etatów, - liczba nowopowstałych miejsc noclegowych - 30-40 miejsc
Prognozowane produkty	- liczba nowopowstałych obiektów turystyki aktywnej - 1 obiekt, - liczba obiektów noclegowych - 1 obiekt, - liczba punktów informacji turystycznej - 1 obiekt, - liczba pomieszczeń magazynowych - 1 obiekt,
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie IX - Klub Seniora

PRZEDSIĘWZIĘCIE IX	
Tytuł projektu	Klub Seniora
Nazwa wnioskodawcy	Fundacja Pomosty Karpat
Obszar przedsięwzięcia	Daliowa działka nr 176/2,

Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.1, 1.3, 1.5);
Główny problem	Obszar rewitalizacji charakteryzuje się wysokim obciążeniem demograficznym, co wiąże się ze stosunkową dużą liczbą osób w wieku poprodukcyjnym. Brak opieki nad tą grupą społeczną może doprowadzić do ich wykluczenia społecznego.
Cel przedsięwzięcia	Działanie to ma na celu aktywizację społeczną ludzi w wieku 60+. Celem powstałego przy FPK klubu jest zwiększenie kondycji psychofizycznej seniorów poprzez pogłębienie umiejętności spędzania wolnego czasu w grupie. Zachęcenie do aktywności fizycznej, intelektualnej i społecznego trybu życia. Wiele badań wskazuje, że wzrost aktywności ludzi starszych we wspomnianych zakresach wpływa korzystnie na ich stan zdrowia, długowieczność i wiąże się z wielorakimi korzyściami dla społeczności, w której żyją. Działania tego typu zapobiegają wykluczeniu tej grupy społecznej i poprzez możliwie jak największe zaangażowanie ludzi starszych umożliwiają pełne wykorzystanie ich potencjału dla dobra całej lokalnej społeczności.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, techniczna
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> - przystosowanie sali w siedzibie Fundacji do zajęć psychofizycznych dla seniorów, - zatrudnienie instruktorów, - organizacja szkoleń, warsztatów, wizyt studyjnych i innych zajęć podejmujących zagadnienia związane z prowadzeniem zdrowego trybu życia, - organizacja cyklicznych spotkań starszych ludzi w swoim gronie, w układzie wielopokoleniowym oraz ze specjalistami. Spotkania KS odbywać się będą na terenie należącym do FPK.
Szacunkowy koszt projektu	Szacunkowy koszt projektu 200 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	2017 - 2020
Prognozowane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - liczba seniorów korzystających z zajęć - 15 osób/rok, - liczba osób zatrudnionych - 2-3 osoby, - liczba spotkań dla seniorów - 1-2 razy w tygodniu
Prognozowane produkty	- liczba obiektów przystosowanych do zajęć dla seniorów - 1 obiekt
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie X - Centrum Integracji społecznej

PRZEDSIĘWZIĘCIE X	
Tytuł projektu	Centrum Integracji Społecznej
Nazwa wnioskodawcy	Fundacja Pomosty Karpat
Obszar przedsięwzięcia	Daliowa
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.1, 1.5);
Główny problem	Założeniem tego działania jest stworzenie centrum, w którym przeprowadzane byłyby aktywności mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniom ludzi z grup

	społecznych dotkniętych długotrwałym bezrobociem i innymi przypadkościami utrudniającymi im aktywny udział w życiu społecznym i wejście na rynek pracy. Program ten zainicjowany byłby w oparciu o istniejące przepisy dotyczące zakładania i prowadzenia tego typu inicjatyw.
Cel przedsięwzięcia	W ramach szkoleń i warsztatów osoby wykluczone mogłyby uczestniczyć w stażach przygotowujących do pracy na terenie lokalnych przedsiębiorstw. Poprzez stworzenie takiego miejsca jak ośrodek CIS, powstałoby miejsce spotkań i szkoleń, co pomogłoby beneficjentom w porzucaniu nagannych i szkodliwych modeli zachowań i w dołączeniu do aktywnej zawodowo, społecznie i produktywniej części społeczeństwa.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, techniczna,
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> - wyremontowanie i przystosowanie budynku w Daliowej, - organizacja szkoleń i warsztatów przysposabiających do zawodu, - stworzenie możliwości uzyskania porad psychologicznych i psychoterapeutycznych stosownych do potrzeb, - stworzenie możliwości przygotowania i spożycia ciepłego posiłku, - organizacja staży przygotowujących do pracy na terenie lokalnych przedsiębiorstw,
Szacunkowy koszt projektu	Szacunkowy koszt projektu 300 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	Od 2017 do 2020
Prognozowane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z projektu - 10-20 osób/rok, - liczba organizowanych warsztatów/szkoleń - 10 szt./rok - liczba nowoutworzonych etatów pracy - 3 etaty
Prognozowane produkty	- liczba obiektów wyremontowanych - 1 obiekt,
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie XI - Inkubator przetwórczości

PRZEDSIĘWZIĘCIE XI	
Tytuł projektu	Inkubator przetwórczości
Nazwa wnioskodawcy	Fundacja Pomosty Karpat
Obszar przedsięwzięcia	Daliowa 13, działka 176/2
Realizowane cele GPR	<p>Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.4);</p> <p>Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.1, 3.3)</p>
Główny problem	Podstawą przedsięwzięcia o roboczej nazwie „inkubator przetwórczości” jest analiza potrzeb lokalnych, z której wynika, że w powiecie krośnieńskim powszechna jest tradycja przetwórstwa w oparciu o lokalnie wyprodukowane produkty rolne i hodowlane (konfitury, przeciery, soki, dżemy, nalewki, sery, wypieki, miody) i wynika z tego potrzeba tworzenia miejsc pracy. Produkcja i przetwórstwo prowadzone są w oparciu o małe gospodarstwa, które nie są wyposażone w sprzęt i przestrzeń umożliwiającą właściwą i spełniającą wymogi sanitarne działalność przetwórczą, które umożliwiłyby wprowadzenie

	tych produktów do obrotu handlowego, a co za tym idzie uzupełnienie budżetów lokalnych producentów.
Cel przedsięwzięcia	Stworzenie takiego miejsca – inkubatora przetwórczości, umożliwiłoby lokalnym rolnikom przetworzenie swoich produktów w wyżej wymieniony sposób, co pozwoliłoby na stymulację ekonomiczną lokalnej społeczności. Według posiadanych informacji w okolicy nie ma miejsca spełniającego takie wymogi. Jest to model sprawdzony i funkcjonujący w wielu innych społecznościach związanych z produkcją rolną poza granicami Polski. Proponowanym rozwiązaniem jest wybudowanie budynku i wyposażenie go w sprzęt spełniający wymogi sanitarno-epidemiologiczne w odniesieniu do przetwórstwa rolno-spożywczego na małą skalę, z którego mogliby korzystać lokalni producenci rolni przetwarzając dostarczone przez siebie produkty, również w oparciu o lokalne przepisy kulinarne.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, gospodarcza, techniczna
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> - wybudowanie budynku i wyposażenie go w sprzęt spełniający wymogi sanitarno-epidemiologiczne w odniesieniu do przetwórstwa rolno-spożywczego na małą skalę, - udostępnienie budynku na potrzeby lokalnych producentów rolnych, - przetwórstwo dostarczonych przez siebie produktów, - wprowadzanie produktów do obrotu poprzez wybrane przez nich środki dystrybucji, - dochód przeznaczany na realizację celów statutowych Fundacji, - wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, - współpraca z podmiotami prawnymi, - utwardzenie drogi 987 prowadzącej do budynku na długości ok. 50 m <p>Praca wykonywana byłaby pod nadzorem zatrudnionych na miejscu pracowników, do których obowiązków należałoby dopilnowanie przestrzegania wszelkich obowiązujących przepisów i standardów przetwórstwa spożywczego. Do tych obowiązków należałoby m.in. dbanie o stan techniczny i konserwację znajdujących się w przetwórni urządzeń i sprzętu. W okresie wzmózonych robót przetwórczych poza pracującymi przy przetwarzaniu producentów/dostawcy przewiduje się zatrudnianie dodatkowych, przeszkolonych w zakresie obsługi urządzeń przetwórczych ludzi. Możliwość korzystania z wyposażonego w odpowiedni sprzęt przetwórczy centrum wiązałyby się z opłatami ponoszonymi przez korzystających. Wytworzone produkty byłyby wprowadzane do obrotu przez producentów, poprzez wybrane przez nich środki dystrybucji lub oddawane do dystrybucji w ramach planowanej sieci sklepów związanych z Fundacją i propagujących lokalne produkty (realizacja kolejnego celu Fundacji). Dochód z tych działań przeznaczony byłby na realizację celów statutowych Fundacji. W planach na ten cel zostanie przeznaczony piętrowy budynek o powierzchni podstawy ok. 7x14m. Umiejscowiony we wsi Daliowa w bezpośredniej bliskości szosy 987 czyniąc dostęp do niego łatwym dla samochodów dostawczych i ciągników. Budynek jest planowany jako konstrukcja drewniana w stylu lokalnego tradycyjnego budownictwa. W ten sposób spełniony zostanie kolejny z celów Fundacji jakim jest promowanie i konserwowanie lokalnej tradycji kultury architektonicznej i budowlanej. Energia potrzebna do prowadzonej na miejscu działalności otrzymywana będzie z odnawialnych źródeł energii (ogniwa fotowoltaiczne, lokalne turbiny wiatrowe i wodne oraz energia geotermalna). W ten sposób realizowany będzie kolejny z celów Fundacji jakim jest promowanie użytkowania i produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Wspomniane cele realizowane będą przez Fundację we współdziałaniu z lokalną ludnością/producentami oraz innymi podmiotami prawnymi (stowarzyszenia, fundacje, spółki prawa handlowego), co pozostawia szeroki wachlarz możliwości korzystania z pomocy w promowaniu celów zawartych w statucie Fundacji</p>

Szacunkowy koszt projektu	Szacunkowy koszt projektu 700 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	od 2017 do 2020
Prognozowane rezultaty	- liczba nowoutworzonych etatów pracy - ok. 4-6 osób/rok, - liczba osób korzystających z projektu - ok. 300 osób/rok,
Prognozowane produkty	- liczba obiektów zmodernizowanych - 1 obiekt, - długość zmodernizowanej drogi – 50 m, - liczba obiektów korzystających z odnawialnych źródeł energii – 1 obiekt,
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie XII - Ulepszenie transportu publicznego z otaczającymi większymi ośrodkami

PRZEDSIĘWZIĘCIE XII	
Tytuł projektu	Ulepszenie transportu publicznego z otaczającymi większymi ośrodkami
Nazwa wnioskodawcy	Fundacja Pomosty Karpat
Obszar przedsięwzięcia	Daliowa
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.3, 1.5)
Główny problem	Obecna oferta publicznego transportu na wspomnianych terenach jest ograniczona do trzech kursów dziennie i jedynie w dni powszednie. Uniemożliwia to dotarcie do okolicznych większych ośrodków osobom nieposiadającym własnego środka transportu utrudniając lub wręcz uniemożliwiając tym samym z korzystania z usług (kino, teatr, zakupy, szkoły średnie, itp) niedostępnych w bliższym sąsiedztwie. Młodzieży licealnej utrudnia korzystanie z zajęć szkolnych i pozaszkolnych bez pomocy rodziców i prywatnych samochodów.
Cel przedsięwzięcia	Celem tego działania jest zapewnienie mieszkańcom zdegradowanych regionów lepszej komunikacji z większymi ośrodkami takimi jak Dukła, Rymanów, Krosno itd. Zakup 1-2 mikrobusów pozwoliłoby na wypełnienie tego niedostatku i zapewnienie mieszkańcom zdegradowanych ośrodków wyrównania szans dostępu do ośrodków nauki i pracy. W szczególności wyrównanie startu młodzieży w porównaniu z rówieśnikami z większych ośrodków. Zatrudnienie 2-3 osób oraz zapewnienie miejsca do garażowania dla zakupionych pojazdów pozwoliłoby na rozwiązanie tego problemu. Beneficjentami tego działania będą wszyscy mieszkańcy obszarów zdegradowanych.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna
Zakres zadań	- zakup 1-2 mikrobusów służących dowozowi dzieci, młodzieży oraz pozostałych mieszkańców, - zatrudnienie 2-3 osób jako kierowców mikrobusów, - organizacja miejsca garażowania mikrobusów,
Szacunkowy koszt projektu	Szacunkowy koszt projektu 200 000,00 zł

Szacunkowy czas realizacji projektu	od 2017 do 2020
Prognozowane rezultaty	- liczba nowoutworzonych etatów pracy - ok. 2-3 osób, - liczba osób korzystających z projektu - ok. 1200 osób/rok,
Prognozowane produkty	- liczba nowych mikrobusów – 1-2 sztuk
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie XIII - Przedszkole Leśne

PRZEDSIĘWZIĘCIE XIII	
Tytuł projektu	Przedszkole leśne
Nazwa wnioskodawcy	Iwona Guzik we współpracy z Fundacją Pomosty Karpat
Obszar przedsięwzięcia	Daliowa 17
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.1, 1.5); Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.4);
Główny problem	Brak placówki opiekuńczej dla najmłodszych dzieci, co umożliwiłoby młodym matkom podjęcie pracy, a co za tym idzie zapobieganie wykluczeniu z rynku pracy.
Cel przedsięwzięcia	Zorganizowanie przedszkola w regionalnej drewnianej chałupie i placu zabaw wśród drzew, pól i łąk z ekologicznych materiałów. Założeniem działania jest utworzenie przedszkola dla dzieci w wieku 2-6 lat, przez co umożliwi się wejście grupy kobiet/matek w skład populacji aktywnej zawodowo.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, techniczna,
Zakres zadań	- organizacja przedszkola w regionalnej drewnianej chałupie, w tym celu remont i adaptacja istniejącego budynku, - urządzenie placu zabaw z ekologicznych materiałów, Wyremontowanie i przysposobienie budynku o wymiarach ok 17x8 m w sposób spełniający wszelkie wymogi dla placówki przedszkolnej. W planowanej placówce zatrudnienie znajdzie 2-3 osób i jednocześnie możliwym będzie aktywizacja zawodowa rodziców i innych członków rodzin w chwili obecnej pozostających w domu z dziećmi. Obecnie w sołectwie Daliowa zamieszkuje ok. 12-15 dzieci w wieku 2-6 lat, których rodzice wyrazili chęć korzystania z takiej placówki.
Szacunkowy koszt projektu	Szacunkowy koszt 300 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	od 2017 do 2020
Prognozowane rezultaty	- liczba nowoutworzonych etatów pracy - ok. 2-3 osoby, - liczba dzieci w wieku 2-6 lat korzystających z przedszkola – 12-15 dzieci/rok - liczba osób korzystających z projektu - ok. 50 osób/rok,

Prognozowane produkty	- liczba zmodernizowanych budynków – 1 obiekt, - liczba nowych placów zabawa – 1 obiekt,
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie XIV - Zajęcia Pozalekcyjne dla dzieci w wieku 7-12 lat

PRZEDSIĘWZIĘCIE XIV	
Tytuł projektu	Zajęcia pozalekcyjne dla dzieci w wieku 7-12 lat
Nazwa wnioskodawcy	Marzena Madej we współpracy z Fundacją Pomosty Karpat
Obszar przedsięwzięcia	Daliowa 15
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.1, 1.5)
Główny problem	Przedsięwzięcie polega na organizacji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci w wieku 7-12 lat. Celem tego działania jest zapewnienie możliwości skorzystania z zajęć pozalekcyjnych typu nauka języków obcych, warsztatów plastycznych, teatralnych, tanecznych, fotograficznych, sportowych itp. Obecnie oferta tego typu zajęć na terenie sołectwa Daliowa, a nawet całej gminy Jaśliska jest bardzo ograniczona, a właściwie (z wyjątkiem zajęć sportowych) nie istnieje.
Cel przedsięwzięcia	Uczestnictwo dzieci w zajęciach stworzy im możliwość zdobycia dodatkowych umiejętności i wiedzy pozwalając na wyrównanie ich szans w porównaniu do rówieśników zamieszkujących większe ośrodki.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna
Zakres zadań	- wynajem lokalu w celu organizacji zajęć pozalekcyjnych, - wyposażenie lokalu w niezbędny sprzęt, - zatrudnienie instruktorów, - organizacja zajęć typu: nauka języków obcych, warsztaty plastyczne, teatralne, taneczne, fotograficzne, sportowe W momencie składania tego wniosku rodzice 15-20 dzieci wyrazili chęć i wolę uczestnictwa ich dzieci w tego typu zajęciach. Proponowane zajęcia odbywałyby się na terenie Fundacji Pomosty Karpat w Daliowej. W celu zapewnienia należytej opieki i standardu prowadzonych zajęć koniecznym jest zatrudnienie animatorów i instruktorów co wiąże się z kosztami rzędu 40.000,00 PLN/rocznie (przy założeniu nieodpłatności za uczestnictwo w zajęciach). Wprowadzenie częściowej odpłatności skutkować może w zmniejszeniu kosztów działania.
Szacunkowy koszt projektu	Szacunkowy koszt 240 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	od 2017 do 2020
Prognozowane rezultaty	- liczba nowoutworzonych etatów pracy - ok. 2 etaty, - liczba dzieci korzystających ze stworzonego obiektu - 15-20 osób/rok, - liczba spotkań - 2-3 razy/tydzień
Prognozowane produkty	- liczba sal wyposażonych na potrzeby zajęć pozalekcyjnych - 1 obiekt,

Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia
--------------------------	--

8.2. Przedsięwzięcia uzupełniające

Przedsięwzięcie XV - Udział w remoncie i przebudowie - drogi powiatowej

PRZEDSIĘWZIĘCIE XV	
Tytuł projektu	Udział w modernizacji - drogi powiatowej relacji Jaśliska - Czeremcha
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Jaśliska
Obszar przedsięwzięcia	Jaśliska – rynek. Działki ewidencyjne nr: 1146/2, 251/2, 283, 251/1, 252/1, 35/1, 35/2, 34/3, 34/4, 252/1, 1146/3, 2/3, 3/1, 12/1.
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.1); Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.1)
Główny problem	Stan dróg w gminie jest bardzo zły, wymagają one przebudowy jak i remontów. Droga powiatowa na odcinku Jaśliska - Czeremcha wymaga remontu oraz ze względu na wzmożony ruch samochodowy zwiększenie nośności wraz z infrastrukturą towarzyszącą jak chodniki czy oświetlenie.
Cel przedsięwzięcia	Celem jest poprawa stanu dróg, a przy tym poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji Jaśliska. Dąży się również do poprawy dostępności komunikacyjnej dla mieszkańców terenu przyległego.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: gospodarcza, techniczna
Zakres zadań	W szczególności zadanie obejmuje następujące prace: - remont i przebudowa nawierzchni drogi, - wprowadzenie korytek ściekowych w rowach i mostków zjazdowych do posesji, - wykonanie chodników, - wykonanie stylowego oświetlenia.
Szacunkowy koszt projektu	Koszt około 2 000 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	Cały zakres zadań jest możliwy do zrealizowania w latach obowiązywania i realizacji RPO 2014-2020
Prognozowane rezultaty	- liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - ok. 3000 osób/rok
Prognozowane produkty	- liczba obiektów zmodernizowanych - 1 obiekt - liczba obiektów ze zmodernizowaną infrastrukturą techniczną - 1 obiekty - długość wyremontowanych dróg - ok. 2 km - długość nowopowstałych chodników - ok. 2 km
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie XVI - Modernizacja drogi gminnej relacji Posada Jaśliska – Jaśliska oraz drogi w rynku

PRZEDSIĘWZIĘCIE XVI	
Tytuł projektu	Modernizacja drogi gminnej relacji Posada Jaśliska – Jaśliska oraz drogi w rynku
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Jaśliska
Obszar przedsięwzięcia	Jaśliska – rynek. Działki ewidencyjne nr: 337, 338, 339, 340, 343, 344, 1455, 1453, 1512, 1514, 1518 oraz inne przyległe lub nowopowstałe w wyniku podziału niezbędne do realizacji zadania)
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.1); Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.1, 3.2, 3.3)
Główny problem	Zły stan nawierzchni drogi gminnej na obszarze rewitalizacji, brak odpowiedniej dostępności komunikacyjnej rynku i obszaru w granicach murów obronnych
Cel przedsięwzięcia	Poprawa stanu drogi, a przy tym bezpieczeństwa mieszkańców obszaru oraz poprawa dostępności obiektów administracji publicznej, kultury, edukacji i rekreacji.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: gospodarcza, techniczna
Zakres zadań	Zakres zadań obejmuje m.in.: - modernizację (m.in. remont i przebudowę) drogi, - zabezpieczenie skarpy przy kapliczce, - prace przy kamiennym murze oporowym, - budowa chodnika wraz z oświetleniem, - wykonanie remontu kanalizacji deszczowej i inne niezbędne prace.
Szacunkowy koszt projektu	Koszt około 1 500 000,00 zł (jako udział w części kosztów)
Szacunkowy czas realizacji projektu	Cały zakres zadań jest możliwy do zrealizowania w latach obowiązywania i realizacji RPO 2014-2020
Prognozowane rezultaty	- liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - ok. 3000 osób/rok
Prognozowane produkty	- liczba obiektów zmodernizowanych - 1 obiekt - liczba obiektów ze zmodernizowaną infrastrukturą techniczną - 1 obiekty - długość wyremontowanych dróg - ok. 2 km - długość nowopowstałych chodników - ok. 2 km
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie XVII - Lokal gastronomiczny w Daliowej

PRZEDSIĘWZIĘCIE XVII	
Tytuł projektu	Lokal gastronomiczny w Daliowej
Nazwa wnioskodawcy	Anna Kochman - przedsiębiorca
Obszar przedsięwzięcia	Daliowa 13, działka 179
Realizowane cele GPR	<p>Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.1, 1.3, 1.4);</p> <p>Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.4);</p> <p>Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.3)</p>
Główny problem	Brak wystarczającej bazy gastronomicznej na terenie obszaru rewitalizacji. Stworzenie miejsca zbytu lokalnych produktów oraz ich promocja, co może pozytywnie pobudzić gospodarkę tego terenu.
Cel przedsięwzięcia	Proponowane działanie ma na celu zorganizowanie miejsca, w którym poza dostarczaniem usług gastronomicznych będzie możliwe uczestnictwo w warsztatach dotyczących zdrowego odżywiania, promowania tradycyjnej lokalnej kuchni w oparciu o okoliczne produkty rolno-spożywcze wyprodukowane przez mieszkańców Daliowej i okolic. Jako źródło zaopatrzenia w produkty rolno-spożywcze przewidziano pobliskie gospodarstwa prowadzące uprawy w systemie ekologicznym.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, gospodarcza, techniczna
Zakres zadań	<ul style="list-style-type: none"> - Adaptacja i remont tradycyjnej, drewnianej chałupy z tego regionu, na potrzeby lokalu gastronomicznego z funkcjami szkoleń i warsztatów, - organizacja szkoleń z zakresu zdrowego odżywiania, promocji tradycyjnej lokalnej kuchni w oparciu o okoliczne produkty rolno-spożywcze, - źródło zaopatrzenia w produkty rolno-spożywcze przewidziano z pobliskich gospodarstw prowadzących uprawy w systemie ekologicznym, - budowa cieplarni <p>Planowane jest wyremontowanie i przysposobienie drewnianego budynku w Daliowej o wymiarach ok 18x8m (zwanego chyżą) z zachowaniem tradycyjnego dla regionu stylu architektonicznego. W wyniku zaistnienia tej inicjatywy powstanie 3-5 miejsc pracy w obrębie lokalu oraz powstanie rynek zbytu dla lokalnych producentów rolnych. Planowane też jest wybudowanie cieplarni umożliwiającej zaopatrzenie lokalu jak i lokalnej społeczności w produkty rolne niezdolne do wegetacji bez tego typu infrastruktury i/lub wydłużenie sezonu wegetacyjnego innych produktów zdolnych do uprawiania w warunkach otwartych. W cieplarni w początkowym okresie znajdzie zatrudnienie 1-2 osób z możliwością zwiększenia stanu zatrudnienia w miarę zapotrzebowania i wzrostu asortymentu uprawianych roślin i wielkości cieplarni.</p>
Szacunkowy koszt projektu	<p>Szacunkowy koszt 350 000,00 zł</p> <ul style="list-style-type: none"> - oczekiwane wsparcie 75% - 250 000,00 zł, - wkład własny 25% - 100 000,00 zł,
Szacunkowy czas realizacji projektu	od 2017 do 2020
Prognozowane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z obiektu - 1500 osób/rok, - liczba nowoutworzonych etatów pracy - 3-5 etatów, - liczba osób korzystających z warsztatów - ok. 50 osób/rok,

Prognozowane produkty	- liczba obiektów wyremontowanych - 1 obiekt, - liczba obiektów gastronomicznych - 1 obiekt, - liczba cieplarni – 1 obiekt,
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie XVIII - Powrót rasy krów podolskich do Beskidu Niskiego

PRZEDSIĘWZIĘCIE XVIII	
Tytuł projektu	Powrót rasy krów podolskich do Beskidu Niskiego
Nazwa wnioskodawcy	Fundacja Pomosty Karpat
Obszar przedsięwzięcia	Daliowa
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.4); Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.3)
Główny problem	Projekt umożliwia zaangażowanie lokalnych mieszkańców i ich doświadczenia przy pracach rolno-hodowlanych oraz wykorzystanie pastwisk w chwili obecnej będących w stanie nieużytkowania. Prowadzenie tego typu działalności w połączeniu z adekwatną edukacją i szkoleniami uwrażliwi lokalną społeczność na zagrożenia wagi i znaczenia ochrony natury, bioróżnorodności i przynieść może wymierne efekty ekonomiczne zależne od ilości arealu dostępnego dla projektu, co kolei determinować będzie wielkość stada. Stanie się również atrakcją turystyczną regionu i platformą do edukacji.
Cel przedsięwzięcia	Celem tego działania jest próba odtworzenia istniejącego i niegdyś popularnego w regionie Karpat stada krów (mięsnych) podolskich. Obecnie na świecie rasa ta występuje jedynie na ograniczonych terenach Karpat na Ukrainie i w obrębie puszczy węgierskiej. Rasa ta jest przystosowana do tutejszych warunków klimatycznych i wymaga minimalnych zabiegów i infrastruktury oraz nakładu pracy związanej z ekstensywnym charakterem hodowli.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, gospodarcza, techniczna
Zakres zadań	- zakup krów (mięsnych) podolskich, - budowa jednego budynku - obory, - budowa kilku małych struktur na terenie pastwisk biorących udział w projekcie, - postawienie ogrodzeń chroniących przed rozproszaniem stada, - zaangażowanie lokalnych mieszkańców i ich doświadczenia przy pracach rolno-hodowlanych, - wykorzystanie nieużytków, W tym celu koniecznym jest wybudowanie jednego budynku - obory, kilku małych struktur na terenie pastwisk biorących udział w projekcie oraz postawienie ogrodzeń chroniących przed rozproszaniem stada.
Szacunkowy koszt projektu	Szacunkowy koszt 300 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	od 2017 do 2020
Prognozowane rezultaty	- liczba osób korzystających z projektu - ok. 20/rok,

Prognozowane produkty	- liczba budynków stworzonych w ramach projektu – 1 obiekt, - liczebność stada krów podolskich – ok. 10 sztuk/rok
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie XIX - Rozwój ekologicznej hodowli kóz

PRZEDSIĘWZIĘCIE XIX	
Tytuł projektu	Rozwój ekologicznej hodowli kóz
Nazwa wnioskodawcy	Fundacja Pomosty Karpat
Obszar przedsięwzięcia	Daliowa
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.4); Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.3)
Główny problem	Głównym problemem na jaki odpowiedzią jest przedsięwzięcie to brak miejsc pracy na terenie rewitalizacji dla jego mieszkańców. Stworzenie miejsca zbytu lokalnych produktów pobudzi miejscowy rynek, a hodowla kóz zapewni zatrudnienie osobom zajmującym się rolnictwem bądź chcącym znaleźć zatrudnienie w tym obszarze. Ponadto
Cel przedsięwzięcia	Założeniem tego działania jest zorganizowanie w oparciu o okoliczne łąki i pastwiska ekologicznej hodowli kóz dostarczającej produktu do Inkubatora Przetwórczości.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, gospodarcza, techniczna
Zakres zadań	- zakup i organizacja ekologicznej hodowli kóz dostarczającej produktu do Inkubatora Przetwórczości, - wybudowanie/wyposażenie jednego budynku obory, - wyremontowanie/wyposażenie dwóch istniejących budynków zgodnie z wymogami UE, - budowa 3-4 mniejszych struktur(szopek, paśników) na terenie pastwisk i gospodarstw uczestniczących w przedsięwzięciu, - wyposażenie hodowli w zestaw przenośnych ogrodzeń zapewniających racjonalną gospodarkę pastwiskami, Docelowa wielkość stada oceniana jest na ok. 200-300 zwierząt. Pozwoli to na zatrudnienie w wielkości 3-4 pełnych etatów oraz 5-7 pracowników sezonowych.
Szacunkowy koszt projektu	Szacunkowy koszt 300 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	od 2017 do 2020
Prognozowane rezultaty	- liczba nowoutworzonych etatów pracy - ok. 3-4 etatów,
Prognozowane produkty	- liczba zakupionych zwierząt - ok. 200-300 sztuk, - ilość mleka dostarczana do inkubatora przetwórczości
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie XX - Stanisław Hausner - tablica pamiątkowa

PRZEDSIĘWZIĘCIE XX	
Tytuł projektu	Stanisław Hausner - tablica pamiątkowa
Nazwa wnioskodawcy	Jakub Zaborowski
Obszar przedsięwzięcia	Jaśliska 68
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.2); Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.3)
Główny problem	Propagowanie i promocja historii i kultury związanej z gminą Jaśliska.
Cel przedsięwzięcia	Odnowienie elewacji budynku, wykonanie i umieszczenie tablicy pamiątkowej w miejscu, gdzie urodził się i mieszkał Stanisław Hausner - polski pionier lotnictwa, w latach 30. XX w. podejmował pierwsze próby lotu przez Atlantyk
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, techniczna
Zakres zadań	- odnowienie elewacji budynku, - wykonanie i umieszczenie tablicy pamiątkowej,
Szacunkowy koszt projektu	Szacunkowy koszt 25 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	od 2017 do 2020
Prognozowane rezultaty	- liczba osób korzystających z projektu - ok. 500 osób/rok
Prognozowane produkty	- liczba tablic pamiątkowych - 1 tablica,
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie XXI - Rozwój bazy noclegowej

PRZEDSIĘWZIĘCIE XXI	
Tytuł projektu	Rozwój bazy noclegowej
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Jaśliska
Obszar przedsięwzięcia	Działka ewidencyjna 2500/2
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.3, 1.4); Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.4); Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.3)

Główny problem	Gmina Jaśliska, a także jej obszar rewitalizacji położony jest na obszarze atrakcyjnym pod względem turystycznym, co stwarza możliwość rozwoju i promocji tego terenu. Brakuje jednak bazy turystyczno-noclegowej. Miejsca noclegowe mogą zostać zorganizowane na nieużytkowanym poddaszu szkoły w miejscowości Jaśliska
Cel przedsięwzięcia	Stworzenie bazy noclegowej służącej m.in. przyjmowaniu uczniów w ramach tzw. wymiany międzyszkolnej, a także przyjmowanie gości odwiedzających gminę.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, gospodarcza, techniczna
Zakres zadań	Zakres zadań obejmuje m.in.: - adaptacja części budynku ZSP w Jaśliskach na zaplecze noclegowe (pokoje, łazienki, części gospodarcze, korytarze itp.).
Szacunkowy koszt projektu	Szacunkowy koszt 1 000 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	2018-2023
Prognozowane rezultaty	- liczba osób korzystająca z obiektu - 400 osób/rok,
Prognozowane produkty	- liczba nowych miejsc noclegowych – co najmniej 20, - liczba nowych obiektów noclegowych – 1
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie XXII - Udział w modernizacji drogi wojewódzkiej relacji Daliowa – Moszczaniec

PRZEDSIĘWZIĘCIE XXII	
Tytuł projektu	Udział w modernizacji drogi wojewódzkiej relacji Daliowa – Moszczaniec
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Jaśliska oraz właściciel/zarządca drogi
Obszar przedsięwzięcia	Droga wojewódzka nr 897 na odcinku Daliowa - Moszczaniec
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 3: Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności (cel szczegółowy: 3.1, 3.3)
Główny problem	Zły stan drogi na odcinku przebiegającym przez teren rewitalizacji oraz teren zdegradowany, co negatywnie wpływa na poziom bezpieczeństwa drogowego oraz czas i jakość dojazdu do większych ośrodków.
Cel przedsięwzięcia	Udział w modernizacji drogi ma na celu podniesienie poziomu jakości drogi oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa jej użytkowania.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: gospodarcza, techniczna
Zakres zadań	Zakres zadań obejmuje m.in.: - modernizację (m.in. remont i przebudowę) drogi, - budowę chodnika.
Szacunkowy koszt projektu	Koszt około 1 500 000,00 zł (jako udział w części kosztów)

Szacunkowy czas realizacji projektu	Cały zakres zadań jest możliwy do zrealizowania w latach obowiązywania i realizacji RPO 2014-2020
Prognozowane rezultaty	- liczba osób korzystających z przedsięwzięcia - ok. 3000 osób/rok
Prognozowane produkty	- liczba obiektów ze zmodernizowaną infrastrukturą techniczną - 1 obiekt - długość wyremontowanych dróg - ok. 10 km - długość nowopowstałych chodników - ok. 2 km
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie XXIII – Modernizacja budynku ZSP w Jaśliskach celem przystosowania do realizacji zadań przedszkola gminnego

PRZEDSIĘWZIĘCIE XXIII	
Tytuł projektu	Modernizacja budynku ZSP w Jaśliskach celem przystosowania do realizacji zadań przedszkola gminnego
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Jaśliska
Obszar przedsięwzięcia	Jaśliska 171 – działka ewidencyjna 2500/2
Realizowane cele GPR	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy (cel szczegółowy: 1.5); Cel strategiczny 2: Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji (cel szczegółowy: 2.1);
Główny problem	Miejscowość Jaśliska charakteryzuje się największą gęstością zaludnienia i stanowi centrum całej gminy stąd oferta gminnego przedszkola powinna być udostępniona
Cel przedsięwzięcia	Stworzenie gminnego przedszkola w celu podniesienia dostępności usług związanych z opieką dla najmłodszych mieszkańców obszaru rewitalizacji
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera: społeczna, techniczna,
Zakres zadań	Modernizacja i adaptacja budynku Zespołu Szkół Podstawowych celem utworzenia gminnego przedszkola.
Szacunkowy koszt projektu	Koszt około 600 000,00 zł
Szacunkowy czas realizacji projektu	od 2017 do 2020
Prognozowane rezultaty	- liczba nowoutworzonych etatów pracy - ok. 2 osoby, - liczba dzieci w wieku 2-6 lat korzystających z przedszkola – 12-15 dzieci/rok - liczba osób korzystających z projektu - ok. 50 osób/rok,
Prognozowane produkty	- liczba zmodernizowanych budynków – 1 obiekt,
Pomiar rezultatów	Wypełnienie karty oceny realizacji przedsięwzięcia

9. System wdrażania i zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji

W celu zapewnienia prawidłowej realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaślicka konieczne jest opracowanie zintegrowanego systemu wdrażania i ewaluacji. Kluczowe znaczenie w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji odgrywać będzie powołany Komitet Rewitalizacji, będący podmiotem gminy współpracującym z interesariuszami. Realizację Programu powierza się Wójtowi Gminy poprzez działania wspomagające Rady i Urzędu Gminy. Na każdym z etapów, w proces wdrażania założeń Programu zaangażowani będą ponadto m.in. mieszkańcy obszaru rewitalizacji i całej Gminy, przedsiębiorcy, aktywiści, organizacje pozarządowe. Organy Gminy mają za zadanie ukierunkowanie, uchwalenie, kontrolowanie i ocenę Gminnego Programu Rewitalizacji.

- Kompetencje Wójta Gminy Jaślicka:

- ogólna koordynacja nad wdrażaniem Programu,
- uwzględnienie w planach budżetowych przedsięwzięć ujętych w Programie,
- podejmowanie decyzji o potrzebie weryfikacji Programu.

- Kompetencje Rady Gminy Jaślicka:

- uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaślicka,
- przyjęcie zmian wprowadzanych po konsultacjach społecznych projektu,
- opiniowanie i uchwalanie zmian i aktualizacji w Programie.

- Kompetencje Urzędu Gminy Jaślicka:

- nadzór nad realizacją Programu,
- przygotowanie i koordynowanie wdrażania przedsięwzięć ujętych w Programie,
- monitoring realizacji przedsięwzięć, organizacja systemu ewaluacji,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz zapewnienie środków w budżecie Gminy na realizację zaplanowanych przedsięwzięć,
- prowadzenie monitoringu zewnętrznych źródeł finansowania,
- koordynacja działań promujących oraz mechanizmów włączania interesariuszy w proces rewitalizacji.

- Kompetencje Komitetu Rewitalizacji:

- rola opiniotwórczo-doradcza

- zapewnienie partycypacji społecznej w zakresie realizacji projektów.

9.1. Koszty zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji Programu

Zgodnie z przyjętą strukturą zarządzania Programem w jej skład wchodzi Wójt Gminy Jaślicka, Rada Gminy Jaślicka, pracownicy Urzędu Gminy Jaślicka oraz Komitet ds. Rewitalizacji.

Stosownie do art. 22 ust. 1 ustawy o rewitalizacji Gminny Program Rewitalizacji podlega ocenie stopnia jego realizacji. W tym celu Wójt Gminy Jaślicka wyznaczy z pracowników Urzędu Gminy Jaślicka odpowiednie osoby do sporządzenia wspomnianej oceny.

Struktura zarządzania Programem jest osadzona w strukturze organizacyjnej Gminy Jaślicka. Tym samym wszelkie prace będą wykonywane w ramach kompetencji pracowników Urzędu Gminy Jaślicka, Wójta Gminy Jaślicka oraz Rady Gminy Jaślicka.

W przypadku Komitetu Rewitalizacji stosownie do art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji zostały określone w drodze uchwały Rady Gminy Jaślicka, poprzedzonej konsultacjami społecznymi. W zasadach tych znalazł się zapis ujmujący, że uczestnictwo w Komitecie ma charakter społeczny tym samym za udział w posiedzeniach i pracach Komitetu nie przysługuje wynagrodzenie.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych Gminy Jaślicka, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z jednostek organizacyjnych Gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne Gminy Jaślicka będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Gminy Jaślicka.

Poniższa tabela przedstawia harmonogram realizacji Programu.

Tabela 26. Ramowy harmonogram realizacji Programu

Lp.	Termin realizacji	Zadanie
1.	kwiecień 2017 r.	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Jaśliska w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaśliska na lata 2016-2023
2.	Styczeń – grudzień 2018 r.	Realizacja poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
3.	Styczeń 2019 r.	Opracowanie sprawozdania z realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych za rok 2018
4.	Styczeń – grudzień 2019 r.	Realizacja poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
5.	Styczeń 2020 r.	Opracowanie sprawozdania z realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych za rok 2019
6.	Styczeń – grudzień 2020 r.	Realizacja poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
7.	Styczeń 2021 r.	Opracowanie sprawozdania z realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych za rok 2020
8.	IV kwartał 2021 r.	Przystąpienie do oceny realizacji Programu
9.	Styczeń 2022 r.	Zaopiniowanie przez Komitet Rewitalizacji oceny realizacji Programu
10.	I kwartał 2022 r.	Przystąpienie do aktualizacji Programu na wnioski Wójta Gminy Jaśliska*
11.	III kwartał 2022 r.	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Jaśliska w sprawie aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaśliska na lata 2016-2023
12.	IV kwartał 2023 r.	Opracowanie sprawozdania końcowego z realizacji Programu

Objaśnienia: * Decyzja o przystąpieniu do aktualizacji Programu zostanie podjęta przez Wójta w oparciu o sporządzoną ocenę zaopiniowaną przez Komitet ds. Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

10. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Harmonogram realizacji przedsięwzięć w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jaśliska na lata 2016-2023 został opracowany w celu monitoringu postępów. Dane pochodzą z fiszek projektowych zgłaszanych przez wnioskodawców. Sprawna realizacja przedsięwzięć zależała będzie w dużej mierze od sukcesów w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych przez wnioskodawców. Harmonogram przedstawia tabela 27 poniżej.

Tabela 27. Harmonogram realizacji przedsięwzięć ujętych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jaśliska na lata 2016-2023

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	TERMIN REALIZACJI							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1								
2								
3								
4								

5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								
21								
22								
23								

11. Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji

Źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w Gminnym Programie Rewitalizacji są środki europejskie, pochodzące przede wszystkim z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 oraz środki własne Gminy i wnioskodawców. Inne możliwe źródła finansowania to: środki budżetu państwa, środki jednostek samorządu terytorialnego, a także środki prywatne. Szacunkowe ramy finansowe Programu rewitalizacji zostały zaprogramowane na cały okres realizacji tj. na lata 2016-2023. Całkowita szacunkowa wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych wynosi 31 715 000,00 zł, w tym 27 900 000,00 zł koszt działań gminy, 2 200 000,00 zł koszt działań Fundacji Pomosty Karpat oraz 1 615 000,00 zł koszt działań prywatnych przedsiębiorców również współpracujących z gminą i Fundacją. Poniższa tabela przedstawia wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne wraz z całkowitą kwotą realizacji przedsięwzięcia, udziałem finansowania z różnych źródeł oraz możliwymi innymi źródłami finansowania.

Gmina Jaśliska w przypadku nie otrzymania dotacji ze środków europejskich, skorzysta z możliwości finansowania ze środków krajowych oraz środków własnych. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne ujęte w Programie mają na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

kryzysowego dlatego planuje się realizację zadań określonych w przedsięwzięciach 2, 3, 4, 5, 10, 11, 17, 19, 23 pomimo otrzymanych dotacji z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

Tabela 28. Szacunkowe ramy finansowe planowanych przedsięwzięć

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Podmiot realizujący	Szacowane środki finansowe z podziałem na źródła				inne źródła finansowania	Koszt całkowity
			publiczne		środki funduszy UE			
			Gmina Jaśliska	% kosztów kwalifikowalnych	finansowanie z EFRR	finansowanie z EFS		
1.	Zmiana siedziby Urzędu Gminy Jaśliska i GOPS	Gmina Jaśliska	450 000,0	85%	2 550 000,00 zł (RPO WP Działanie 6.3)			3 000 000,00 zł
2.	Modernizacja i adaptacja budynku „Starej Szkoły” wraz z zabytkowymi piwnicami na potrzeby GOK w Jaśliskach i placu targowego	Gmina Jaśliska	525 000,00	85%	2 975 000,00 zł (RPO WP Działanie 6.3)		Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	3 500 000,00 zł
3.	Adaptacja budynku zabytkowej zagrody – chałupa nr 126 w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach - Kuźnia Tradycji	Gmina Jaśliska	120 000,00	85%	680 000,00 zł (RPO WP Działanie 6.3)		Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	800 000,00 zł
4.	Modernizacja i adaptacja budynku Domu Ludowego w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach – Kuźnia Talentów	Gmina Jaśliska	450 000,00	85%	2 550 000,00 zł (RPO WP Działanie 6.3)		RPO WP 3.2, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	3 000 000,00 zł
5.	Modernizacja rynku Jaślisk	Gmina Jaśliska	300 000,00	85%	1 700 000,00 zł (RPO WP Działanie 6.3)		Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	2 000 000,00 zł
6.	Budowa sieci kanalizacyjnej dla aglomeracji Daliowa	Gmina Jaśliska	900 000,00	90%	8 100 000,00 zł (RPO WP Działanie 4.3)		Program rozwoju obszarów wiejskich	9 000 000,00 zł
7.	Rewitalizacja Jaślisk – karczma	Paulina Sroka, Krzysztof Milan					Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, środki prywatne	700 000,00 zł
8.	Baza Turystyki Aktywnej	Fundacja Pomosty Karpat		85%	170 000,00 zł (RPO WP Działanie 6.3)		Programy MSiT,	200 000,00 zł
9.	Klub Seniora	Fundacja Pomosty Karpat		85%	170 000,00 zł (RPO WP Działanie 6.2)	RPO WP Działanie 8.2	Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych, środki własne	200 000,00 zł
10.	Centrum Integracji Społecznej	Fundacja Pomosty Karpat		85%	255 000,00 zł (RPO WP Działanie 6.2)	(RPO WP Działanie 7.1)	środki własne	300 000,00 zł
11.	Inkubator przetwórczości	Fundacja Pomosty Karpat		85%	595 000,00 zł (RPO WP Działanie 6.3)	(RPO WP Działanie 7.3)	RPO WP Działanie 1.5, Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, środki własne	700 000,00 zł
12.	Ulepszenie transportu publicznego z otaczającymi większymi ośrodkami	Fundacja Pomosty Karpat					Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, środki własne	200 000,00 zł

13.	Przedszkole Leśne	Iwona Guzik we współpracy z Fundacją Pomosty Karpat		85%	255 000,0 zł (RPO WP Działanie 6.2)	RPO WP Działanie 9.1	środki własne	300 000,00 zł
14.	Zajęcia Pozalekcyjne dla dzieci w wieku 7-12 lat	Marzena Madej we współpracy z Fundacją Pomosty Karpat		85%		204 000,00 zł (RPO WP Działanie 9.1)	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, środki własne	240 000,00 zł
15.	Udział w modernizacji - drogi powiatowej relacji Jaśliska - Czeremcha	Gmina Jaśliska	200 000,00	90%			Program rozwoju dróg gminnych i powiatowych, Program rozwoju obszarów wiejskich	2 000 000,00 zł
16.	Modernizacja drogi gminnej relacji Posada Jaśliska – Jaśliska oraz drogi w rynku	Gmina Jaśliska	150 000,00	90%			Program rozwoju dróg gminnych i powiatowych, Program rozwoju obszarów wiejskich	1 500 000,00 zł
17.	Lokal gastronomiczny w Daliowej	Przedsiębiorca - Anna Kochman					Fundusz Termomodernizacji i Remontów	350 000,00 zł
18.	Powrót rasy krów podolskich do Beskidu Niskiego	Fundacja Pomosty Karpat					Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, środki własne	300 000,00 zł
19.	Rozwój ekologicznej hodowli kóz	Fundacja Pomosty Karpat					Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Fundusz Termomodernizacji i Remontów	300 000,00 zł
20.	Stanisław Hausner - tablica pamiątkowa	Jakub Zaborowski				(RPO WP Działanie 4.4)	Programy MKiDN, środki własne	25 000,00 zł
21.	Rozbudowa bazy noclegowej	Gmina Jaśliska	150 000,0	85%	850 000,0 zł (RPO WP Działanie 6.3)		Fundusz Termomodernizacji i Remontów	1 000 000,00 zł
22.	Udział w modernizacji drogi wojewódzkiej relacji Daliowa - Moszczaniec	Gmina Jaśliska oraz właściciel drogi	225 000,0	85%	1 275 000,0 zł (RPO WP Działanie 5.1)			1 500 000,00 zł
23.	Modernizacja budynku ZSP w Jaśliskach celem przystosowania do realizacji zadań przedszkola gminnego	Gmina Jaśliska	90 000,0		510 000,0 zł (RPO WP Działanie 6.3)	RPO WP Działanie 9.1	RPO WP Działanie 6.4	600 000,00 zł

12. Powiązania programu z dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi Gminy

Programu powinien cechować się komplementarnością pomiędzy dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Jaślicka jest spójny z kierunkami i celami rozwoju Gminy zawartymi w dokumentach: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jaślicka, Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jaślicka, Strategią Rozwoju Gminy Jaślicka na lata 2016-2022 oraz Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2024 . Program jest spójny ze względu na uwzględnione założenia zawarte w w/w dokumentach.

Strategia Rozwoju Gminy Jaślicka na lata 2016–2022

Strategia rozwoju jest dokumentem, który wyznacza kluczowe kierunki rozwoju podstawowej jednostki samorządu terytorialnego. Określa wizję, misję, założone obszary i cele strategiczne oraz pola operacyjne, jak również wskazuje otwarte kierunki działania. Gmina realizując swoją misję wyznaczyła działania strategiczne w następujących obszarach:

1. Historia i tradycja obszaru;
2. Przemiany terytorialne i administracyjne;
3. Demografia;
4. Budżet Gminy;
5. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego;
6. Infrastruktura transportowa;
7. Transport publiczny;
8. Społeczeństwo informacyjne;
9. Gospodarka komunalna;
10. Zasoby mieszkaniowe;
11. Obiekty użyteczności publicznej;
12. Przedsiębiorczość i rynek pracy;
13. Turystyka;
14. Rolnictwo;
15. Gospodarka leśna;

16. Edukacja;
17. Opieka przedszkolna;
18. Opieka zdrowotna;
19. Sprawy społeczne;
20. Kultura;
21. Sport;
22. Bezpieczeństwo;
23. Organizacje społeczne;
24. Odnawialne źródła energii.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jaśliska

Zgodnie z Uchwałą nr V/19/11 Rady Gminy Jaśliska z dnia 18 stycznia 2011 r., Gmina Jaśliska przyjęła Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dukła oraz Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dukła jako własne w granicach administracyjnych Gminy Jaśliska. Gmina Jaśliska przystąpiła do opracowywania własnego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego 20.01.2017 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy określa politykę przestrzenną Gminy oraz zasady zagospodarowania przestrzennego. Uwzględniając problemy i uwarunkowania rozwoju oraz plany i ambicje lokalnej społeczności, zostały wyznaczone główne cele rozwojowe gminy: trwały, systematyczny wzrost standardów życia, pracy i wypoczynku mieszkańców gminy i jej gości, w oparciu o:

- zasadę zrównoważonego rozwoju,
- wykorzystanie szans wynikających z położenia Gminy w euroregionie karpackim,
- unikalne możliwości rozwoju różnorodnych form turystyki.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jaśliska

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jaśliska jest jednym z dokumentów stanowiących podstawę działania władz gminy, na którego podstawie realizowane są publiczne inwestycje i wydawane decyzje o warunkach zabudowy. Plan zagospodarowania przestrzennego dokładnie określa przeznaczenie budynków i charakterystykę zabudowy określając, które obszary w gminie zarezerwowane są pod budownictwo jednorodzinne, które pod terenu usługowe lub tereny aktywności gospodarczej. Wszystkie projekty i przedsięwzięcia zawarte w niniejszym dokumencie zostały zaplanowane

w zgodzie z postanowieniami Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla Gminy Jaśliska.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2024

Celem Strategii są działania długookresowe i długofalowe, które mają polegać na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, aktywność obywatelską, poprawę sytuacji materialnej, a co za tym idzie poprawa zatrudnienia i budowa lokalnego rynku pracy. Kompleksowa pomoc osobom ze zdiagnozowanymi problemami społecznymi powinna opierać się na profilaktyce, monitorowaniu i reagowaniu na deficyty. W ramach opracowanej Strategii wyodrębniono cele strategiczne i odpowiadające im cele operacyjne:

1. przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i uzależnieniom oraz zapobieganie ich skutkom

- Wzrost kompetencji i wiedzy potrzebnej na rynku pracy
- Pobudzanie lokalnych inicjatyw społecznych do rozwiązywania problemów rynku pracy
- Poprawa samooceny, motywacji do zmian oraz aktywności życiowej
- Ograniczenie marginalizacji spowodowanej ubóstwem
- Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie

2. wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży

- Wzrost kompetencji rodzicielskich
- Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży
- Popularyzacja aktywnego wypoczynku przez uprawianie sportu i rekreację
- Wspomaganie rodzin w procesie wychowania
- Kształtowanie właściwych postaw społecznych
- Promocja kultury
- Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego
- Poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych patologią
- Wdrażanie do życia w rodzinie
- Wychowanie zdrowotne

3. utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym

- Aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnosprawnych
- Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym, przewlekle chorym

- Poprawa funkcjonowania w środowisku
- Zapobieganie zjawisku pogłębiania się niepełnosprawności

4. rozwój kapitału społecznego i ludzkiego

- Aktywizacja, integracja, wsparcie
- Aktywizacja do działania na rzecz swojej społeczności poprzez zakładanie organizacji pozarządowych

13. Komplementarność działań rewitalizacyjnych

Szczegółowa diagnoza, szeroka partycypacja społeczna oraz komplementarność działań rewitalizacyjnych należą do najważniejszych aspektów tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami skutkować będzie efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. Komplementarność rozpatrywana jest na poziomie pięciu aspektów: przestrzennego, problemowego, proceduralno-instytucjonalnego, międzyokresowego i źródeł finansowania. Uwzględnienie komplementarności pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami na etapie planowania oraz wdrażania, przyczyni się do wzmocnienia skuteczności oraz efektywności realizacji rewitalizacji.

13.1. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna w Gminnym programie Rewitalizacji Gminy Jaślicka na lata 2016-2023 została zapewniona dzięki skupieniu przedsięwzięć do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji - miejscowości Jaślicka oraz sąsiadującymi obszarami miejscowości Daliowa i Posada Jaślicka. Obszar zdegradowany został wyznaczony po przeprowadzeniu analizy delimitacyjnej w pięciu istotnych sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej oraz z uwzględnieniem uwag interesariuszy i mieszkańców wnoszonych podczas konsultacji społecznych. Uwzględnienie zarówno danych statystycznych jak i opinii ludności zapewnia trafność przestrzenną działań zaplanowanych w ramach Programu. Wszystkie podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane, odzwierciedlając problemy i potrzeby rewitalizacyjne. Realizacja przedsięwzięć przyniesie pozytywne skutki zarówno dla samego obszaru rewitalizacji jak i dla całej Gminy Jaślicka. W pierwszej kolejności planowane

są działania o wymiarze infrastrukturalnym, które tworzą przestrzeń i dają możliwość rozwoju w sferze społecznej.

13.2. Komplementarność problemowa

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Jaślicka na lata 2016-2023 została zapewniona również komplementarność problemowa zaczynając od etapu poszukiwania rozwiązań prowadzących do ograniczenia problemów i zaspokojenia potrzeb. Planowane przedsięwzięcia wynikają wprost ze zdiagnozowanych problemów i jednocześnie są ze sobą powiązane i wzajemnie się dopełniają. Zadania o charakterze inwestycyjnym uzupełniają działania o charakterze społecznym. Diagnoza obszaru rewitalizacji wykazała nagromadzenie problemów w sferze społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej, w związku z czym w pierwszej kolejności skupiono się na działaniach skierowanych na ich minimalizację. Inwestycje zostały tak zaplanowane aby wpływać na różne funkcje obszaru rewitalizacji. Realizacja przedsięwzięć miękkich nakierowanych na aktywizację społeczną, poprawę jakości życia mieszkańców, promocję lokalnej kultury i tradycji zostanie osiągnięta poprzez uporządkowanie przestrzeni publicznej oraz wygospodarowanie budynków pod użytek publiczny. Adaptacja, przebudowa oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej zakłada prowadzenie tam działań o charakterze społecznym. Jednym z kluczowych przedsięwzięć Gminy jest rewitalizacja rynku w Jaślickach oraz adaptacja budynków tam położonych na obiekty kulturalne użyteczności publicznej. Docelowo zaplanowano stworzenie Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa w ramach którego będzie prowadzona wszechstronna działalność. W ramach tego ośrodka planowana jest szeroka działalność z zakresu aktywizacji mieszkańców poprzez stworzenie sali widowiskowej oraz pomieszczeń do zajęć plastycznych, muzycznych czy edukacyjnych oraz dla potrzeb klubów czy stowarzyszeń. W obecnej chwili nie wszystkie kluby mają swoją siedzibę, planowany ośrodek mógłby przejąć sprawy sportu i prowadzić działalność w szerszym zakresie niż dzieje się to do tej pory. Przewiduje się poszerzenie zasobów bibliotecznych oraz zaopatrzenie w ogólnodostępny sprzęt komputerowy, co służyć ma wyeliminowaniu wykluczenia społecznego. Ponadto miejsce to posłuży promocji historii i kultury obszaru oraz uatrakcyjnieniu pod względem turystycznym. Dodatkowo w celu stworzenia zaplecza turystyczno-rekreacyjnego realizowane będą przedsięwzięcia mające na celu adaptację poddasza Zespołu Szkół Publicznych pod bazę noclegową, co umożliwi prowadzenie wymiany uczniów w ramach kolonii i nie tylko. W ramach działań w sferze technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej przewidziano przeprowadzenie remontu i

przebudowy drogi gminnej Posada Jaśliska - Jaśliska. Modernizacja tej drogi wpłynie na poprawę jakości powiązań komunikacyjnych z pozostałą częścią Gminy, a także nastąpi poprawa bezpieczeństwa pieszych, jak i kierujących pojazdami. Dodatkowo przeprowadzona modernizacja tej drogi pozwoli na poprawę mobilności mieszkańców. Działania rewitalizacyjne związane z remontem infrastruktury technicznej posłużą zarówno poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak i zwiększenia ład przestrzennego, a także będą miały pozytywny wpływ na poprawę jakości środowiska naturalnego. W tym celu przewiduje się również budowę sieci kanalizacyjnej dla aglomeracji Daliowa w której znajduje się oczyszczalnia ścieków. Taka inwestycja wpłynie pozytywnie na rozwój całej Gminy, poprawi warunki techniczne oraz środowiskowe na terenie Daliowej oraz pozostałych miejscowości, gdzie w przyszłości podłączenie i rozwój sieci będzie łatwiejszy. W ramach rozwoju turystyki i miejsc rekreacji oraz promocji Gminy, zaplanowano działania związane z rozbudową lokali gastronomicznych i noclegowych. Dla turystów oraz mieszkańców przewidziano stworzenie bazy turystyki aktywnej, dla dzieci i ich rodziców zaplanowano przedszkole i organizację zajęć pozalekcyjnych, a także Centrum Integracji Społecznej, dla seniorów - Klub Seniora. Grupami społecznymi w największym stopniu narażonymi na wykluczenie społeczne są: dzieci, młodzież, seniorzy oraz osoby bezrobotne. W Gminie Jaśliska zaplanowano kompleksowe działania, które nie pomijają żadnej z grup. W celu pobudzenia aktywności ekonomicznej i gospodarczej mieszkańców Gminy i okolic zaplanowano stworzenie Inkubatora przetwórczości, który skupiałby lokalnych właścicieli gospodarstw oraz przedsiębiorców, współpracując i współgrając z pozostałymi przedsięwzięciami.

13.3. Komplementarność proceduralno - instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna przejawia się w systemie zarządzania, tym samym zostanie zapewniona współpraca i współdziałanie różnych podmiotów działających na rzecz realizacji Programu i poprawy stwierdzonej sytuacji kryzysowej. Za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaśliska odpowiada Sekretarz Gminy, osoba ta również będzie koordynować działalność związaną z rewitalizacją.

Rada Gminy odpowiadać będzie za wdrażanie i monitorowanie działań rewitalizacyjnych. Zapewni to skuteczne zarządzanie programem oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych. Powołany Komitet ds. Rewitalizacji odpowiedzialny za upowszechnianie wiedzy na temat Programu i jego realizacji

oraz prowadzenia konsultacji społecznych, tym samym włączając nowe podmioty i interesariuszy w proces rewitalizacji. Za pozyskiwanie dofinansowania na ujęte w programie zadania rewitalizacyjne, a także monitoring zewnętrznych źródeł finansowania rewitalizacji odpowiedzialny będzie pracownik ds. inwestycji gminnych oraz zastępca Wójta. Każdy potencjalny partner Programu będzie miał zapewniony dostęp do informacji na temat realizacji założeń programu oraz szansę uczestniczenia w działaniach edukacyjno - szkoleniowych, z których dowie się w jaki sposób zgłaszać zadania.

13.4. Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa oznacza spójność przedsięwzięć rewitalizacyjnych podejmowanych we wcześniejszych okresach programowania, z celami, kierunkami i przedsięwzięciami podejmowanymi w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji. Gmina Jaślika funkcjonuje jako jednostka gminna od 2010 r., w poprzednim okresie programowania nie wystąpiła o udzielenie wsparcia finansowego w ramach polityki spójności Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Podkarpackiego w latach 2007-2013. Pomimo tego, przedsięwzięcia w poprzednich okresach odnajdują swoją ciągłość w niniejszym dokumencie. Do 2010 r. Gmina Jaślika należała do Gminy Dukla i realizowała Strategię Rozwoju Gminy Dukla na lata 2007-2010. W związku z tym dokumentem, rewitalizacja Jaślik jest kontynuacją działań określonych w poprzednim okresie programowania. Strategia ta zwracała uwagę na rozwiązanie problemów w obszarach strategicznych:

I Infrastruktura techniczna

- Dostosowanie stanu dróg gminnych do potrzeb ruchu drogowego
- Poprawa stanu środowiska naturalnego
- Stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju aktywności gospodarczej na terenie gminy

II Społeczeństwo

- Podniesienie jakości usług edukacyjnych, kulturalnych, sportowych i zdrowotnych
- Poprawa warunków socjalno-bytowych

III Aktywność gospodarcza

- Wykorzystanie walorów gminy w celu pobudzenia aktywności gospodarczej mieszkańców oraz zróżnicowania profilu działalności gospodarczej gminy.

Niniejszy dokument jest komplementarny pod względem ciągłości celów, a planowane przedsięwzięcia będą kontynuacją tych realizowanych w poprzednim okresie.

13.5. Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania Gminnego Programu Rewitalizacji została zapewniona poprzez łączenie różnych źródeł finansowania: środków publicznych oraz prywatnych. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne jakie zostały zaplanowane, przedstawiono wraz z możliwymi źródłami finansowania. Zgodnie z założeniami Narodowego Planu Rewitalizacji została przewidziana możliwość wykorzystania funduszy: publicznych wspólnotowych Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS i Funduszu Spójności, w ramach RPO WP oraz publicznych krajowych – istniejących instrumentów i źródeł (ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in.: wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury, zabytków, mieszkalnictwa itd.). Przy pozyskaniu środków finansowych na realizację ujętych w programie przedsięwzięć rewitalizacyjnych wyklucza się możliwość ich podwójnego finansowania. Gmina głównie zakłada wykorzystanie środków zewnętrznych, w tym funduszy europejskich dedykowanych rewitalizacji. Ważne jest również zaangażowanie środków prywatnych, które pozwolą na wzrost efektywności zaangażowanych środków publicznych.

14. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

Zastosowanie systemu monitorowania etapów realizacji procesu rewitalizacji jest niezbędne do jego prawidłowego przeprowadzenia. Nadzór będzie polegać głównie na gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących realizacji ustalonych projektów. Analiza pozwoli na wczesne wykrywanie niezgodności, a tym samym przyczyni się do ich wczesnego rozwiązywania i zapobiegania powstawaniu kolejnych. Wyróżniono formy monitorowania:

- bieżąca inspekcja aktualnych inwestycji, gromadzenie informacji dotyczących postępów w ich realizacji, a także zapewnienie zgodności z założeniami i harmonogramem,
- kontrola finansowania projektów oraz trwałości planowanych rezultatów.

Poszczególne przedsięwzięcia będą objęte jednakowym systemem ewaluacji, odpowiedzialni za to będą pracownicy Urzędu Gminy, zajmujący się sprawami rewitalizacji. Dokonywać oni będą ewaluacji poszczególnych przedsięwzięć. Na tym etapie zastosowane zostaną następujące mechanizmy włączenia interesariuszy: aktywność pracowników Urzędu

Gminy zajmujących się sprawami rewitalizacji oraz działania związane z informowaniem mieszkańców o przebiegu realizacji Programu i jego wynikach.

Szczególne role w procesie monitoringu przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych projektów.

Na poziomie monitorowania GPR głównym podmiotem, monitorującym oraz dokonującym oceny osiągnięcia założonych wskaźników będzie Komitet ds. Rewitalizacji, a w odniesieniu do osiągnięcia celów operacyjnych rewitalizacji Rada Gminy Jaślicka i Burmistrz Gminy Jaślicka. Rola Komitetu Rewitalizacji obejmować będzie jednocześnie monitoring oraz sprawozdawczość. Komitet wspierać będą wyznaczeni przez Wójta Gminy Jaślicka pracownicy Urzędu Gminy Jaślicka.

Po zakończeniu realizacji Gminnego Programu rewitalizacji zostanie przeprowadzona ewaluacja całościowa, która posłuży rozliczeniu wyników prac związanych z Programem. Formą oceny efektów realizacji projektów będzie wypełniona karta oceny realizacji przedsięwzięcia, porównania wskaźników produktu i rezultatu z prognozowanymi. Wynikiem oceny będzie raport końcowy z realizacji Programu, umieszczony na stronie internetowej Gminy i Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Jaślicka. Za zarządzanie realizacją Programu oraz koordynację działalności związanej z rewitalizacją, osobą odpowiedzialną będzie Sekretarz Gminy Jaślicka. Osoba ta będzie dokonywała ewaluacji poszczególnych przedsięwzięć uwzględniając następujące kryteria:

Tabela 29. Karta oceny realizacji przedsięwzięcia

Ocena przedsięwzięcia	Tak	Nie
Trafność interwencji - czy cele interwencji były zgodne ze zidentyfikowanymi problemami i potrzebami?		
Skuteczność - czy efekt, który osiągnięto jest tym, który planowano osiągnąć		
Uzyskania wskaźników - czy uzyskano planowane wskaźniki rewitalizacji:		
~ czy planowane wskaźniki korelują ze stwierdzonymi problemami na obszarze rewitalizacji		
~ czy uzyskano planowane produkty danego przedsięwzięcia		
~ czy uzyskano planowane rezultaty danego przedsięwzięcia		
~ czy planowane wskaźniki odzwierciedlają poprawę stwierdzonej sytuacji kryzysowej na obszarze rewitalizacji		

Użyteczność - czy interwencja spełniła oczekiwania adresatów		
Trwałość - czy osiągnięte efekty przedsięwzięcia mają trwały charakter		

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami zajmować się będzie Komitet Rewitalizacji.

Monitoring polegać będzie na systematycznym gromadzeniu i analizowaniu danych ilościowych na temat wdrażanych projektów oraz założonych celów rewitalizacji.

Wprowadzenie systemu monitoringu i powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować problem dezaktualizacji założeń GPR. Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz poprawę jakości, skuteczności i spójności GPR. Jej zadaniem jest zweryfikowanie, czy w wyniku podejmowanych działań osiągnięto oczekiwane rezultaty, które mają wpłynąć na osiągnięcie celów postawionych w Programie. W ramach realizacji Programu corocznie sporządzane będą sprawozdania z realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2015 r., poz. 1777 z późn. zm.) Gminny Program Rewitalizacji podlega aktualizacji i stopnia realizacji, dokonanej przez Wójta Gminy Jaślicka co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w GPR.

Za ocenę stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji odpowiadać będą pracownicy Urzędu Gminy Jaślicka, wskazani przez Wójta.

Tym samym ocena Gminnego Programu Rewitalizacji zaplanowana została w IV kwartał 2021 r.. Ocena sporządzona przez Wójta Gminy Jaślicka podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej Urzędu Gminy Jaślicka w Biuletynie Informacji Publicznej (art. 22 ust. 21).

W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji wymaga aktualizacji Wójt Gminy Jaślicka wystąpi do Rady Gminy Jaślicka z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku dołączając opinię Komitetu Rewitalizacji (art. 22 ust. 3).

Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji nastąpi w trybie, w jakim był on uchwalany (art. 23 ust. 1).

Zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji nie będzie wymagała uzyskania opinii, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4, ani przeprowadzenia konsultacji społecznych, jeżeli:

- nie będzie dotyczyć podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w art. 15 ust. 1 pkt 5, lit. a (art. 23 ust. 2 pkt 1),

- nie wymaga zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji (art. 23 ust. 2 pkt 2).

Zgodnie z art. 24 koszty sporządzenia oraz zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji pokrywane są z budżetu Gminy.

W 2023 r. zostanie opracowane sprawozdanie końcowe z realizacji całego programu. Celem tej oceny będzie określenie długotrwałych efektów wdrożenia Programu, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy.

Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki rozwoju gminy, szczególnie w zakresie zdefiniowania czynników, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Programu.

Za organizację procesu ewaluacji końcowej odpowiadać będą wyznaczeni przez Wójta Gminy Jaślicka pracownicy Urzędu Gminy Jaślicka oraz Rady Gminy Jaślicka, jako organ przyjmujący wyniki oceny.

Raport z realizacji Programu powinien zostać upubliczniony i opublikowany na stronie internetowej Urzędu Gminy Jaślicka oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Monitoring oraz ocena wykonania Programu nastąpi na podstawie wartości wskaźników produktu i rezultatu. Dane zostaną pozyskane od wnioskodawców przedsięwzięcia, a przede wszystkim z Urzędu Gminy Jaślicka, gdzie wyznaczeni pracownicy będą corocznie pozyskiwać i gromadzić dane. Źródło danych dla działań inwestycyjnych stanowić będzie protokół końcowego odbioru robót budowlanych, natomiast działań społecznych - listy obecności prowadzone podczas organizowanych spotkań i warsztatów. Ponadto dane dotyczące konsultacji oraz prac społecznych, zostaną pozyskane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ocena wskaźników będzie polegać na porównaniu wartości przed przeprowadzeniem procesu rewitalizacji oraz uzyskanych po jego zakończeniu.

Tabela 30. Zestawienie wskaźników produktu i rezultatu do oceny i monitoringu

Założenia GPR - cele strategiczne	Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Źródło danych	Wartość bazowa		Wartość referencyjna dla woj. podkarpackiego	Wartość docelowa
Wskaźniki oddziaływania							
Cel 1. Wzmocnienie integracji i aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Gminy	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	os.	Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie	obszary	Jaśliska: 10,47	10,20	poniżej ref.
					Daliowa: 13,17		
				Obszar rewitalizacji	Posada Jaśliska: 8,81		
					Gmina: 10,46		
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	os.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaśliskach	obszary	Jaśliska: 5,22	6,10	poniżej ref.
					Daliowa: 7,19		
				Obszar rewitalizacji	Posada Jaśliska: 4,20		
					Gmina: 4,86		
	Liczba czynów zabronionych i interwencji policyjnych na 100 mieszkańców	szt.	Powiatowa Komenda Policji w Krośnie	obszary	Jaśliska: 2,61	1,32	poniżej ref.
					Daliowa: 1,80		
				Obszar rewitalizacji	Posada Jaśliska: 1,32		
					Gmina: 2,60		
Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	org.	baza NGO	obszary	Jaśliska: 1,09	0,33	powyżej ref.	
				Daliowa: 0,36			
			Obszar rewitalizacji	Posada Jaśliska: 0,12			
				Gmina: 0,30			
Cel 2. Wzrost funkcjonalności przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2014 r.	szt.	Urząd Gminy w Jaśliskach	obszary	Jaśliska: 0,43	0,60	powyżej ref.
					Daliowa: 0,36		
				Obszar rewitalizacji	Posada Jaśliska: 0,48		
					Gmina: 0,48		

Cel 3. Poprawa i dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb ludności	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	%	Urząd Gminy w Jaśliskach	obszary	Jaśliska: 0,00	68,70	powyżej ref.
					Daliowa: 0,00		
					Posada Jaśliska: 0,00		
				Obszar rewitalizacji	0,00		
				Gmina: 6,10			

Wskaźniki produktu - przedsięwzięcia podstawowe					
liczba obiektów zmodernizowanych	szt.	wnioskodawca	0	-	8
liczba obiektów przystosowanych do osób niepełnosprawnych	szt.	wnioskodawca	0	-	1
liczba nowopowstałych miejsc postojowych	szt.	wnioskodawca	0	-	10
długość nowopowstałej sieci kanalizacyjnej	km	wnioskodawca	0	-	
liczba nowych obiektów noclegowych	szt.	wnioskodawca	0	-	3
liczba punktów informacji turystycznej	szt.	wnioskodawca	0	-	2
powierzchnia pomieszczeń ekspozycyjnych	m ²	wnioskodawca	0	-	100
liczba obiektów widowiskowych	szt.	wnioskodawca	0	-	2
liczba wyremontowanych kompleksów zabytkowych piwnic	szt.	wnioskodawca	0	-	1
liczba nowopowstałych obiektów turystyki aktywnej	szt.	wnioskodawca	0	-	1
liczba obiektów przystosowanych do zajęć dla seniorów	szt.	wnioskodawca	0	-	1
długość zmodernizowanej drogi	m	wnioskodawca	0	-	50
liczba nowych placów zabaw	szt.	wnioskodawca	0	-	1
liczba sal wyposażonych na potrzeby zajęć pozalekcyjnych	szt.	wnioskodawca	0	-	1
Wskaźniki rezultatu - przedsięwzięcia podstawowe					
liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem	os./ rok	wnioskodawca	0	-	3000
liczba osób korzystających z warsztatów	os./ rok	wnioskodawca	0	-	800
liczba organizowanych spotkań/warsztatów	szt./rok	wnioskodawca	0	-	22
liczba osób korzystających z sali widowiskowej	os./ rok	wnioskodawca	0	-	1200
liczba nowoutworzonych etatów pracy	szt.	wnioskodawca	0	-	27
liczba nowopowstałych miejsc noclegowych	szt.	wnioskodawca	0	-	30
liczba seniorów korzystających z zajęć	os./ rok	wnioskodawca	0	-	15
liczba dzieci w wieku 2-6 lat korzystających z przedszkola	os./ rok	wnioskodawca	0	-	12
liczba dzieci korzystających ze stworzonego obiektu	os./ rok	wnioskodawca	0	-	15

15. Ocena Oddziaływania na Środowisko

Zgodnie z zasadami zawartymi w *Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* projekt niniejszego dokumentu został przedłożony Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie w sprawie uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz określenia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko w przypadku konieczności jej opracowania. W wyniku uzyskanych opinii odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaślicka na lata 2016-2023.

W tej sprawie wydane zostały następujące dokumenty:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie pismem z dnia 19 kwietnia 2017 r. znak WOOS.410.1.94.2017.BK.2 uzgodnił iż dla dokumentu Gminnego Programu rewitalizacji Gminy Jaślicka na lata 2016-2023, nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zgodnie z art. 47 i art. 57 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, zakres i charakter działań rewitalizacyjnych przewidzianych do wykonania w ramach Programu nie wymuszają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.
- Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Rzeszowie – zgodnie z pismem z dnia 06.04.2017 r. znak SNZ.9020.1.90.2017.RD stwierdził iż dokument Gminnego Programu Rewitalizacji nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Tym samym nie wymaga przeprowadzenia procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

16. Zmiany w uchwałach

Skutkiem uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji jest obowiązek wprowadzenia zmian do Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy, tak aby dokumenty te nie wykluczały się wzajemnie. Realizacja zaplanowanych projektów nie

wymaga dokonywania zmian w dokumentach. Ze względu na przedsięwzięcia rewitalizacyjne, władze Gminy nie muszą podejmować uchwał, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 150 oraz z 2015 r. poz. 1322).

16.1. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21. ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym i o zmianie Kodeksu Cywilnego

Gminny Program Rewitalizacji gminy Jaśliska na lata 2016-2023 nie wymusza zmian w wieloletnim Programie Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Jaśliska na lata 2016-2021 przyjętym uchwałą nr XIX/104/16 Rady Gminy Jaśliska z dnia 29 lutego 2016 r.

16.2. Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3

Komitet ds. Rewitalizacji, to ciało doradczo-opiniotwórcze, przewidziane w Ustawie z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, jako podmiot wspierający Wójta Gminy w podejmowaniu decyzji i wydawaniu opinii o działaniach rewitalizacyjnych. Komitet ds. Rewitalizacji, zgodnie z prawodawstwem, został powołany w drodze uchwały przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji. Uchwała w sprawie określenia zasad powoływania i działania Komitetu Rewitalizacji i ustanowienia jego Regulaminu, podlegała konsultacjom społecznym. Wójt Gminy Jaśliska wydał zarządzenie w sprawie podania do publicznej wiadomości informacji o ich przebiegu. Uchwała nr XXXV/211/17 z dnia 10 marca 2017 r. Rady Gminy Jaśliska w sprawie określenia zasad powoływania, zasad działania Komitetu Rewitalizacji i ustanowienia jego Regulaminu, weszła w życie z dniem podjęcia i została podana do publicznej wiadomości. W wyniku przeprowadzonego naboru do składu Komitetu Rewitalizacji przyjęto deklarację sześciu członków:

- Piotr Urban - przedstawiciel Urzędu Gminy Jaśliska, Sekretarz Gminy i organizacji pozarządowych, prezes Stowarzyszenia Na Trakcie Węgierskim, prezes Ochotniczej Straży Pożarnej w Jaśliskach,

- Kamila Kuchta - przedstawicielka środowisk naukowych - dr nauk przyrodniczych, organizacji pozarządowych - członek Stowarzyszenia Na Styku Kultur, gospodarstwa agroturystycznego - Gutkowa Koliba,
- Jacek Gutowski - przedstawiciel środowisk naukowych - dr nauk przyrodniczych, organizacji pozarządowych - członek Stowarzyszenia Na Styku Kultur, gospodarstwa agroturystycznego - Gutkowa Koliba,
- Marek Kubin - przedstawiciel organizacji pozarządowych - prezes Fundacji Pomosty Karpat, przedstawiciel środowisk naukowych - wieloletni pracownik naukowy w USA,
- Jan Farbaniec - sołtys sołectwa Jaśliska,
- Stanisław Lorenc - przedstawiciel gospodarstwa agroturystycznego Zaścianek oraz organizacji pozarządowych - członek zarządu Stowarzyszenia Rozwoju Jaślisk i Okolic.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Jaśliska nie wprowadza zmian w wyżej wymienionej uchwale.

16.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na dzień przyjęcia uchwały o przyjęciu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaśliska, nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, jednakże Gmina zastrzega sobie możliwość jej powołania, zgodnie z art. 25 Ustawy z dnia 9 października o rewitalizacji.

16.4. Niezbędne zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Gminny Program Rewitalizacji gminy Jaśliska na lata 2016-2023, nie przewiduje się wprowadzenia zmian w obecnym dokumencie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jaśliska.

16.5. Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Na dzień przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jaślicka na lata 2016-2023, nie przewiduje się wprowadzenia zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jednakże gmina zastrzega sobie możliwość wprowadzenia zmian, w razie zmian/aktualizacji w dokumencie GPR.

Spis rycin

Rycina 1. Powiat krośnieński na tle województwa podkarpackiego i Gmina Jaślicka na tle powiatu..	11
Rycina 2. Podział Gminy Jaślicka na miejscowości.....	12
Rycina 3. Gmina Jaślicka z podziałem na obszar zdegradowany i rewitalizacji.....	77

Spis tabel

Tabela 1. Wykaz opinii uzyskanych do projektu GPR Gminy Jaślicka	9
Tabela 2. Miejscowości Gminy Jaślicka wraz z powierzchnią, liczbą ludności i gęstością zaludnienia	13
Tabela 3. Liczba ludności w Gminie	17
Tabela 4. Finanse publiczne w Gminie Jaślicka w latach 2011-2014	28
Tabela 5. Wydatki budżetu Gminy Jaślicka w 2014 r.	29
Tabela 6. Ocena jakości powietrza w strefie podkarpackiej	30
Tabela 7. Ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie Gminy Jaślicka w 2015 r.	32
Tabela 8. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej w gminie Jaślicka	36
Tabela 9. Propozycje mieszkańców dotyczące projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych.....	50
Tabela 10. Propozycje mieszkańców dotyczące projektów i przedsięwzięć społecznych	51
Tabela 11. Lista zebranych wskaźników wraz z wartością dla Gminy Jaślicka.....	57
Tabela 12. Wskaźniki jakimi posłużono się do analizy sytuacji w Gminie Jaślicka w poszczególnych sferach	58
Tabela 13. Zestawienie wyników wskaźników – sfera społeczna.....	61
Tabela 14. Zestawienie wyników wskaźników – sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i gospodarcza.....	62
Tabela 15. Zestawienie wyników wskaźników po normalizacji– sfera społeczna.....	63
Tabela 16. Zestawienie wyników wskaźników po normalizacji – sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i gospodarcza.....	64
Tabela 17. Zestawienie syntetycznych wskaźników	65
Tabela 18. Wyniki delimitacji dla Gminy Jaślicka – wyznaczenie obszarów zdegradowanych.....	66
Tabela 19. Zestawienie liczby ludności i powierzchni obszarów zdegradowanych.....	67
Tabela 20. Zestawienie wartości referencyjnych dla województwa podkarpackiego do wybranych wskaźników oraz źródła pozyskania danych dla Gminy Jaślicka	69
Tabela 21. Zestawienie liczby ludności i powierzchni obszaru rewitalizacji.....	72
Tabela 22. Zestawienie wybranych wskaźników dla obszaru rewitalizacji oraz średniej dla Gminy Jaślicka i województwa podkarpackiego (dane 2014).....	76
Tabela 23. Zestawienie wartości wskaźnikowych dla obszarów rewitalizacji.....	80
Tabela 24. Analiza SWOT dla obszaru rewitalizacji	81
Tabela 25. Spis przedsięwzięć planowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	89
Tabela 26. Ramowy harmonogram realizacji Programu	115
Tabela 27. Harmonogram realizacji przedsięwzięć ujętych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jaślicka na lata 2016-2023.....	115
Tabela 28. Szacunkowe ramy finansowe planowanych przedsięwzięć.....	118
Tabela 29. Karta oceny realizacji przedsięwzięcia.....	128

Tabela 30. Zestawienie wskaźników produktu i rezultatu do oceny i monitoringu 131

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Jaśliska w latach 2010-2015	17
Wykres 2. Ludność Gminy Jaśliska w poszczególnych przedziałach wiekowych	18
Wykres 3. Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym.....	19
Wykres 4. Saldo migracji w Gminie Jaśliska w latach 2010-2015	20
Wykres 5. Przedsiębiorstwa w Gminie Jaśliska w 2014 r. w podziale na sektory	22
Wykres 6. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na 100 osób	23
Wykres 7. Odsetek osób korzystających z poszczególnych form pomocy społecznej	24
Wykres 8. Liczba czynów zabronionych i interwencji policyjnych na 100 mieszkańców	25
Wykres 9. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	27
Wykres 10. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	27
Wykres 11. Liczba przystanków komunikacji publicznej na 100 mieszkańców	35
Wykres 13. Atrakcyjność Gminy Jaśliska wg ankietowanych.....	42
Wykres 14. Opinia ankietowanych dotycząca potrzeby opracowania programu na rzecz żywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego Gminy	42
Wykres 15. Obszary, które wymagają rewitalizacji wg osób ankietowanych	43
Wykres 16. Sfera, która najbardziej potrzebuje rewitalizacji wg osób ankietowanych	43
Wykres 17. Problemy jakie występują w sferze społecznej wg ankietowanych	44
Wykres 18. Problemy jakie występują w sferze gospodarczej wg ankietowanych.....	45
Wykres 19. Problemy jakie występują w sferze technicznej wg ankietowanych.....	46
Wykres 20. Problemy jakie występują w sferze przestrzenno-funkcjonalnej wg ankietowanych	47
Wykres 21. Problemy jakie występują w sferze środowiskowej wg ankietowanych.....	48
Wykres 22. Proponowane przedsięwzięcia i projekty inwestycyjne wg osób ankietowanych	49
Wykres 23. Proponowane przedsięwzięcia i projekty społeczne wg osób ankietowanych.....	49